

**T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN ROMANLARINDA
SİYASÎ, SOSYAL VE TARİHÎ MESELELER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Alper BEYHAN

**Danışman
Dr. Elif KAYA**

ARTVİN 2019

**T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN ROMANLARINDA
SİYASÎ, SOSYAL VE TARİHÎ MESELELER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Alper BEYHAN

**Danışman
Dr. Elif KAYA**

ARTVİN 2019

TEZ BEYANNAMESİ

Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Hüseyin Nihal Atsız’ın Romanlarında Siyasî, Sosyal ve Tarihi Meseleler” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Artvin Çoruh Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Artvin Çoruh Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

05/07/2019

Alper BEYHAN

TEZ KABUL TUTANAĞI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dr. Öğr. Üyesi Elif KAYA danışmanlığında, Alper BEYHAN tarafından hazırlanan bu çalışma 28/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Mustafa AYDEMİR

İmza:.....

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇELEBİOĞLU

İmza:.....

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Elif KAYA

İmza:.....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

28/06/2019
Dr. Öğr. Üyesi Hamit ŞAFAKCI
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

TEZ BEYANNAMESİ	I
TEZ KABUL TUTANAĞI	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR.....	V
ÖZET	VI
SUMMARY.....	VII
ÖNSÖZ.....	VIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN HAYATI

1. 1. Ailesi.....	5
1.2. Çocukluğu ve Eğitim Hayatı.....	5
1.3. Meslek Hayatı ve Polemikleri.....	7
1.3.1. 3 Mayıs 1944 Olayları ve Irkçılık-Turancılık Davası	9
1.3.2. Öğretmenliğe Geri Dönmesi	11
1.3.3. Son Mahkûmiyeti	12
1.4. Ölümü	12

İKİNCİ BÖLÜM

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN ROMANLARI

2. 1. Bozkurtların Ölümü	14
2. 2. Bozkurtlar Diriliyor	16
2.3. Deli Kurt	17
2.4. Ruh Adam	19
2.5. Dalkavuklar Gecesi.....	22
2.6. Z Vitamini.....	23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİYASÎ MESELELER

3.1. Doğu ve Batı Göktürk Kağanlığı Meselesi.....	24
3.2. 1944 Olayları ve Irkçılık-Turancılık Davası.....	26
3.3. II. Abdülhamit ve İttihatçılar	28

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL MESELELER

4.1. Töre	31
4.2. Din	35
4.3. Aşk/Aile	37
4.4. Ozanlık Geleneği	42
4.5. Ad Alma.....	45
4.6. Kineş	46
4.7. Eski Türklerde Ticaret	48
4.8. Kıtlık	50
4.9. Dilde Yozlaşma Sorunu	52

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARİHİ MESELELER

5.1. I. Göktürk Devleti'nin Yıkılması.....	54
5.2. Kür Şad İhtilali	58
5.3. İhtilalden Sonraki Gelişmeler	64
5.4. II. Göktürk Devleti'nin Kurulması	66
5.5. Göktürk-Dokuz Oğuz Mücadeleleri	70
5.6. Ankara Savaşı	73
5.7. Osmanlı Devleti'nde Fetret Devri.....	75
5.8. Torlak Kemal Vakası	77
5.9. Şehzade Mustafa Vakası	78
5.10. Osmanlı-Karaman Savaşları	79
5.11. İzledi Geçidi Savaşı	81
5.12. II. Murat'ın Tahttan Çekilmesi ve Yerini II. Mehmet'e Bırakması.....	82
5.13. II. Murat'ın Tahta Yeniden Çıkması.....	84
5.14. Varna Meydan Savaşı	84
SONUÇ	89
KAYNAKLAR.....	91
ÖZGEÇMİŞ	94

KISALTMALAR

age : Adı geçen eser

bkz : Bakınız

haz : Hazırlayan

TDK : Türk Dil Kurumu

TTK : Türk Tarih Kurumu

s. : Sayfa Sayısı

ss. : Sayfa Sayıları

ÖZET

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN ROMANLARINDA

SİYASÎ, SOSYAL VE TARİHÎ MESELELER

Hüseyin Nihal Atsız yaşantısı, fikirleri ve eserleriyle yaşadığı döneme damga vurmuş bir Türk aydınıdır. Fikirleriyle Türkçü nesillerin doğması ve yetişmesinde önemli etkisi olan Hüseyin Nihal Atsız'ın tarih alanında yapmış olduğu çalışmalar, bugün birçok araştırmacı tarafından kaynak olarak kullanılır. Edebî sahada vermiş olduğu eserlerle özgünlüğünü ortaya koyan Atsız, Türk edebiyatının önemli simalarındandır.

Çalışmamızın ilk bölümünde Hüseyin Nihal Atsız'ın hayatına değinildi. İkinci bölümde yazarın *Bozkurtların Ölümü*, *Bozkurtlar Diriliyor*, *Deli Kurt*, *Ruh Adam*, *Dalkavuklar Gecesi* ve *Z Vitamini* romanlarındaki olaylara kısaca yer verildi. Üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümlerde ise yazarın romanlarında tespit ettiğimiz siyasî, sosyal ve tarihî meseleler ayrı başlıklar altında incelendi.

Anahtar Kelimeler: Hüseyin Nihal Atsız, roman, siyasî, sosyal, tarihî, mesele.

SUMMARY

POLITICAL, SOCIAL AND HISTORICAL ISSUES IN THE NOVELS OF HUSEYİN NIHAL ATSIZ

Huseyin Nihal Atsiz is a Turkish intellectual who made a mark in the period he lived, with his life, ideas and works. Huseyin, who has an important influence on the birth and development of Turkish generations with his ideas, is used by many researchers as a source for his studies in the field of history. Atsiz is a prominent figure of Turkish literature.

In the first part of our study, the life of Huseyin Nihal Atsiz was mentioned. In the second chapter, the author's story of “*Bozkurtların Ölümü, Bozkurtlar Diriliyor, Deli Kurt, Ruh Adam, Dalkavuklar Gecesi and Z Vitamini*” novels was given. In the third, fourth and fifth chapters, the social, political and historical issues identified in the novels of the author were analyzed under different headings.

Keywords: Huseyin Nihal Atsiz, novel, political, social, historical, issue.

ÖNSÖZ

Hüseyin Nihal Atsız 1905-1975 yılları arasında yaşamıştır. Çocukluk yıllarından itibaren benimsediği Türkçülük düşüncesinden hiçbir zaman taviz vermeyen Atsız, hayatının son yıllarına kadar mahkemelerde ve cezaevlerinde sıkıntı çeker. Çok yönlü biri olan Atsız tarih, edebiyat ve fikir alanlarında eserler telif etmiştir. Bu çalışmada, edebiyat sahasında roman, şiir, hikâye ve araştırma-inceleme yazıları kaleme alan Atsız, romancı yönüyle ele alınmıştır.

Çalışmamızın ilk bölümünde Hüseyin Nihal Atsız'ın hayatına dört ana başlık etrafında yer verildi. Başlıkların ilkinde ailesi, ikincisinde çocukluğu ve eğitim hayatı üçüncüsünde mesleki hayatı ve polemikleri, dördüncüsünde ölümü konu edildi.

İkinci bölümde Hüseyin Nihal Atsız'ın romanlarına kısaca yer verildi. Romanların olay örgüsünün, ayrıntılı olarak incelenmemesinin sebebi daha önce konu hakkında çalışma yapılmış olmasıdır.

Hüseyin Nihal Atsız'ın romanlarında tespit ettiğimiz siyasî, sosyal ve tarihî meseleler sırasıyla III, IV ve V. bölümlerde incelendi.

Sonuç bölümünde, elde ettiğimiz bulgular ışığında Hüseyin Nihal Atsız'ın romanlarında incelenen konular üzerine genel değerlendirme yapıldı.

Bu çalışmanın tüm aşamalarını takip eden aileme, çalışma süresince yanımdan ayrılmayan eşime, lisans eğitimimde yoluma ışık tutan kıymetli hocalarıma, çalışmamın her safhasında yardımlarını esirgemeyen, sabır ve ilgiyle çalışmamı takip ederek yol gösteren hocam Dr. Elif KAYA'ya teşekkür ederim.

Alper BEYHAN

ARTVİN 2019

GİRİŞ

Hüseyin Nihal Atsız yetmiş yıllık yaşamında farklı alanlarda eserler kaleme almış, tartışmalarıyla, fikirleriyle, mahkeme süreçleriyle ve eserleriyle yaşadığı döneme damga vurmuş büyük bir dava adamıdır.

Atsız'ı anlama adına yaşadığı döneme bakmak gerekir. Osmanlı Devleti'nin son döneminde doğan Atsız'ın çocukluk yılları Türk milleti için zor geçen yıllara tesadüf eder. 1908'de İkinci Meşrutiyet ilan edilir, 1909'da Sultan Abdülhamit tahttan indirilir. Atsız'ın ilköğrenimine başladığı yıllarda Trablusgarp Savaşı (1911-1912) ve Balkan Harpleri (1912-1913) patlak verir. I. Dünya Savaşı başladığında dokuz yaşında olan Atsız'ın ilk gençlik yılları mütareke devri ve Kurtuluş Savaşı zamanına rastlar.

Atsız Cumhuriyet ilan edildiğinde on sekiz yaşında Askerî Tıbbiye öğrencisidir. Burada öğrenimine devam ederken hilafet kaldırılır (1924). Askerî Tıbbiye'den ihraç edilmesinin ardından Türkoloji eğitimi aldığı sırada Harf İnkılabı gerçekleşir (1928). Atsız'ın ilmî sahada yapmış olduğu çalışmalar bu yıllarda başlar. 1930'ların başında ilk dergisini çıkararak kalem kavgalarına giren Atsız'ın polemikleri ömrünün sonuna kadar devam edecektir.

Atatürk'ün ölümünün ardından Türkiye'de "millî şef" dönemi başlar. Atsız, İsmet İnönü yönetimine oldukça sert eleştiriler getirerek mahkeme süreçleri yaşar. Dünyayı sarsan II. Dünya Savaşı başladığında Atsız, otuz dört yaşında şuurlu bir Türk milliyetçisidir. İnönü, denge politikası yürüterek Türkiye'yi savaşa sokmamaya gayret göstermiştir. Bu yıllar Türk iç siyasetinin de fırtınalı olduğu zamanlardır. Türkçüler ve Komünistler arasında sert kalem kavgaları yaşanır. Atsız da bu kavgaların merkezindedir.

1950'de yapılan seçimle Demokrat Parti iktidara gelir. Ülke tek parti yönetiminden kurtulmuştur. Bünyesinde liberal, milliyetçi, sosyalist ve Kürtçü düşünceye mensup insanları bulduran Demokrat parti yıllarında Atsız, taviz vermeyen Türkçü mücadelesine devam etmiştir.

27 Mayıs 1960'ta yapılan ihtilalle ordu yönetime el koyar. İhtilal bildirisini 1944 davası sanıklarından Alparslan Türkeş okur. Başbakanlık Müsteşarı olan Türkeş, ihtilalden altı ay sonra Yeni Delhi'ye sürülerek tasfiye edilir. Yaşanan bu gelişmelere rağmen

Türkçüler ümitsizliğe düşmez. Türkeş'in yurda dönmesinin ardından 1965 yılında Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'ne girmesiyle Türkçüler, Alparslan Türkeş'in arkasında yer alır. Atsız, bu yıllarda çıkardığı Ötüken Dergisinde yayımladığı makalelerle, toplumu ve iktidarı uyarmaya devam eder. Türkiye'deki Kürtçü Harekete yönelik yazılarından dolayı tekrar cezaevine giren Atsız'ın cezası, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından affedilir.

20 Temmuz 1974 yılına gelindiğinde Kıbrıs Barış hareketi başlar. Türk ordusu Kıbrıs'a girerek adadaki Türklerin haklarını güvence altına alır. Kıbrıs sorunu Atsız'ın makalelerinde de yer alır. Kardeşi Necdet Sançar'ın 22 Şubat 1974'te vefatının ardından 22 Mart 1974'te de eşinden boşanan Atsız için 70'li yıllar yalnızlık zamanıdır.

Görüleceği üzere Atsız, Türkiye'nin istikrarsızlıklarla ve savaşlarla boğuştuğu yıllarda yaşamıştır. Yayımladığı makalelerle Türk dünyasının sorunlarına titizlikle yaklaşan Atsız, özellikle tarihî romanlarıyla Türkçü nesillerin yetişmesine katkıda bulunur.

Altı romanı bulunan Atsız'ın *Bozkurtların Ölümü*, *Bozkurtlar Diriliyor* ve *Deli Kurt* romanları tarihî romanlardır. Tarihî roman ise “herhangi bir tarihsel dönemi ya da olayı gerçeğe yakın, ama sanatsal bir biçimde aktaran bir roman türüdür”¹. Tarih konulu romanların özelliklerine bakılacak olursa “birincisi, geçmiş bir hakikate dayanmasıdır. Çağını konu edinen eserlerden farkı, işlenen vak'anın, hâlde devam etmesi yerine başlangıç ve sonucu gözlenebilen zamandan önceye dayanmasıdır”². Bir başka unsur ise vakanın tarihi belgelerden gelen bilgilerle aykırı düşmemesidir. Romanlarda vaka her ne kadar tarihî bilgilerle tezat teşkil etmese de yaşanmış olaylar olduğu gibi nakledilmez. Roman yazarı eserini kaleme alırken, itibarî bir âlem yaratır. “İtibarî âlem, haricî âlemin bir düşünme sistemi etrafında sanatkar tarafından yorumlanması neticesi vücut bulur.”³

Buraya kadar tarihî romanın özelliklerinden bahsettik. Gelişim seyrine bakılacak olursa dünya edebiyatında tarihî romanın ilk örneğini İngiliz Walter Ccott vermiştir. “İskoçyalı romancı, şair ve tarihçi olan Sir Walter Scott (1771 1832), İskoç halkı arasındaki efsâne ve halk hikâyelerini toplayarak, lirizm, mizah, tarih bilgisi ve engin bir muhayyele ile

¹ Turgut Göğebakan, *Tarihsel Roman Üzerine*, 1. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2004, s. 15

² Yayına Haz. E.Güngör, M. Kafalı, O.F. Sertkaya, *Atsız Armağanı I*, 1. Baskı, Altınordu Yayınları, Ankara 2017, s. 87

³ Şerif Aktaş, *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, 2. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 1991, s. 15

nesrin eline verebilmiştir.”⁴ Daha sonra Fransız Edebiyatında Alexandre Dumas ve Victor Hugo bu alanda roman kaleme alır. Tarihî romanların Türk edebiyatındaki ilk örneğini ise Namık Kemal verir. Yazdığı Cezmi romanı ilk tarihî roman denemesidir. Ahmet Hikmet Müftüoğlu ve Ömer Seyfettin’in hikâyeleriyle Türk edebiyatında tarih-edebiyat ilişkisi güç kazanır. Cumhuriyet devrinin ilk yıllarına gelindiğinde artık pek çok romancı eserlerinin konusunu Türk tarihinden almaya başlamıştır.

Hüseyin Nihal Atsız’ın da tarihî romanlar yazmasının sebeplerini Sadık Kemal Turan üç sebebe bağlar: “Mizacı, ilmî birikimi, şiiri ve şairliği.”⁵ Ancak şair, romancı, araştırmacı biri olan Atsız hakkında çalışma yapan araştırmacılar, onun edebiyatçı yönünden ziyade hayatı, fikirleri ve mücadelesi üzerinde durmuştur.

Bunların yanında yararlandığımız kaynaklardan olan Cihan Özdemir’in doktora tezi, Atsız’ın romancılığı üzerine yapılan nadir çalışmalardan biridir. Çalışmamızda Atsız üzerine yapılan diğer akademik çalışmalardan da yararlanıldı. Atsız hayattayken onu tanıyan Ahmet Bican Ercilasun’un, “*Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*” isimli eseri çalışmamız devam ederken yayımlanmasına rağmen kaynaklarımız arasında yer alan önemli bir eserdir.

Atsız’ın hayatı ele alınırken kendisini yakından tanıyan Osman Fikri Sertkaya’nın “*Hüseyin Nihal Atsız Hayatı ve Eserleri*” kitabından önemli ölçüde istifade edildi. Yine Yağmur Atsız’ın “*Ömrümün İlk 65 Yılı*” isimli hatıratı, babasının yaşamından da izler taşıması bakımından yararlandığımız kaynaklar arasındadır.

Çalışmamızın temelini teşkil eden Hüseyin Nihal Atsız’ın romanlarından, *Bozkurtların Ölümü* ve *Bozkurtlar Diriliyor*’dan hareketle incelenen meseleler, Prof. Dr. Ahmet Taşağıl’ın eserleri takip edilerek oluşturuldu. Vakaların Osmanlı Devleti zamanında geçtiği *Deli Kurt* romanında tespit ettiğimiz meseleler İsmail Hakkı Uzunçarşılı’nın *Osmanlı Tarihi* eserinden istifade edilerek incelendi. *Ruh Adam*, *Dalkavuklar Gecesi* ve *Z Vitamini* romanlarında tespit edilen meselelerde ise Atsız’ın hayatını anlatan çalışmaların önemli katkısı oldu.

⁴ Haz. Güngör, Kafalı, Sertkaya, s. 88

⁵ age, s. 95

Çalışmamızda romanların inceleme sırası, yayım yıllara göre değil türleri dikkate alınarak belirlendi. Önce tarihî romanlara daha sonra sembolik romana ardından da satirik romanlara değinildi. Tarihî romanların kendi içindeki sıralaması ise vaka zamanlarına göre belirlendi.

Çalışmamız metninde alıntılar yapılırken özgün metnin yazım ve imlası değiştirilmedi. Günümüz kurallarında uymayan yazım ve imlaların mevcut olması bu nedendendir.

BİRİNCİ BÖLÜM

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN HAYATI

1. 1. Ailesi

Hüseyin Nihal Atsız, 18. Yüzyılın sonlarında Gümüşhane'nin Edre köyünden, Torul kazasına bağlı Midi köyüne göçmüş olan Çiftçioğulları ailesindedir. Bilinen ilk dedesi geçimini çiftçilikle sağlayan Ahmed Ağa'dır. "Ahmed Ağa'nın İsmail, Süleyman, Hüseyin ve Şakir adlı dört oğlu olmuştur."⁶ Ahmed Ağa'nın üçüncü oğlu Hüseyin Ağa askerliğini yapmak üzere 1850'lerin başında İstanbul'a gelir. Deniz eri olan Hüseyin Ağa okuma yazmayı askerde öğrenir ve tezkere bırakarak Osmanlı donmasında Makine Önyüzbaşılığı rütbesine kadar terfi eder. Eşi Emine Hayriye Hanım'la Nevber ile Mehmed Nâil adında iki çocukları olur. Mehmed Nail Bey de babası gibi denizci olarak Osmanlı Donanmasına girerek Deniz Güverte Binbaşılığı görevine kadar yükselmiştir.

"1903 yılında, Trabzonlu Kadıoğulları ailesinden Bahriye Kaymakamı(deniz yarbayı) Osman Fevzi Bey ve Tefrika Hanım'ın kızı Fatma Zehra Hanım (1884-1930) ile evlenen Mehmed Nail Bey'in, bu evliliğinden üç çocuğu olmuştur: Hüseyin Nihal Atsız (1905-1975), Ahmed Necdet Sançar (1910-1975) ve Fatma Nezihe Çiftçioğlu (1912-)."⁷ Atsız'ın tam doğum tarihi 12 Ocak 1905 Perşembe günüdür. Mehmed Nail Bey'in ilk eşi ve Atsız'ın annesi olan Fatma Zehra Hanım 1930 yılında damar sertliği rahatsızlığından vefat eder. Görüldüğü gibi Atsız, baba tarafından Gümüşhane'nin Çiftçioğulları, anne tarafından da Trabzon'un Kadıoğulları ailesine mensuptur.

1.2. Çocukluğu ve Eğitim Hayatı

Hüseyin Nihal Atsız, babasının görevleri ve taşınmalar sebebiyle ilköğrenimini farklı okullarda tamamlamıştır. Altı yaşında ilkokula Latin harfleriyle eğitim veren Kadıköy'deki Fransız okulunda başlayan Atsız, daha sonra yine Latin harfleriyle eğitim veren Alman Okulu'na kaydedilir. Buradaki eğitimi Kızıldeniz'de görevde bulunan babasının Atsız'ı yanına getirtmesiyle kesintiye uğrar. Osmanlı-İtalyan Savaşı'nın çıkmasının ardından

⁶ Osman Fikri Sertkaya, *Hüseyin Nihal Atsız Hayatı ve Eserleri*, 2.Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2014, s. 35

⁷ Cihan Özdemir, *Hüseyin Nihal Atsız'ın Hayatı, Fikirleri ve Romanları Üzerine Bir İnceleme*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007, s. 10

Süveysî'ye sığınma emri alan Mehmed Nail Bey, oğlunu Süveysî'te bir Fransız okuluna kaydettirir. Atsız'ın burada İtalyan çocuklarıyla yapmış olduğu kavgalar daha çocukluk yıllarında milliyetçi hislerle örülmüş bir karakteri olduğunun işaretidir.

Babasının İstanbul'a dönmesiyle beraber Kasımpaşa'da Cezayirli Gâzî Hasan Paşa Mektebi'ne kaydolarak öğrenimine Arap harfleriyle devam eder. Ailesinin Kadıköy'e taşınması üzerine Osmanlı İttihâd Mektebi'ne kaydolun Atsız, daha sonra Kadıköy Sultânisi'nin ortaokul kısmında öğrenimini sürdürür. "Buradan da İstanbul Sultanîsi'ne geçen Atsız, 1922 yılında Lise öğrenimini tamamlamıştır."⁸

Lise öğrenimini tamamlamasının ardından aynı yıl girdiği Askerî Tıbbiye sınavını kazanarak bu okula kaydolar. Yatılı bir okul olan Askerî Tıbbiye'de öğrenciler arasında kavgaya varan siyasî tartışmalar yaşanmaktadır. Komünist ideolojiyi ve azınlık milliyetçiliğini benimseyen öğrencilerle, Türk milliyetçisi gençler arasında sert geçen tartışmalara Atsız da iştirak eder. Bu yüzden disiplin ve hapis cezası aldığını Atsız'ın *Türkçülüğe Karşı Haçlı Seferleri ve Çektiklerimiz* adlı eserinden öğreniyoruz. Atsız 1973 yılında Turan Kekevi'ye yazdığı mektubunda bu hapislerle ilgili "Ben 18 yaşında iken Askerî Tıbbiye'nin hapislerine girmekle işe başlamıştım. Gerçi onlar 3,4 ve 8 günlük hapislerdi ama staj yerine geçmişti"⁹ der.

Askerî Tıbbiye'de, Ziya Gökalp'in cenaze töreninin yapılacağı gün, Türkçü öğrencilerle karşı taraf arasında büyük bir kavga çıkar. Bu kavga, Atsız'ın ağır bir ceza almasına neden olur. Karara göre Atsız, öğrenciliği devam ederken herhangi bir suç işlerse okuldan atılacaktır. Bu durum Atsız'la arasında birtakım sorunlar olan Bağdatlı Mesud Süreyya Efendi isimli bir teğmene fırsat doğurur. Teğmenin gereksiz yere istediği selamı vermeyen Atsız, 4 Mart 1925 yılında Askerî Tıbbiye'den çıkarılır.¹⁰

1926 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bölümü ve İstanbul Üniversitesinin yatılı kısmı olan Yüksek Muallim Mektebi'ne kaydolun Atsız, askerlik için tecil isteğinin kabul edilmemesinin ardından dokuz ay askerlik yapmıştır.

⁸ Sertkaya, s. 37

⁹ Yücel Hacaloğlu, *Atsız'ın Mektupları*, 2. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2013, s. 248

¹⁰ Ahmet Bican Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, 1. Baskı, Panama Yayıncılık, 2018, s. 31

Askerliğinin ardından öğrenimine devam eden Atsız, Türk tarihi ve edebiyatına dair araştırmalar yapar. Daha üniversite öğrencisi iken Ahmet Naci Kum ile birlikte “*Anadolu’da Türklere Aid Yer İsimleri*”¹¹ başlıklı bir inceleme hazırlarlar. Çalışmanın *Türkiyat Mecmuasında* yayımlanmasıyla Fuat Köprülü’nün dikkatini çeken Atsız, Edirneli Nazmî’nin *Divan*’ı üzerine yaptığı çalışmasıyla, 1930 yılında Edebiyat Fakültesi ve Yüksek Muallim Mektebi’nden mezun olur.

1.3. Meslek Hayatı ve Polemikleri

Üniversite öğrencisi iken hocası Fuat Köprülü’nün dikkatini çeken Atsız, yüksek öğrenimini tamamlamasının ardından Fuat Köprülü’nün asistanı olur (1931). Fuat Köprülü, Atsız’ı asistan olarak alabilmek için Maarif Vekâleti’ndeki nüfusunu kullanarak Atsız’ın liselerde yapması gereken sekiz yıllık mecburî hizmetini affettirmiştir.¹²

Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü’nden mezun olan Mehpâre Hanım’la evlenen Atsız, 1935 yılında eşinden boşanır.

Atsız, asistanlığa girişinden hemen sonra 15 Mayıs 1931’de *Atsız Mecmua*’yı çıkarmaya başlar. Kadrosunda Fuat Köprülü, Zeki Velidi Togan, Abdülkadir İnan gibi büyük âlimlerin de bulunduğu *Atsız Mecmua*, on yedi sayı sürmüştür. Son sayı 25 Eylül 1932’de yayımlanmıştır. Atsız bu dergide Türkçülük üzerine yazılar yazdığı gibi hikâyelerini de yayımlamıştır. *Atsız Mecmua*, Hüseyin Nihal Atsız’ın ilk yazılarını neşrederek kendisini tanıtmaya bakımından önemlidir. Atsız’ın yazıları hakkında İbnü’l-Emin Mahmud Kemal İnan “atlıyı atından indirecek kadar şiddetli” ifadesini kullanır.¹³

1932 yılının Temmuz ayında toplanan Birinci Türk Tarih Kongresinde “Hititlerin, Türklerin ataları ve Anadolu’nun eski bir Türk yurdu olduğu” şeklindeki tarihî gerçeği olmayan teze Zeki Velidî Togan karşı çıkar. Bunun üzerine Türk Tarih Cemiyeti Genel Sekreteri Dr. Reşid Galib, Kongre’de yaptığı konuşmasında Zeki Velidî Togan’ın bilgisiyle ve hocalığıyla alay ederek “Zeki Velidî Beyin Dârülfünundaki kürsüsü önünde talebe olarak

¹¹ Hüseyin Nihal Atsız, Ahmed Naci Kum. (1928) *Anadolu’da Türklere Aid Yer İsimleri*, *Türkiyat Mecmuası*, II. Cilt, s. 243-260

¹² Sertkaya, s. 39

¹³ Haz. Hidayet Özcan, İbnü’l-Emin Mahmud Kemal İnan, *Son Asır Türk Şairleri*, Cilt III, 1. Baskı, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000, s. 1659

bulunmadığıma çok şükrediyorum”¹⁴ ifadelerini kullanır. Atsız ve içlerinde Bedriye Atsız ve Pertev Naili Boratav’ın da bulunduğu sekiz arkadaş Dr. Reşid Galib’e protesto telgrafi çekerek “biz ise Zeki Velidi’nin talebesi olmakla iftihar ediyoruz” cevabını verir.¹⁵

Reşid Galib 19 Eylül 1932’de Maarif Vekili olur. Kısa bir müddet sonra Fuat Köprülü dekanlık vazifesinden ayrılarak yerini Ali Muzaffer Bey’e bırakır. Atsız’ı kara listeye alan Reşid Galib, “*Darülfünunun Kara, Daha Doğru Bir Tabirle Yüz Kızartacak Listesi*”¹⁶ başlıklı makalesinden sonra Ali Muzaffer Bey’e nüfus ederek Atsız’ın asistanlık görevine son verir. “Üniversiteden çıkarılmasından birkaç gün sonra Atsız, Edebiyat Fakültesi’nin Dekanı’nı Tokatlıyan’daki bir çayda yakalayıp yüzlerce kişinin önünde tokatlamıştır.”¹⁷

Asistanlık görevine son verilmesinin ardından Malatya Orta Mektebi Türkçe öğretmenliğine sürülen Atsız’ın buradaki görevi 8 Nisan 1933’ten 31 Ağustos 1933’e kadar dört ay yirmi üç gün sürer.¹⁸ Daha sonra Edirne’ye edebiyat öğretmeni olarak tayin edilen Atsız, Atsız Mecmua’nın devamı niteliğinde değerlendirilebilecek olan Orhun Dergisini çıkarmaya başlar (5 Kasım 1933). Bu dergi Türk Tarih Kurumu’nun liselerde tarih öğretiminde kullanılmak üzere çıkarttığı dört ciltlik kitabın yanlışlarını tenkit ettiği için dokuzuncu sayısında Bakanlar Kurulu Kararı ile kapatılır. Derginin kapatılmasıyla beraber Atsız da vekâlet emrine alınmıştır (28 Aralık 1933).

Atsız 9 Eylül 1934 tarihinde, sekiz aylık vekâlet emrinden sonra Kasımpaşa’da bulunan Gedikli Hazırlama Okulu’na Türkçe öğretmeni olarak tayin edilmiştir.

Buradaki görevi devam ederken Nazım Hikmet’in Abdülhak Hamid, Yakup Kadri, Mehmet Emin, Ahmet Haşim gibi şairlere karşı, çeşitli dergilerde eleştirel yazılar yazması sebebiyle, “*Komünist Don Kişot’u Proleter Burjuva Nâzım Hikmetof Yoldaşa*” isimli bir broşürü cevap olarak yayımlar. Burada yazdığı yazılardan dolayı İstanbul 3. Ceza Mahkemesi tarafından “hükûmeti tahkir ve gençliği suç işlemeye tahkir” iddialarıyla

¹⁴ Birinci Türk Tarih Kongresi, Konferanslar, *Müzakere Zabıtları*, 1932, s. 388-389

¹⁵ Sertkaya, s. 39

¹⁶ Atsız. (1932). *Darülfünunun Kara, Daha Doğru Bir Tabirle Yüz Kızartacak Listesi*, Atsız Mecmua, sayı:17, s. 166-170

¹⁷ Sertkaya, s. 40

¹⁸ Özdemir, s. 17

hakkında dava açılır. 19 Mart 1936'da ikinci celsesi görülen davada Atsız oy birliğiyle beraat eder.¹⁹

Atsız, bu dava devam ederken 27 Şubat 1936 yılında ikinci eşi Bedriye Atsız'la evlenir. Bu evlilikten Yağmur ve Buğra isimli iki oğlu dünyaya gelir. "Atsız Bey ikinci eşi Bedriye Atsız'dan da Mart 1975 tarihinde ayrılmıştır."²⁰

Atsız Türkçe öğretmeni olarak görev yaptığı Deniz Gedikli Hazırlık okulunda yaklaşık dört yıl çalıştıktan sonra ihraç edilmiştir (30 Haziran 1938). İhraç edilmesinin sebebi okul yönetimiyle aralarında geçen "Türk olmayanların okula kabulü" tartışmasıdır. Bu kararlar devlet memuru olmasının yolu kapatılan Atsız, özel okullarda mesleğini icra eder.

Önce Özel Yüce Ülkü Koleji'nde çalışmaya başlayan Atsız, okulun kapanması üzerine İstanbul Özel Boğaziçi Lisesi'nde Türkçe-Yurt bilgisi öğretmeni olarak göreve başlar. Bu okulda çalışmaya devam ederken 1943 yılında Türk Sazı dergisini çıkarmaya karar verir. Çeşitli dergilerde ilk sayısının Mayıs 1943'te kapatılan Orhun Dergisinin devamı olarak çıkacağı duyurulan Türk Sazı, Ankara'dan gelen emir üzerine, satışa çıkmadan yasaklanmıştır.²¹

Derginin satışa çıkmadan yasaklanma sebeplerini araştırmak üzere Ankara'ya giden Atsız'a "Türk Sazı üzerinde ısrar etmemesi", kapatılan dergi Orhun'u tekrar çıkarması tavsiye edilir. Derginin tekrar yayımlanması için gerekli izinleri alan Atsız, 1 Ekim 1943'te Türk Sazı'ndan aktarılan yazılarla Orhun'u çıkarmaya başlar.

1.3.1. 3 Mayıs 1944 Olayları ve Irkçılık-Turancılık Davası

İkinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği yıllarda Türkiye Cumhuriyeti iç siyasetinde hararetli tartışmalar yaşanmaktaydı. Başvekil Şükrü Saraçoğlu'nun "Biz Türk'üz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız" sözleri Türkçü kesimi sevindirirken muhalif gruplar tepki vermekte gecikmez. Bu sözler üzerine Faris Erkman'ın "*En Büyük Tehlike*" isimli bir broşür hazırlamasının ardından zaten var olan Türkçülerle solcular arasında gelişen

¹⁹ age, s. 19

²⁰ Sertkaya, s. 41

²¹ Özdemir, s. 21

polemikler iyice alevlenir. Atsız ve Reha Oğuz Türkkân gibi Türkçü cephenin önde gelen kalemleri de dönemin süreli yayınlarında komünizme karşı yazılar yazmaya daha fazla gayret gösterir.

Atsız, 20 Şubat 1944 tarihinde İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun verdiği bir konferans sırasında sol görüşlü öğrenciler tarafından protesto edilmesi üzerine, *Orhun* dergisinde Başvekil Şükrü Saraçoğlu'na birinci açık mektubunu yayımlar. Mektupta Baltacıoğlu'na yönelik protestonun onun şahsına değil milliyetçi düşünceye karşı yapıldığını; Saraçoğlu'nun “Biz Türk'üz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız” demesine rağmen hükûmetin ve iktidar partisi olan CHP'nin komünizmin önlenmesine yönelik hiçbir adım atmadığını yazar. Eğer dergi kapatılmazsa gelecek sayıda konu hakkında belgeler ortaya koyacağını yazan²² Atsız, derginin kapatılmaması üzerine ikinci açık mektubunu yayımlar. Bu mektubunda Giritli Ahmed Cevat Emre, Sadrettin Celâl Antel, Pertev Naili Boratav ve Sabahattin Ali'nin “Marksist faaliyetlerini” açıklayan Atsız, Maarif Vekili Hasan Âli Yücel'i de istifaya davet eder.²³

İkinci açık mektuptan sonra yurt içinde Türkçüler yurdun birçok yerinde gösteriler gerçekleştirir. İstifaya davet edilen Maarif Vekili, Atsız'ın Boğaziçi Lisesi'ndeki görevine son verir. *Orhun* dergisi ise Bakanlar Kurulu kararı ile kapatılır.

Sabahattin Ali, Atsız'ın kendisine “vatan hainliği iftirası attığını” gerekçe göstererek hakaret davası açar. Davaya katılmak üzere Ankara'ya gelen Atsız'ı Türkçü gençler istasyonda karşılayarak misafir etmişleridir. 26 Nisan 1944 tarihinde gerçekleşen davanın ilk oturumunda olaylar çıkar. Bu nedenle 3 Mayıs 1944 tarihinde yapılan ikinci oturuma üniversite öğrencileri alınmaz. Gelişme üzerine Türkçü gençler Ankara'da büyük gösteriler gerçekleştirir. Bu gösterilerde yüzlerce kişi tutuklanır.

“Sabahattin Ali-Nihâl Atsız davası olmaktan ziyade komünistliğe karşı Türkçülük davası halini alan bu davanın 9 Mayıs 1944 günü yapılan karar oturumunda, Sabahattin Ali'ye vatan haini dediği için 6 aya mahkûm edilen Atsız'ın cezası hâkim tarafından milli tahrik gerekçesi ile 4 aya indirilmiş ve 4 aylık bu ceza da tecil edilmiştir.”²⁴

²² Hüseyin Nihal Atsız, *Makaleler IV*, İrfan Yayınevi, 2015, s. 15

²³ *age*, s. 17

²⁴ Sertkaya, s. 43

Verilen ceza ertelemiş olmasına rağmen Türkçüleri üzse de hükûmeti tatmin etmez. Mahkemeden hemen sonra Atsız tutuklanır. İsmet İnönü'nün 19 Mayıs 1944 törenlerinde Atsız ve arkadaşlarını ağır şekilde itham eden nutkunun ardından Atsız ve otuz dört arkadaşı İstanbul 1 Numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesi tarafından yargılanmaya başlanır.²⁵ 7 Eylül 1944 tarihinde başlayan bu davaya Irkçılık-Turancılık Davası adı verilmiştir. Haftada üç gün, altmış beş oturum devam eden davanın sonunda Atsız altı buçuk yıl hapis cezasına çarptırılır.²⁶ Davayı temyiz eden Atsız bir buçuk yıl tutuklu kaldıktan sonra Askerî Yargıtay'ın davayı esastan bozması üzerine tahliye edilir. "5 Ağustos 1946 tarihinde 2 numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi'nde tutuksuz olarak başlayan Atsız ve arkadaşlarının davası (bu dava Prof. Kenan Öner- Hasan Ali Yücel davası adı ile tanınmıştır), 31 Mart 1947 tarihinde nihayetlenmiş ve 29 oturum devam eden mahkeme bütün sanıkların beraatine karar vermiştir."²⁷

Atsız, Orhun'da yayımladığı ikinci açık mektubundan sonra Özel Boğaziçi Lisesi'ndeki öğretmenlikten atılıp Irkçılık Turancılık Davası'ndan beraat etmesine kadar geçen süre içinde ekonomik sıkıntılarla da uğraşmıştır. Atsız'ın oğlu Yağmur Atsız çekilen sıkıntılarla ilgili şu bilgileri vermektedir:

"O aylar ailenin yegâne düzenli geliri, Annemin Cumâ günleri ikindi üzerleri Nişantaşı'ndaki 'British High School'da verdiği târih derslerinden gelen 30 Lira idi... Ayda otuz Lira, üç nüfus... Bu arada tabii yine ecdattan mevrus halılar vs. de peyderpey gidiyordu. Annem gerçi gitmesin diye çırpınıyordu ama nâfile... Gidiyor, hem de yok pahasına gidiyordu."²⁸

1.3.2. Öğretmenliğe Geri Dönmesi

Atsız 25 Temmuz 1949'da kadrosu İstanbul Davutpaşa Ortaokulu olmak üzere Süleymaniye kütüphanesinde uzman olarak çalışmaya başlar. Bu göreve gelişinde Edebiyat Fakültesi'nden arkadaşı Tahsin Banguoğlu'nun Millî Eğitim Bakanı olması neden olmuştur. Demokrat Parti'nin iktidara gelişiyle Haydarpaşa Lisesi'ne edebiyat öğretmeni olarak atanan Atsız, daha sonra Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kadrosu Haydarpaşa Lisesi'nde kalmak

²⁵ age, s. 43

²⁶ Nejdet Sançar, *1944 Irkçılık Turancılık Dâvâsı Mahkeme Günlükleri*, 1 Baskı, Bozkurt Yayınları, 2018

²⁷ Sertkaya, s. 43-44

²⁸ Yağmur Atsız, *Ömrümün İlk 65 Yılı*, 2. Baskı, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2006, s. 156

kaydıyla tekrar Süleymaniye Kütüphanesi'nde uzman olarak görevlendirilir.²⁹ Buradaki görevine 1 Nisan 1969'da emekli olana kadar devam eder.

1.3.3. Son Mahkûmiyeti

Atsız hakkında, 1967 yılında Ötüken dergisinde yayımlanan “Türkiye’deki Kürtçü hareketi” ele aldığı dizi yazısı sebebiyle tahkikat başlatılır. Tahkikat sonunda makalelerinde suç oluşturarak bir delilin bulunmadığı kanaatine varılır. Ancak aralarında milletvekillerinin de bulunduğu karşıt görüşlülerin propagandası sonucu yeniden tahkikat başlatılır. “Ötüken’in sahibi durumundaki Atsız ile sorumlusu Mustafa Kayabek mahkemeye verilir.”³⁰ Altı yıl süren davanın sonunda Atsız ve Kayabek on beşer ay hapis cezasına çarptırılır. Yargıtay verilen kararı bozsa da mahkemenin hükmünde ısrar etmesi üzerine ceza kesinleşir.

Atsız yüksek tansiyon, kronik enfarktüs ve ağır romatizma hastalıkları nedeniyle cezaevine konulamaz kaydıyla verilen raporun Adli Tıp tarafından kabul edilmemesi üzerine 68 yaşında cezaevine girer. İki buçuk ay cezaevinde kaldıktan sonra “sağlık durumunun bozuk olmasından” dolayı Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’ün, cezasını affetmesiyle tahliye olur.

1.4. Ölümü

Tahliyesinin sonra çalışmalarına devam eden Atsız’ı, 1975 yılında kardeşi Nejdet Sançar’ın anî ölümü derinden sarsar. Bu olaydan sonra rahatsızlıkları gittikçe artan Atsız aynı yılın kasım ayında hastaneye yatsa da yapılan tahlil ve muayenelerde hayatî bir bulguya rastlanmaz.

10 Aralık 1975 tarihinde evinde rahatsızlanan Atsız’ın kalp krizi geçirdiğini muayene eden doktor anlayamaz. Ertesi akşam yeni bir kalp krizi geçiren Atsız 11 Aralık 1975’te hayata veda etmiştir. 13 Aralık 1975’te büyük bir kalabalığın katıldığı cenaze töreninin ardından Karacaahmet Mezarlığı’nda kardeşi Necdet Sançar’ın yanına defnedilmiştir.

²⁹ Özdemir, s. 34

³⁰ age, s. 35

Cenaze namazında imamın “er kişi niyetine” demesinin ardından Fethi Gemuhluoğlu’nun “hoca bu musalla taşı şimdiye kadar böyle bir er görmedi” demesi Atsız’ı tanıma ve anlama adına dikkate değer bir sözdür.

İKİNCİ BÖLÜM

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN ROMANLARI

Hüseyin Nihal Atsız'ın *Bozkurtların Ölümü*, *Bozkurtlar Diriliyor*, *Deli Kurt*, *Ruh Adam*, *Dalkavuklar Gecesi* ve *Z Vitamini* isimli altı romanı vardır. Atsız'ın romanlarını tür olarak üç kısma ayırdık. Bunlardan ilki konusunu Türk tarihinden alan romanlardır. *Bozkurtların Ölümü* ve *Bozkurtlar Diriliyor* Atsız'ın Göktürkler dönemini konu aldığı eserleridir. *Deli Kurt*'ta ise tarihî perspektif Osmanlı Tarihine yönelir. Kendi hayatından izler taşıyan bu nedenle otobiyografik roman özellikleri gösteren *Ruh Adam* ise Atsız'ın sembolik romanıdır. *Dalkavuklar Gecesi* ve *Z Vitamini* romanları ise yazarın, satirik romanlarıdır.

Çalışmamızın bu bölümünde Atsız'ın romanlarında geçen olaylara, romanları ayrı başlıklar hâlinde ele alarak yer verdik.

2. 1. Bozkurtların Ölümü

Atsız'ın konusunu eski Türk tarihinden alan romanlarından *Bozkurtların Ölümü*'nde konu I. Göktürk Devleti'nin son dönemlerinde geçmektedir. Vaka zamanı olarak 621-639 yılları arasında geçen olaylarda Göktürklerin iyi idare edilememesi, yaşanan iç karışıklar, ağır iklim şartları ve beraberinde getirdiği kıtlık, savaşlar ve esaret konuları, oluşturulan itibarî âlemlerle okura aktarılır.

Romanın başında yer alan “Romanın Hikâyesi” başlıklı prologda yazar eserinin tezli bir roman olduğunu bildirir. Öğrenci pansiyonunda kalan yedi öğrenci kendi aralarında sohbet ederlerken aralarındaki Tonyukuk lakaplı öğrenci bir roman yazmaya başladığını söyler. Tarih talebesi olan öğrenci arkadaşlarının ısrarı üzerine romanı anlatmaya başlar. Ancak öncesinde romanın konusu, kurgusu ve vereceği mesaj hakkında bilgi verir:

“... Çünkü hakikaten bir roman yazmak üzereyim. Hem de öyle bir roman ki hayatın bizzat kendisini aksettirecek. İçinde hem romantizme, hem de realizme yer olmakla beraber bizzat hayatın akışından ayrılmayacağım ve buna olduğu kadar tarihe de sadık kalacağım... Romantiklerin de, realistlerin de eserlerinde daima tek bir iskelet var: Romanın kadın ve

erkek iki kahramanı arasındaki aşk macerası. Halbuki benim kitabımda yüzyılların akışı bulunacağı için bir tek maceraya, hele on binlerce romanda tekrar edile edile pek bayağılaşan, müptezel olan aşk hikâyelerine saplanıp kalmama imkân yok. Bu yepyeni bir tip roman olacak... Eserimle millî terbiyemiz için kendimce faydalı saydığım bir hamle yapacağım.” (s. 7-8)

Bu prologdan sonra romanın olay örgüsüne geçilir. Göktürklerin Kağanı Çuluk eşi İçing Katun tarafından zehirlenerek öldürülmüş, Kurultay Bağatur Şad'ı yeni kağan seçmiştir. Tahta geçtikten sonra Kara Kağan adını alan yeni kağan ilk iş olarak ağabeyini zehirleyerek öldüren İçing Katun'la evlenir. Bu durum halk tarafından büyük bir hoşnutsuzlukla karşılaşılır. Çünkü İçing Katun Göktürk ülkesinde esir olan Çinlileri koruyup kollamakta, kendi ailesini Çin'de hanedan yapmak için Kağan'ı kışkırtmakta ve kardeşine kağanlıkta askerî rütbelere vermektedir. Çuluk Kağan'ın oğlu Tulu Han'a ise devletin batı kanadını idare etme yetkisi verilse de kağanlığın kendi hakkı olduğunu düşünmesinden dolayı yaşanan gelişmeleri hazmedememektedir. Bunun için Çin'le gizli antlaşmalar yapar.

Göktürk ülkesi ağır geçen kışlardan sonra büyük bir kıtlıkla mücadele eder. Kağan halkını doyurmak için kendisine tabi olan boylardan ağır vergiler ister. Bu vergileri kabul etmeyen boylar isyan başlatır. Göktürkler iç isyanlarla mücadele ederken Çin'le yapılan savaşlarda da ağır yenilgiler alınır. Çin'e karşı yapılan son akında büyük bozguna uğrayan Göktürkler, kağanlarıyla birlikte Çin'e esir olurlar.

Çin yönetimi Göktürkleri yerleşik hayata ve tarım yapmaya zorlar. Alışık olmadıkları bu yaşam tarzı ve esaret Türklere ağır gelir. Üstün askerî yetenekleri nedeniyle Çin kağanının özel muhafız birliğine alınan Kür Şad Türkleri bağımsızlığına kavuşturmak için plan yapar. Daha önce güvendiği arkadaşlarını da muhafız birliğine aldırıldığı için Çin içlerinde silahlarıyla rahat bir şekilde gezebilmektedirler. Kür Şad, planına göre kırk arkadaşıyla beraber her gece sarayından çıkıp yürüyüş yapan Çin Kağanı'nı esir alacak ve Türklerin bağımsızlığını kabul ettirecektir. Eğer plan gerçekleşirse Kür Şad kağan olmayıp Tulu Han'ın oğlu Urku, kağan ilan edilecektir.

Planın hayata geçirileceği gece büyük bir fırtına kopar. Çin Kağanı o gece dışarı çıkmaz. Planın duyulacağından endişe eden Kür Şad, Çin Kağanı'nın sarayına saldırma kararı verir. Saldırarak sarayda ilerleyen ihtilalciler kalabalık Çin askerleri karşısında bir süre sonra gerilemek zorunda kalır. Ahırdan at alarak kaçıp Göktürk ülkesinde yeni bir bağımsızlık hareketi başlatmak için harekete geçseler de fırtınadan dolayı suları yükselen nehir ihtilalcilere geçit vermez. Nehir kıyısında yapılan son vuruşmada ihtilalcilerin hepsi öldürülür.

Bu girişim Çin'de büyük yankı uyandırır. Kür Şad'ın kızını bulup idam eden Çinliler eşiyile küçük oğlunu bulamamışlardır.

2. 2. Bozkurtlar Diriliyor

Bozkurtların Ölümü romanının devamı niteliğinde değerlendirdiğimiz roman, Urungu ile Ay Hanım'ın etrafında cereyan eden aşk macerası etrafında Göktürklerin yeniden devlet kurma ve yaşadıkları coğrafyada otorite olma yolundaki mücadelesini anlatır.

İhtilalden sonra Kür Şad'ın eşi ve küçük yaşta olan oğlu bulunamamıştır. Romanın erkek kahramanı olan Urungu, Kür Şad'ın kayıp oğludur. Urungu kırklı yaşlarına gelmiştir. Annesi ölmeden önce ona gerçek kimliğini açıklamış ve bunu kimseye söylemeyeceğine dair söz vermiştir. Bu nedenle soylu biri gibi yaşamayan Urungu'nun, Taçam adında bir oğlu vardır.

Urungu oğlunu evlendirdikten sonra Ötüken'e gitmek üzere yola çıkar. Bu sırada Göktürklerin kendilerine ait bir devleti yoktur. Yolda bağımsızlık için mücadele eden birilerini görürse onlara katılmayı düşünür. Ötüken'e giderken dinlendiği sırada karşılaştığı, Dokuz Oğuz yüzbaşı Kadır Bağa'nın Göktürkleri tahkir eden sözleri üzerine kavgaya tutuşurlar. Kavgayı Dokuz Oğuz Kağanı Baz Kağan'ın kızı Ay Hanım durdurur. Çok güzel olan Ay Hanım'a karşı Urungu'da sevgi uyanır. Urungu'nun savaçılığını beğenen Ay Hanım, Dokuz Oğuz ordusuna katılmasını teklif etse de Urungu reddeder.

Bu sırada Ötüken'de Kutluk Şad önderliğinde Tonyukuk'un da katıldığı bağımsızlık hareketi başlar. Urungu da bu teşebbüse katılır. Yapılan mücadelelerin sonunda II. Göktürk

Devleti kurularak Kutluk Şad, İleriş Kağan adını alarak hükümdar olur. Dokuz Oğuzlar gittikçe güçlendiği için Tonyukuk'un tavsiyesiyle savaş kararı alınır. Urungu da Dokuz Oğuzlar'ın üzerine giden ordudadır. Savaş devam ederken Ay Hanım'ın çadırına girmeyi başaran Urungu, ona evlilik teklif eder. Ay Hanım'ın "bey kızı olduğunu", "karabudundan birisiyle evlenemeyeceğini" söylemesiyle Urungu hayal kırıklığına uğrar. Annesine verdiği sözle aşkı arasında kalan Urungu iç çatışma yaşar. Bu sırada Ay Hanım'ın çadırına giren yüzbaşı Örpen, Urungu'ya Ay Hanım'ı tutsak etmesi emrini verir. Ay Hanım Örpen'i öldürüp Urungu'yu da yaralayarak kaçar. Savaşı Göktürkler kazanır.

Örpen'in oğlu Deli Ersegün babasının intikamını almak için tek başına Dokuz Oğuzlara gider. Ay Hanım'la teke tek kılıç döğüşü yapan Ersegün yenilir. Aynı zamanda ona âşık olur.

Dokuz Oğuzlara bir elçilik heyeti gider. Heyetin başkanı *Bozkurtların Ölümü* romanından tanıdığımız Pars'tır. Urungu'nun da içinde bulunduğu elçilik heyetinde Kür Şad'ı tanıyan Pars, Urungu'nun Kür Şad'ın oğlu olduğunu anlar. Urungu'yla Pars'ın konuşmalarını dinleyen Kadir Bağa, duyduklarını Ay Hanım'a anlatır. Artık Ay Hanım Urungu'nun "karabudundan biri" olmadığını bilmektedir.

Dokuz Oğuzların, Kıtaylar ve Çin'le ittifak yaparak Göktürlere saldırma girişiminden haberdar olan Tonyukuk, kurultay toplanmasını ister. Kurultaydan, Urungu'nun üzüleceğini düşünen binbaşı Pars'ın muhalefetine rağmen savaş kararı çıkar. Yapılan savaşta Ay Hanım ölür. Urungu Ay Hanım'ın cesedini alarak "her yıl bir erkekle bir kadını almasıyla bilinen" Ölüm Uçurumu'na doğru at sürer. Binbaşı Pars, Taçam, Ezgene, Yula ve Deli Esegün'ün onlara yetişme çabaları da sonuçsuz kalır. Urungu'nun kucağında taşıdığı Ay Hanım'la beraber uçurumdan atlamasıyla roman sona erer.

2.3. Deli Kurt

Deli Kurt da Atsız'ın tarihî romanlarından. Roman Osmanlı'nın Fetret Devri'nde başlar 1444 yılında yapılan Varna Savaşı'yla sona erer.

Ankara Savaşı'ndan sonra Yıldırım Bayezid'in oğulları saltanat için birbiriyle mücadele eder. Taraflardan İsa Bey hamile olan eşi Balâ Hatun'u güvence altına almak için kendisine yakın bir asker olan Çakır'ın köyüne, Satı Kadın'ın yanına kimliği gizli kalmak kaydıyla gönderir. İsa Bey taht mücadelesinden mağlup ayrılarak ölür. Bu sırada İsa Bey'in çocuğu doğmuş ve Murat adı verilmiştir.

Çakır, Balâ Hatun'u köye bıraktıktan on yıl sonra tekrar köye gelir. Kendisi hükümdar olan Çelebi Mehmet'in ordusunda sipahi olarak görev yapmaktadır. Balâ Hatun'un öldüğünü, İsa Bey'in oğluna Murat ismi verildiğini, cesaretinden dolayı ona "Deli Kurt" dediğini öğrenir. Deli Kurt, Satı Kadın'ın kendisinden iki yaş büyük oğlu Evren'le beraber okuma yazma ve dinî bilgiler almak için köyün hocasından dersler alır.

Deli Kurt on altı, Evren ise on sekiz yaşına geldiğinde tımar sahibi olan Çakır onları yanına cebeli olarak alır. Katıldığı ilk savaşta Torlak Kemal adındaki isyancı başını öldüren Deli Kurt, şehzade Murat tarafından ödüllendirilir. Üç yıl sonra Deli Kurt'a Çakır'ın tımarına yakın bir tımar verilir. Aynı zamanda Çelebi Mehmet ölmüş oğlu II. Murat tahta geçmiştir. Kendisini büyüten Satı Kadın'ı ziyarete gelen Deli Kurt burada Gökçen Kız Efsanesini Satı Kadın'dan dinler. Bu hikâyeden sonra Deli Kurt'ta Gökçen Kız'a karşı merak uyanır.

On yıl sonra Satı Kadın, Çakır, Evren ve Deli Kurt Gökçen Kız Pınarı'nın yanında yemek yerken Gökçen Kız'ı görürler. Olağanüstü özelliklere sahip kızın gözlerinden yeşil bir ışık saçılmaktadır. Yemekten sonra Gökçen Kız'ın yanına gitmek için Yassı Tepe'ye doğru yola koyulan Deli Kurt, kızın gözlerini görmek ister. Sadece evleneceği erkeğe gözlerini alıştırarak göstereceğini söyleyen Gökçen Kız'a aynı zamanda Türkmen beyinin oğlu da âşıktır.

Deli Kurt, evlidir ve karısına karşı kendisini sorumlu hissettiği için Gökçen Kız'a duyduğu sevgiden ötürü iç çatışma yaşar. Tekrar yanına gitmek istese de bu sırada Karamanoğulları üzerine savaşa gitme emri alır. Osmanlıların kazandığı savaşta Deli Kurt, Karamanlı bir askerin hayatını yeniçerilerden biriyle vuruşmak pahasına kurtarır. Minnet duygusu taşıyan Varsak boyundan Balaban isimindeki bu asker, Deli Kurt'u obasında misafir

etmek ister. Obaya gittiğinde Gökçen'in annesinin de burada olduğunu öğrenir. Gökçen'in annesi Esen Börü, Anadolu'ya göç etmiş bir Uygur ailesine mensuptur ve gizli ilim sahibi, olağanüstü güçleri olan biridir. Deli Kurt, Esen Börü'den kızıyla evlenmek için izin ister. Esen Börü bu teklife olumlu yaklaşarak Gökçen gibi kendisinin de “yüce bir soydan” geldiğini söyler. Bir Osmanlı şehzadesi olduğunu bilmeyen Deli Kurt, bu sözlere çok şaşırır.

Deli Kurt obasına döndükten sonra Gökçen'i evlenmeye ikna eder. Bu sırada Sırbistan'la savaş yapılacağını öğrenen Deli Kurt, orduya katılır. Savaşta esir düşen Deli Kurt bir yolunu bularak kaçar. Köyüne gelmesinden bir hafta sonra Macarlarla yapılacak savaşa gitmek üzere tekrar yola çıkar. Yapılan savaşta Osmanlı Devleti yenilir. İzledi Geçidi'nde yapılan muharebe çok çetin geçmiş Çakır ve Evren ölmüştür. Savaştan sonra Deli Kurt'a Çakır'dan boşalan Karası Sancağı bölükbaşılığı görevi verilir. II. Murat Macarlarla on yıllık bir anlaşma imzalayarak tahtını oğlu Mehmet'e bırakmıştır. Bu sırada Satı Kadın'ın yanına giden Deli Kurt, Çakır'dan ve annesinden kalan bazı mektupları görerek ve yaşlanan Satı Kadın'ın boş bulunup gerçekleri söylemesiyle bir Osmanlı şehzadesi olduğunu öğrenir.

Macarların anlaşmayı bozarak Osmanlı ülkesine doğru saldırıya geçmesi üzerine II. Murat ordunun başına geçerek hızla Macarların üzerine gider. Bu ordunun içinde Deli Kurt da vardır. Varna önlerinde gerçekleştiren savaşta Deli Kurt büyük başarı göstererek Macar kralını öldürmüştür. Savaştan sonra padişahın izin alarak obasına dönen Deli Kurt, ailesini göremez. Köyü vuran selde karısının ve çocuklarının öldüğünü öğrenir. Gökçen'de Deli Kurt'un küçük oğlunu kurtarmaya çalışırken sele kapılıp ölmüştür.

Deli Kurt'un saçları öğrendiklerinden sonra bir gecede beyazlar. Duyduğu acıyla beraber atına atlayarak bilinmeyen bir yöne doğru at sürer.

2.4. Ruh Adam

Ruh Adam, Atsız'ın yayımladığı son romanıdır. Devamı niteliğinde ismi “*Yalnız Adam*” olan bir roman yazacağını dostlarına bildirmesine rağmen ömrü vefa etmez.³¹

³¹Hacaloğlu, s. 295

Romanda geçen olayların gerçek olduğunu Atsız, Yücel Hacaloğlu'na yazdığı bir mektubunda bizzat ifade eder:

“Sana Ruh Adam’ı yolluyorum. Ruh Adam, ilk yazılışına göre hayli değiştirildi. Romandaki şahısların hiçbiri muhayyel değil. Yalnız bir iki yerde, iki kişi tek şahıs veya bir kişi, iki üç şahıs olarak gösterilmiştir. Vakalar da sahihtir ama çoğu temsili olarak anlatılmıştır.”³²

Ruh Adam romanının başında anlatılan, romandan bağımsız gibi görünmesine rağmen aslında romanın bir minyatürü olarak değerlendirebileceğimiz “Uygur Masalı” vardır. Masalı anlatan kadın edebiyat öğretmeni Ayşe Pusat’tır. Subay olan kocası Selim Pusat harp tarihi dersini veren komutanla tartışmasının ardından gelişen olaylardan sonra askerlikten atılmıştır. Kralcı fikirleri sebebiyle hapse atılan Selim Pusat’a bu süreçte cumhuriyet rejimini yıkmak ve vatan hainliği suçlamaları yöneltilir. Ayşe Pusat da kocasından dolayı öğretmenlikten uzaklaştırılır.

Üç yıl sonra görevine iade edilen Ayşe Pusat, ders vereceği kız lisesine gittiği gün okul idaresi tarafından soğuk karşılanır. Öğretmenlerin de yapmacık davranışlar sergilediği Ayşe Pusat öğrencilerin nasıl davranacağını merak eder. Çoğu eski öğrencisi olan talebelerin sevgiyle yaklaştığını görünce rahatlar. Eski öğrencilerinden Aydolu ve Nurdan’ın yanında daha önce görmediği Güntülü, edebiyata dair sorulara verdiği cevaplarla Ayşe Pusat’ı etkiler. Bu geriye dönüş tekniğiyle Selim Pusat’ın başından geçenleri öğreniriz. Askerliği en yüce değer olarak gören ve her olaya bu açıdan yaklaşan Selim Pusat bir albayla tartıştığı için tutuklanır. Hakkında vatan hainliğine varan suçlamalar sebebiyle arkadaşı Şeref’le beraber on beşer yıl hapse mahkûm edilir. Ancak Askerî Yargıtay cezalarına ikişer yıla indirir. Hapisten çıktıktan sonra Şeref’in intihar etmesi Selim Pusat’ı çok etkiler.

Selim Pusat yaşanan gelişmelerden sonra içinde yaşadığı dönemden iğrenerek kendisini içkiye verir. Ayşe Pusat’la da arası açılan Selim Pusat eşi vasıtasıyla tanıdığı Güntüle’ye yakınlık duyar. Sık sık yalnız kalmak için gittiği Çamlı Koru’da kimin söylediğini anlayamadığı şiir mısraları duyar. Evine gitmek için ayrılacağı sırada Leylâ

³² age, s. 228

Mutlak adında biriyle karşılaşır. Leylâ Mutlak'ın Kanuni Sultan Süleyman'ın katledilen oğlu Şehzade Mustafa'nın soyundan geldiğini öğrenmesiyle ona karşı büyük bir sevgi ve saygı beslemeye başlar.

Selim Pusat, Leylâ Mutlak'ın, Yek adında biri tarafından takip edildiğini görür. Gayet çirkin, kambur ve aksak yürüyen bu adamdan tiksindir. Onunla tartıştığı bir anda, oturulan sırayı kaldırıp kafasına geçirmesine rağmen Yek birden oradan kaybolur. Eski arkadaşı Yarbay Tahsin'in, Tarihî Evrak Komisyonu'nda iş teklif etmesinden sonra kendisine iyi geleceğini düşünerek bu teklifi kabul eder. İş arkadaşlarından Osman Fişer'in Yek'e benzemesi Selim Pusat'ı şaşırır.

Ayşe Pusat, eşine iyi gelebileceği düşüncesiyle bir kır gezisi tertip eder. Güntülü'nün de katıldığı gezide daha önce şiir söyleyen meçhul sesin Güntülü'ye ait olduğunu anlar. Güntülü'ye şiirin kime ait olduğunu sorunca “sizin” cevabını alır. Güntülü, Selim Pusat'a Mete ordusunda subayken sevgilisine ok atmadığı için cezalandırıldığını, ok atılmayan sevgilinin ise kendisi olduğunu söyler. Bu cevapla büsbütün şaşkınlığa uğrayan Selim Pusat'ın zihni karışır.

Selim Pusat zamanla Güntülü'ye âşık olduğunu hem kendisine hem de Leylâ Mutlak'a itiraf eder. Zaten hem Yek hem de arkadaşı Dr. Cezmi Oğuz kendisinden yirmi beş yaş küçük birine âşık olabileceğini söylemiştir. Selim Pusat kırk üç, Güntülü ise on sekiz yaşındadır. Arkadaşı Şeref'in hayaleti, Selim Pusat'ı Mete ordusunda iken de sevgilisine ok atmadığı ve aynı hatayı şimdi de yaptığı gerekçesiyle suçlar. Sarhoş olduğu bir gece, Güntülü'nün evine gizlice girmeye çalışırken Şeref'in hayaleti yine karşısına çıkar.

Kendisinden yirmi beş yaş küçük birisine âşık olduğunu tamamen kabullenen Selim Pusat, Güntülü'ye mektup yazarak aşkını itiraf eder. Ancak mektup Güntülü tarafından iade edilir. Bir gece Yek, mahkeme celbi getirir. Selim Pusat Tanrı'nın huzurunda gerçekleşecek olan mahkemeye çağırılır. Meleklerin, peygamberlerin, Türk hükümdarlarının, Şeref'in ve babasının da katıldığı mahkemede herkes Selim'i suçlu bulur. Annesi ise onun için merhamet diler.

Tanrı, Selim Pusat'ı kendisine benzeyen Kubudak'la vuruşması cezasını verir. Birkaç gece sonra Çamlı Koru'da Kubudak'la karşılaşan Selim Pusat Şeref'in, Yek'in, Leylâ Mutlak'ın nişanlısının Kubudak'ın bedeninde birleştiğini görür. Selim Pusat kılıç kavgasından ağır yaralı ayrılır. Selim Pusat gözlerini hastanede açar. Taburcu olmasından sonra oğlu Tosun'a subay olunca geleceğini söylemesinin ardından kaybolur.

Romanın son bölümünde tıpkı başta anlatılan Uygur Masalı gibi bağımsız görünmesine rağmen olay örgüsüyle ilintili vaka parçası vardır. Bir kız lisesinin mezuniyet günü Beyhan ve Emine isimli iki öğrenci herkesten uzakta duran arkadaşları Ülker'in yanına gider. Ülker, arkadaşlarına ailesinin Kamlançu'dan geldiğini, atasının da Burkay adında biri olduğunu söyler. Emine daha önce okuduğu Uygur masalında geçen yer ve kişileri Ülker'in ağzından dinleyince şaşırır ve korkar.

Yazar son vaka parçasıyla asırlardır gerçekleşen trajik aşk macerasının bitmeyeceği; farklı zamanlarda ve bedenlerde yaşamaya devam edeceği mesajını verir.

2.5. Dalkavuklar Gecesi

Atsız'ın satirik romanlarında olan *Dalkavuklar Gecesi*, Atatürk döneminde gerçekleşen dalkavuklukları hicvetmek için yazılmıştır. Roman kahramanlarının ismi ilk okunduğunda bir şey çağrıştırmasa da harfler tersten okunduğunda Atatürk döneminde yaşamış birçok ismi görürüz. Roman kişilerinden Hantülyas, Şilka, Kral Şuppiluliuma, Tutaşil hariç tüm karakterlerin ismi ters çevrilerek ya da küçük ses değişimleri fark edilerek okunduğunda bilinen isimler karşımıza çıkar. Bilgin İkeznini'nin dikkatli okunduğunda Zeki Velidi Togan, Filozof İlânasam'ın Hasan Âli, Cüce İrdas'ın Sadri Ertem, Başhekim Ziza'nın Şevket Aziz Kansu, Pilga'nın Reşit Galip, Sabba'nın Atatürk'ün yaveri Cevat Abbas olduğu görülecektir. Kâhin Şilka ise Atsız'ın kendisidir. Şilka'yla Atsız arasında ses benzerliği olmasa da Şilka'nın oğlu Murya'nın, Atsız'ın oğlu Yağmur'la ilişkisi açıktır.

Zamanı ve mekânı belli olmayan roman Hatti ülkesinde geçer. Dalkavukluğun tüm devlet yönetimini etkilediği ülkede saray mahzenlerinde zehir sanılan içkilerin şarap olduğunun anlaşılmasının ardından herkes bu içkiden içmeye başlar. Kralın başında bulunduğu içki meclislerinde yapılmayan dalkavukluk kalmaz. Bu meclislere yalnızca

Kâhin Şilka ve başkomutan Tutaşil katılmaz. Komşu Kaska ülkesiyle yapılan savaş ordudaki yabancı askerlerin kaçmasıyla zor bir şekilde kazanılır. Bu başarı “Kahramanlık Gecesi” ile kutlanır. Gecede halkın başkomutan lehinde gösterilerde bulunması üzerine, iftiralarla gözden düşürülen Tutaşil başkomutanlıktan azledilir. Gecenin sonunda halk, dalkavuk vezirlere hakaret ederek dalga geçer.

2.6. Z Vitamini

Roman vaka zamanı olarak 1999 yılının son günü başlar. Bakanlar Kurulu Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün başkanlığında toplanmıştır. Toplantıya Hasan Âli Yücel, Falih Rıfkı, Kasım Gülek, Kazım Özalp, Ahmet Emin Yalman gibi bildiğimiz isimler dışında çoğu yabancı olan gerçek dışı bakanlar katılır. Konuşmalar ciddiyetten uzak bir biçimde gerçekleşir. Ömrü uzatan Z vitaminini kullanan İsmet İnönü ve bakanlar bu sayede hâlâ hayatta kalabilmişlerdir.

Toplantıda ciddi konular gündeme geldiğinde bütçenin yarısının Z vitaminine ayrıldığını, orduda 977 general olmasına rağmen 599 teğmen ve üsteğmen bulunduğunu, bir milyon askere karşılık sınırlarda birer tabur asker bırakıldığını ve donanmanın lağvedildiğini görürüz.

Toplantıda Türk kelimesi yasaklanarak yerine beşer kelimesi getirilir. Türkiye'nin adının da Beşeristan olarak değiştirilmesine karar verilir. Bundan başka vatandaşların isimlerinin kaldırılarak herkese numara verilmesi, soğuyan havalardan dolayı balıkların ölmemesi için deniz kıyısında oturan herkesin denize her gün sıcak su dökmesi, Türkçe'ye de –er ve –di olmak üzere iki harf-i târif getirilmesi kararı çıkarılır. Bu kararlar her saat başı İsmet İnönü'nün sesinden radyo kanalıyla halka duyurulacaktır.

Olayların bu noktaya gelmesi üzerine halk ve ordu ayaklanır. Devlet yönetimi kaçarak kendisini kurtarmaya çalışırken İsmet İnönü'de özel bir uçakla İnönü Şehitliği'ne iner. Fakat mezarlarından kalkan şehitler onu kabul etmeyerek lanetler ve İsmet İnönü'yü bir kasırga hâlinde parçalarlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SIYASİ MESELELER

3.1. Doğu ve Batı Göktürk Kağanlığı Meselesi

Atsız'ın konusunu Türk tarihinden alan romanlarından *Bozkurtların Ölümü*'nde olay örgüsü Doğu Göktürk Kağanlığı etrafında cereyan eder. Romanın V. Bölümü olan "Tüng Yabgu Kağan'ın Elçileri"nde "on iki yıl öncesine kadar" Doğu ve Batı Göktürklerin tek devlet olduğundan bahsedilir. Esasen Göktürk Devleti 552 yılında kurulduğunda doğudaki tek merkezden idare edilen bir yapıdaydı. 580 yılında Göktürk ülkesine gelen Çinli casus Ch'ang Sun-sheng, imparatoruna verdiği raporda, devletin batı kanadını doğudaki merkeze bağlı olarak idare eden Tardu'nun, kağan olan İşbara'ya karşı kıskırılması gerektiğini yazar. Rapordaki tavsiyeleri uygulayan Çin imparatoru, Tardu'ya elçi göndererek ona kurt başlı sancak sunar. Bu Tardu'nun yönettiği batı kanadının Çin tarafından müstakil bir devlet olarak görüldüğü anlamına gelir. Tardu'nun kurt başı sancağı alıp 582 yılında bağımsızlığını ilân etmesiyle Göktürkler doğu ve batı olmak üzere ikiye ayrılır.³³

Bozkurtların Ölümü'nde, Türklerin iki devlet hâlinde yaşamalarını ve Göktürklerin doğu ve batı olmak üzere ikiye ayrılması Onbaşı Pars'ın ağzından okura aktarılır:

"Yamtar pek kavrayamadığı bu işler üzerinde biraz bilgi edinmek için gene arkadaşı Pars'a koşmuştu. Acun işlerini daha iyi bilen Onbaşı Pars, her zaman Yamtar'ın güçlüklerini çözer, anlayamadığı şeyleri anlatırdı. Onbaşı Yamtar'ın ilk sorusu şu oldu:

— Batı Kağanı mı daha ulu, yoksa Kara Kağan mı?

— İkisi de denktir.

— İkisi de denk nice olur? Bir Türkelinde iki kağan olur mu? İki kağan olunca biri ötekinin buyruğunda demektir.

³³ Ahmet Taşağıl, *Göktürkler I-II-II*, 2.Baskı, TTK Yayınları, Ankara 2014, s. 47

— On iki yıl öncesine değin Türkelinde bir büyük kağan vardı. O zaman küçük kağanlar büyüklerini tanırlardı. On iki yıldan beri Ötüken’de de ayrı bir kağan var. Artık iki kağan birbirini tanımıyor.

— Ne dedin? On iki yıldır, Ötüken’de ayrı kağan mı var? Eskiden Ötüken Kağanları Batı Kağanlarının buyruğunda mı idi?

— Evet” (s. 62-63)

Atsız roman yazarı olduğu gibi aynı zamanda tarihçidir. Türk tarihine dönük araştırmaları olan Atsız’ın, tarihî olaylara dair yorumları da vardır. Bu yorumlara makalelerinde değinen Atsız, *Bozkurtların Ölümü* gibi tezli romanlarında da görüşlerini yansıtır. Türk elinin Batı ve Doğu Kağanlığı olarak ikiye ayrılması meselesindeki görüşlerini *Bozkurtların Ölümü* romanındaki bir mektuptan anlarız. Batı Kağanı Tüng Yabgu Kağan, Doğu Göktürklerin Kağanı Kara Kağan’a bir mektup yazar. Bu mektupta düşmanlara karşı birlikte hareket etme teklifi vardır:

“Ben, Tüng Yabgu Kağan, bunu Kara Kağan’a yazdım. Senin sağ, esen olmanı Tanrı’dan dilerim. Bir gövdede bir can, bir başta bir beyin olduğu gibi bir El’de de bir kağan olur. Biz, Türkelinde iki kağan olduğumuz için Türklerimiz yoksul kalıyor, azalıyor. Bir El’de baş çoğalırsa budun azalır. Eskiden Türkeli’nde bir kağan varken işler yolunda idi. Yürütülen çeri ile ülkeye mal, davar getiriliyordu. Şimdi Türk, ikiye ayrıldı. Birbirinden kuşkuluyor. Seninle ikimiz dış yağılarımıza karşı birleşirsek budun da kazanır biz de güçleniriz. Baş elçim Kül Er Tegin ile sana beş bin altın, yüce dedemiz İstemi Kağan tarafından Acemlerden alınmış değerli bir kılıç, bir ak doğan, bir eyer takımı, dokuz da bitevi at gönderiyorum.” (s. 67)

Atsız, Türklerin parçalanıp ayrı devletler hâlinde yaşamasıyla birlikte Türk ellerinde çift başlılık yaşandığı bunun sonucunda Türklerin yoksullaştığı ve diğer devletlere karşı güçsüz düştüğü fikrini, kurguladığı Tüng Yabgu Kağan’ın mektubuyla okura aktarır.

3.2. 1944 Olayları ve Irkçılık-Turancılık Davası

1944 Irkçılık-Turancılık Davası'nın sürecine, çalışmamızın Hüseyin Nihal Atsız'ın hayatı kısmında değinildiği için bu bölümde yer verilmemiştir. Atsız'ın hayatında önemli bir yeri olan bu davanın izlerine *Ruh Adam* ve *Z Vitamini* romanlarında rastlarız. *Ruh Adam*'da Selim Pusat karakterinin üzerinden verilen mesaj, *Z Vitamini*'nde davanın ismi zikredilerek ve yargıçların adları değiştirilerek anlatılır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi *Ruh Adam* otobiyografik roman özelliği taşır. Roman başkışisi Selim Pusat Harp Akademisi'nde öğrenci iken harp tarihi dersini veren komutanla tartışır. Harp tarihine nüfuz etmesi Selim Pusat'ı fikren kralcı yapmıştır. Derste Plevne Müdafî Gazi Osman Paşa için kullandığı “*Türk harp tarihinin son büyük simasıdır*” ifadesi dersin veren albayla aralarında tartışma başlamasına neden olur. (s. 32) İyi bir komutanın yetişebilmesi için krallık rejiminin yarattığı ortamın olması gerektiğini savunan Selim Pusat'la Albay arasındaki sert tartışmaya, gelen sesler üzerine sınıfa giren Harp Akademisi Komutanı olan general son verir. Tartışmanın nedenini Albay'dan dinleyen General Selim Pusat'ı ve tartışmada ona destek veren Yüzbaşı Şeref'i hapsedirir ve sekiz subayı da göz hapsine aldırır. (s. 34) Olay Albayın abartması ve dönemin medyasında yer bulmasıyla başka bir hâl alır. Selim Pusat ve arkadaşları cumhuriyet rejimine son verip kralcılığı diriltmeye çalışma suçundan Divan-ı Harp mahkemesinde vatana ihanetle yargılanır. (s. 44) Selim Pusat ve arkadaşı Şeref, on beşer yıla diğer sekiz kişi ise hafif cezalara çarptırılır. Bir iki kişi de beraat eder. Ancak Yargıtay bu kararı bozar ve Selim Pusat ile Şeref'i aşırı disiplinsizlikten ikişer yıla mahkûm edip, vatana ihanet suçundan beraat ettirir. (s. 45) Selim Pusat'ın askerliğe ait teknik konuların tartışmasından çıkarak büyük neticeler doğuran davası, konusu aslında hakaret davası olan 1944 Irkçılık-Turancılık davasının geniş etkiler oluşturmasıyla benzerlik göstermektedir.

Z Vitamini romanında Şengül Üniversitesinde İslam Felsefesi dersini veren Profesör Papaz Yakovos, İsmet İnönü'ye dersinde İsa'nın Allah'ın oğlu olduğuna karşı çıkan öğrenciler bulunduğunu bildirerek onların isimlerini verir. İsmet İnönü yaklaşık elli öğrencinin isimlerinin yazılı olduğu kâğıdı “Beşerî Eğitim Bakanı Falih Rıfkı Aristo”ya vererek öğrencilerin üniversiteden uzaklaştırılması emrini verir. (s. 106) Daha sonra

“Yargıtay Başkanı Necdet Kut-Kut”la “Beşeristan Başsavcısı Nâzım Balöç” “Beşerî Şef”in huzuruna çıkar. İsmet İnönü onlardan Irkçılık Turancılık davasında gösterdikleri mahareti bu öğrencileri yargılayacakları davada da göstermelerini ister:

—Necdetim, Nazımım! Size yine iş düştü! Irkçılar-Turancılar dâvasında gösterdiğiniz zekâ ve liyakati bu dâvada da göstermenizi isterim... Yakavoz Hazretlerine kafa tutan şu öğrencileri yargılayın! Bakalım emperyalist emelleri var mı? Yabancıardan para alıyorlar mı? Bunları inceledikten sonra âdilâne bir karar verip 1 yıla 10 yıl arasında cezaya çarpın onları!

— Emredersiniz efendim!

— Necdetim! Sen Turancıları ne güzel muhakeme etmiştin, değil mi?

— Evet efendim, şeyleri güzel muhakeme etmiştim.

— Onlar kaç kişiydi?

— Elli altmış kişi, yani 23 kişiydiler efendim.

— Onları idam etmiştin, değil mi?

— Evet efendim! İdam etmiştik! Yani hapse mahkûm etmiştik!

— Nazımım! Sen onların ihanetini ispat edip idamlarını iste! Necdetim de adaletini gösterip idama değil, sadece hapse mahkûm etsin!

— Emredersiniz aziz şefim! (s. 107)

Z Vitamini romanında yine Irkçılık Turancılık davası yargıçlarının ironik bir biçimde ele alınır. Yargıtay Başkanı Necdet Kut-Kut kasap çırağına benzetilerek kanun ve adalet kestiği ifade edilir:

“İsmet İnönü bu telâş arasında iken birdenbire gözleri Necdet Kut-Kut’a değerek durdu. Onu dikkatle süzdükten sonra sordu:

— Necdetim! Sen niçin kasap çırağına benziyorsun?

Necdet bocaladı. Kapmak üzere olduğu külâh elden gidiyor zannı ile titreyerek cevap verdi:

— Sayenizde şeye benzerim aziz şefim!

— Neye benzersin?

— Kasap şeyine benzerim aziz şefim!

Doğru söyle: Yoksa eskiden kasap mı idin?

— Evet aziz Şefim.

— Ne keserdin?

— Kanun ve adalet, aziz şefim. (s. 109)

3.3. II. Abdülhamit ve İttihatçılar

Osmanlı İmparatorluğu'nun otuz dördüncü padişahı olan Sultan II. Abdülhamit hakkında tarihten bugüne çeşitli tartışmalar yapılmıştır. O kimlerine göre “Ulu Hakan” kimilerine göre ise “Kızıl Sultan”dır. Sultan Abdülhamit bazılarınca göre baskıcı, şüpheli, zalim bir sultan olarak görülürken onu imparatorluğun dağılmasını geciktiren iyi bir padişah olarak görenler de vardır. Atsız, Sultan Abdülhamit'e ne Kızıl Sultan ne de Ulu Hakan demiştir. II. Abdülhamit hakkında müspet görüşlere sahip olan Atsız, ona Gök Sultan der. Ocak dergisinde yayımladığı makalede şu ifadeleri kullanır:

“Toplumun en büyük haksızlığa uğramış tarihî şahsiyetlerinden biri, II. Abdülhamid'dir. Kendisinden önceki devirlerin ağır yükünü omuzlarında taşıyan, en güvенеbileceği adamların ihanetine uğrayan ve dağılmak üzere olan içi dışı düşman dolu bir imparatorluğu 33 yıl sırf zekâ ve hamiyeti ile ayakta tutan bu büyük padişahı katil, kanlı, müstebit, kızıl sultan, cahil ve korkak olarak tanıtmış, daima aleyhinde işleyen bu propagandanın tesiriyle de böyle tanınmış talihsiz bir insandır.”³⁴

İttihat ve Terakki Cemiyeti 1908-1918 yılları arasında kesintilerle de olsa devlet yönetiminde söz sahibi olmuş 1909'da II. Abdülhamit'i tahttan indirerek meşrutiyetin ilan

³⁴ Atsız. (1956). *Abdülhamid Han* (= *Gök Sultan*), Ocak Dergisi, 11. Sayı

edilmesini sağlamış bir kuruluştur. İttihat ve Terakki mensupları da kimilerine göre hürriyet kahramanları kimilerine göre de vatan hainidir. Yaklaşık on yıl yönetimde egemen olan İttihat ve Terakki Cemiyeti devrinde Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na girmiş ve parçalanmıştır. Atsız da bu konu üzerinde durarak onları suçlamış ve II. Abdülhamit'in devleti otuz üç yıl dağılmaya karşı koruduğunu söylemiştir:

“Değersiz Gedik Ahmed Paşa haksız yere böyle şişirildiği gibi, İkinci Abdülhamid de haksız yere küçültülmüş; müstebit, zalim, hatta hain gibi gösterilmiştir. Bu da İttihatçıların propagandası neticesidir. Halbuki son zamanlarda yapılan bazı ciddi ve ilmî neşriyat Sultan Abdülhamid'in lehinedir. Henüz şahsiyetinin değerini tam mânâsı ile bize bildirecek bir kitap yazılmamış olmakla beraber şimdiden şu hakikati kabul edebiliriz ki İttihatçıların idare edemiyerek 9-10 yılda mahvettikleri imparatorluğu 33 yıl dağıtmadan tutabilmiş olmakla, Abdülhamid büyük bir iktidar sahibi olduğunu göstermiş ve aleyhindeki neşriyatın haksız olduğunu ispat etmiştir. Hele kanlı oyunlara asla girmemesi de zalim olduğu hakkındaki iddiaları çürütecek bir delildir.³⁵

Atsız, otobiyografik özellikler taşıyan romanı *Ruh Adam*'da kendi fikirlerini şüphesiz ki kahramanı Selim Pusat'a söyletir. Bu fikirlerinden biri makalelerine konu olacak kadar önemli gördüğü II. Abdülhamit ve İttihatçılar hakkındaki görüşleridir. Selim Pusat eşiyile tarih hakkında tartışırken konu Sultan Hamid ve İttihatçılara gelir. Selim Pusat o keskin görüş ve üslubuyla tarih önünde II. Abdülhamit'in haklı çıktığını savunurken İttihatçıları ağır bir biçimde tahkir eder:

“Sultan Hamid'in siyâsî idamlar yapmadan otuz yıl ayakta tuttuğu imparatorluğu hürriyetçi takım siyâsî idamlar, korkunç istibdatlar arasında ve on yılda tasfiye ettiler. Şimdi şu kıyaslamaya göre daha başka neticeler de kendiliğinden çıkmaz mı? Hürriyet kahramanları ortaya fırlamasaydı da Abdülhamid yerinde kalsaydı Balkan Harbi çıkmayacaktı. Çıksa bile Abdülhamid'in siyâsî dehâsı Balkanlıların arasına tefrika sokacak ve belki birini kendisine çekecekti. Çekmese bile memlekette hürriyet, yâni partizanlık, yâni hastalık olmadığı için Türk ordusu normal kuvvetiyle ve tabî bir netice olarak Balkanlıları birkaç ayda yenecek ve Abdülhamid onlardan hiçbir toprak almamak suretiyle Avrupa'nın

³⁵ Atsız. (1947). Özleyiş Dergisi, 6. Sayı

gözünü boyayarak Balkan muvâzenesini eski halinde tutacaktı. Balkan muvâzenesi bozulmadığı için de, bu muvâzenenin bozulmasından doğan Birinci Cihan Harbi çıkmayacaktı. Hem Türkiye, hem Avrupalılar için bu kadar felâketli neticeler doğuran, âdeta ahlâksızlığın ve komünizmin temellerini atan Cihan Harbine mâni olmak az şey midir? Mantıkî bir neticeler silsilesine dayanmakla beraber nihayet tahmin olduğu için bunları kabul etmesek bile Osmanlı İmparatorluğu'nu onun otuz yıl yaşatmasıyla berikilerin çökertmesi, ikincilerin birinci hakkında verdiği hükmün sahteliğini, gülünçlüğünü ortaya koymaya yetmez mi? Onlar ne feci mahlûklardır ki hürriyet ve adalet çığırtkanlığı ile sürüleri peşlerine taktıkları halde iş başına geldikten sonra istibdadın koyusunu ve zulmün en hasını yaptılar.”(s. 85-86)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL MESELELER

4.1. Töre

Devletin temel unsurlarından olan millet, içtimai hayatta birtakım kurallara uymak mecburiyetindedir. Bu bir toplumun düzen içinde yaşaması için gerekli olan en temel unsurdur. Töre de bu düzeni tesis eden hukuk kurallarına denir. Bir terim olarak töre “âdet, usul, kural, örf, görenek, yasa, kanun, âyin” anlamlarına gelir.³⁶ Kaşgarlı Mahmud da *Dîvânu Lugâti't-Türk* adlı sözlüğünde bu terime yer verir ve anlamını örf, âdet olarak açıkladıktan sonra içinde töre kelimesi geçen bir atasözünü örnek verir: “Töre örf, âdet(resm). Atasözü: İl kalır törü kalma.s. Anlamı: Ülke bırakılır, örf, âdet bırakılmaz. Öncekilerin koyduğu örf, âdete uyulması için söylenir.”³⁷

Orhun Kitabelerinde on bir yerde geçen töre kelimesi Türklerin bu kavrama verdiği önemi göstermesi bakımından önemlidir. Bunlardan altısında töre, “il” yani devletle yan yana kullanılır diğer beşinde de yan yana kullanılsa bile birbirleriyle ilişkileri olduğu açıkça görülür: “...İli tutup töreyi düzenlemiş...³⁸ ...Üstte gök basmasa, altta yer delinmezse Türk milleti ilini töreni kim bozabilecekti...³⁹ ... O töre üzerine amcam kağan oturdu...⁴⁰ Görüldüğü gibi kitabelerde devlet ve töre, varlıkları için birbirini tamamlayan iki unsurdur. Ziya Gökalp ilin devlet, törenin de kanun anlamlarına geldiğini düşünerek iki kelimenin beraber zikredilmesini tabîî karşılar.⁴¹ Ancak töre kelimesinin kapsamının kanundan daha geniş olduğunu vurgular. Törenin yazılmış yasalardan başka yazılı olmayan kurallardan da müteşekkil olduğunu vurgulayarak Türk töresini tanımlar: “Bununla beraber, töre kelimesinin şumulü kanun kelimesinin ki gibi mahdut değildir. Yazılmış yasalardan başka yazılmamış teâmüller de törenin içindedir. Hattâ hukukî töreden başka, dinî ve ahlâki töreler

³⁶ Türk Dil Kurumu[TDK], *Yeni Tarama Sözlüğü*, 3. Baskı, TDK Yayınları, Ankara 2013, s. 227

³⁷ Kaşgarlı Mahmud, Haz. Ahmet B. Ercilasun, Ziyat Akkoyunlu, *Dîvânu Lûgati't-Türk*, 2. Baskı, TDK Yayınları, Ankara 2015, s. 443

³⁸ haz. Muharrem Ergin, *Orhun Abideleri*, 45.Baskı, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2011, s. 9

³⁹ age, s. 17

⁴⁰ age, s. 39

⁴¹ Ziya Gökalp, *Türk Töresi*, 1.Baskı, Karbon Kitaplar, s. 11

de vardır. O halde Türk Töresi, eski Türklere atalarından kalan kaidelerin bütünü demektir.”⁴²

Eski Türklerde bireylerin ve toplumun üzerinde büyük etkisi olan töre, zaman içinde önemini kaybeder. “Yerleşik hayat, devasa yerleşim yerlerinin inşası ve gelişen teknoloji ile beraber, töreler giderek toplumsal hayat ve bireyler üzerindeki etkisini (egemenliğini) kaybetmiş, yok olmaya yüz tutmuştur. Törelerin, yazıya geçirilmemiş olması da unutulmasına neden olan başka bir faktördür.”⁴³

Yukarıda zikrettiğimiz bilgiler ışığında törenin Türk milleti için büyük önem taşıdığını söyleyebiliriz. Bu nedenle Atsız’ın konusunu Türk tarihinden aldığı romanlarında töre kavramı sıklıkla karşımıza çıkar. *Bozkurtların Ölümü* romanında töre ilk olarak Çuluk Kağanın zehirlenerek öldürülüp yerine kardeşinin Kara Kağan adıyla tahta çıkmasının ardından yeni kağanın ağabeyini zehirleyen yengesiyle evlenmesi olayında karşımıza çıkar. Bu duruma anlam veremeyen Onbaşı Yamtar’la Onbaşı Pars aralarında konuşur:

“— Bunu anladık ama Kara Kağan ne diye ağasını ağulayan katunla evlendi?

— Benim işittiğime göre Türk türesince ağa ölünce onun evdeşini ini alır diye evlenmiş.” (s. 32)

Töre, kara budununun bir ferdinden kağana kadar her bireyi kapsar ve ona koşulsuz itaat edilir. Halk kağanın ağabeyini öldüren eşiyle evlenmesini tuhaf bulsa da töreye uygun olduğu için onu suçlamaz.

Töre bir başka bölümde daha karşımıza çıkar. Romanda bazı Türkler Çinli kadınların tuzağına düşüp evli kadınlarla birlikte olur. Kağanın alınacak kararları danışmak için devletin ileri gelenlerini topladığı bir mecliste konu Kür Şad tarafından gündeme getirilir. Bu soruna karşı alınan tedbir Türk töresine göre karara bağlanır:

“O zamana kadar söze karışmayan bir beğ söz aldı:

— Kür Şad doğru söylüyor. Türk türesi yabana atılamaz. Bizim budununun da suçu yok değil. Bir kişi pusuya düşerse suç yalnız kuranın değil, biraz da pusuya düşenindir. Türk

⁴² age, s. 11

⁴³ Abdulhamit Toprak, *Hüseyin Nihal Atsız ve Folklor*, T.C. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun 2018, s. 118

erleri Çinli avratlara aldanıp baştan çıkıyorsa yalnız Çin kadınlarına sopa atıp Çin erkeklerini öldürmekle iş bitmez. Türk türesinin tam yerine gelmesi için evli kadına ilişen Türk erlerinin de başını uçurmalı. Bizim türemiz evli kadına ilişen bir erin başını kesmek için o kadının Türk, Çinli yahut tutsak olup olmadığına bakmıyor.” (s. 81-82)

Sosyal hayatın her alana hâkim olan töre savaş hukukunu da düzenler. Çin ile yapılan bir savaşta Türk ordusunda binbaşı rütbesiyle savaşa katılan Şen-king askerlerine kendilerinin almadığı bir köyü yağmalamaları emrini verir. Ancak askerler emre uymaz. Çünkü Türk töresinde yağma kılıç hakkıyla olur. Yağma edilecek yer orayı ele geçiren askerler tarafından yapılır:

“— Neden buyruğuma kulak asmıyorsunuz? Niçin yağma etmiyorsunuz?

— Yağmaya hakkımız yok!

— Neden?

— Köyü Binbaşı İşbara Alp almıştır. Hak onundur.

— Ben size buyruk veriyorum.

— Olmaz; türeye uymaz.

Şen-king töre sözünü işitince durdu. Türk türesinin ne yaman nesne olduğunu, ona baş eğmeyen başların nasıl koparıldığını biliyordu. Türeye baş eğmeyen kişi kağan olsa ve büyük bir kahraman olup Türklere zafer kazandırmış bulursa bile gene ezeceklerini Şen-king iyi biliyordu. Onun için ‘türeye uymaz’ deyince sözü kesilmişti.” (s. 162)

Töre evlilikte de karşımıza çıkar. Eski Türk âdetlerinde genç erkeğin evlenmek istediği kızın çadırına üç gece girip kızı ikna etmeye çalışması geleneği vardır. Atsız’ın makalelerinden birinde de bu konu yer alır:

“Bir genç erkek evlenmek istediği kızın çadırına üç gece gizlice girer. Kızla birlikte yatarlar. Kızın babası ve anası sezse bile ses çıkarmazlar. Üç gecede erkek, kendisiyle evlenmesi için kızı kandırabilirse dördüncü günü ana-babasına giderek kızı ister.

Kandıramazsa çekilir, gider. Fakat bu üç gecede en ufak bir uygunsuzluk olmaz. Erkek ve kız birbirine karşı hiçbir kötü düşünce beslemez.”⁴⁴

Makalede geçen evlilik öncesi gerçekleştirilen bu gelenek *Bozkurtların Ölümü* romanında karşımıza çıkar. Güzel Göktürk kızı Almıla’ya gönlünü kaptıran Şen-king’e ablası gece kızın çadırına gidip onu evliliğe ikna etmesi tavsiyesinde bulunur. Bunu üç gece üst üste yapabileceğini ancak ikna edemezse dördüncü gece gitmemesi gerektiğini aksi takdirde öldürüleceğini söyler. Çünkü töre bu kadarına müsaade eder:

“İçing Katun Türk göreneğince Şen-king’in üç gece üst üste Almıla’nın çadırına giderek onunla konuşmasını, kendisiyle evlenmeye kandırmasını öğütledi. Şen-king böyle bir Türk göreneği olduğunu bilmiyordu.

— Çadıra girersem bana bir şey demezler mi? diye sordu.

— Demezler. Zaten geç vakit gireceksin.

— Almıla beni istemiyor. Çadırına alır mı?

— Türk göreneği böyledir. Kız seni istemese de bir şey demez. Sen tatlı dille kızın gönlünü kazanmaya çalışacaksın.

— Ya kazanamazsam?

— Üç gece üst üste kazanmaya uğraşırısın. Kazanamazsan dördüncü gece gidemezsin.

— Bu Türkler çok tuhaf!

Şunu da sakın unutma: Geceleyin karanlıkta kızla çok ciddi olacaksın. Sakın albıza uyup taşkınlık etmeye kalkma, öldürürler.” (s. 218)

Şen-king, ablasının tavsiyesine uyararak Almıla’nın çadırına giderek yanına yatar Onu evliliğe ikna etmek için dil dökse de ilk gece amacına ulaşamaz. Aynı durum ikinci ve üçüncü gece de devam etse de Almıla evliliğe ikna olmaz. Şen-king amacına ulaşamayınca ablası İçing Katun kendi nüfusunu kullanmaya karar verir. Almıla’ya kardeşiyle evlenmesi için buyruk verir:

⁴⁴ Hüseyin Nihal Atsız, *Makaleler III*, 3. Baskı, İrfan Yayıncılık, 2015, s. 152

“— Ben sana buyruk veriyorum. Şen-king’le evleneceksin, dedi.

Almıla yere diz vurdu:

— Buyruk senindir. Ama benim de bir şartım var. Ben, benden oğlak kapan, yarıştta beni geçen erle evleneceğim. Türk türesine göre bir kız böyle bir şart koşabilir.” (s. 221)

Töreye Katun da uymak zorunda olduğu için bu şart mecburen kabul edilir.

4.2. Din

Hüseyin Nihal Atsız din hakkındaki görüşlerini makalelerinde ve düşüncelerini söylediği roman kahramanları aracılığıyla yansıtır. Atsız, dini daha çok sosyal müesseseye olan katkısıyla değerlendirir. İlericiler başlığını taşıyan makalede, dinin erkek ve kadın ilişkileri üzerinde baskı oluşturan ve ahlaksızlıkları önlemek için geliştiren bir tepki olduğundan bahseder:

“İlericilerin savunduğu serbest aşka gelince, onların istediği bu hürriyet yalnız ve ancak hayvanlarda vardır. Pagan Roma’nın serbest aşk yüzünden nasıl rezaletlere sahne olduğu unutulmamalıdır. Dinlerin erkek-dişi ilişkileri üzerindeki baskısı da bu rezaletlere karşı sosyal bir tepkiden başka bir şey değildir.”⁴⁵

Bu makalesinde dinlerin sosyal nizamı tesis etmesine dikkat çeken Atsız, eski Türk inançları noktasında, konuya Türk düşünüş tarzı açısından ele alır. Şamanizmin Türklerin millî dini olduğunu⁴⁶ söyleyen Atsız romanlarında da konuyu bu minvalde değerlendirir.

Atsız’ın *Bozkurtların Ölümü*, *Bozkurtlar Diriliyor*, *Deli Kurt* ve *Ruh Adam* romanlarında din unsuru yer alır. *Dalkavuklar Gecesi* ve *Z Vitamini*’nde ise dinle alakalı hiçbir motif ve düşünce yer almaz. Din, Atsız’ın romanlarında yer almasına rağmen sosyal bir mesele olarak *Ruh Adam*’da vurgulanır.

Atsız’ın hayatından izler taşıyan *Ruh Adam* romanının başkarakteri Selim Pusat hapse atılmadan önce dindar olmayan ancak eşi Ayşe Pusat’ın dinî duygularına saygılı biridir. (s. 19) Selim Pusat hapisteyken dini duyguları değişime uğrar. “Allah’ı arar ve

⁴⁵ Atsız, *Makaleler IV*, s. 68-69

⁴⁶ Atsız, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Dördüncü Baskı, İrfan Yayıncılık, 1997, s. 25

bulamaz.” (s. 38) Şahsî dünyasında gelişen bu olaylara karşın dinin sosyal hayatta yer aldığı önemi ise reddetmez. Mevcut hukuk düzenini eleştiren kahraman yamyamlık çağında bile hukuk olduğunu ve bunun semavî bir kuvvete dayandığını söyler:

“Romalılar’dan daha önce, belki yamyamlık çağında da hukuk vardı ve şüphesiz o hukuk, kendi çapında ve çevresinde şimdikinden daha faydalı ve âdil bir müessese idi. Çünkü vicdana ve adalete değil, sihirli ve semavî kuvvetlere dayanıyordu.” (s. 83)

Romanda geçen bir diğer dinî mesele “tasavvuftur”. Selim Pusat Tarihî Evrak Komisyonu’nda çalışırken iş arkadaşlarından Osman Fişer ona tasavvuf hakkındaki fikirlerini sorar. Selim Pusat’ın tasavvuf hakkında fikri olmaması üzerine Osman Fişer tasavvufu “Budizmin ve Manihaizmin çorbası” olarak nitelendirir. (s. 118) Bu cümlelerle Selim Pusat’ta tasavvufa karşı merak uyanır. Edebiyat öğretmeni ve inançlı bir kadın olan eşine tasavvufun ne olduğu hakkında sorular sormaya başlar. (s. 139) Eşinden aldığı kitaplarla araştırma yapan Selim Pusat, tasavvuf hakkında olumsuz düşünceler edinir:

“— Senin din felsefesi dediğin şey bu deli saçmaları mı?

Ayşe daha da şaşırıldı:

— Neresi saçma?

— Neresi değil ki? O Hallâc-ı Mansûr denilen zıpıra siz büyük adam, büyük mütefekkir diye mi bakıyorsunuz?

— Büyük inanç sahibi...

— Neyin inancı? ... Kendisini Tanrı ile bir tutuyor ve Tanrı üzerindeki hakkından bahsediyor. Ene’l-Hak demenin bir mânâsı da ben Tanrı’yım demek değil mi? Tımarhaneler Tanrılık, Peygamberlik, Padişahlık taslayan çılgınlarla doludur. Bu da onların dışarda kalmış bir numunesi olacak! ...” (s. 143)

Atsız’ın makalelerinde de Selim Pusat’a söylediği düşünceler yer alır. “1960’lı yıllarda hem Münevver Ayaşlı hem de Nurettin Topçu ile girdiği polemiklerde tasavvufu bütün doğu ve batı dinlerinin bir karması olarak niteleyen, birçok mutasavvıfı ‘deli’ olarak tanımlayan ve tasavvufu İslam’a aykırı olarak gören Atsız’ın, bu romanda Selim Pusat’ın

şahsında bu görüşleri sembolleştirdiği görülmektedir.”⁴⁷ Şüphesiz Atsız’ın din konusundaki görüşleri daha fazladır. Ancak din kavramını Atsız’ın romanlarında yer alan “sosyal mesele” bağlamında incelediğimiz için diğer romanlarında geçen dinî motif ve düşüncelere yer vermedik.

4.3. Aşk/Aile

Çalışmamızın bu bölümünde Hüseyin Nihal Atsız’ın romanlarındaki aşk ve aile temalarını, sosyal hayatın içinde yer aldığı konum ekseninde inceledik. Bireysel bir mesele olan aşk çalışmamızın kapsamı dışında olduğu için romanlarda kahramanların aşkları sadece sosyal hayatı etkileyen olay halkaları etrafında incelenmiştir.

Bilindiği gibi aile sosyal yapının çekirdek unsurudur. “Türklerin, dünyanın dört bucağına dağılmalarına rağmen varlıklarını korumaları, âile yapısına verdikleri büyük ehemmiyetten ileri gelir...”⁴⁸ Eski Türklerden günümüze kadar gelen bu önem Atsız’ın romanlarında da tabii olarak karşımıza çıkar. Aile kavramı, Atsız’ın romanlarında ön plana çıkarılmasa da devlet için ne denli önemli olduğu okura hissettirilir. Çünkü aile toplumun fertten sonraki en küçük unsurudur. Bireyler evlilik yoluyla aile kurarak toplum içinde sosyal bir statü kazanarak nesillerin devamını sağlarlar. Evlilik ise “genel olarak, erkek ve kadının hem yasal olarak hem de dinen anlaşarak hayatlarını birleştirme eylemidir”⁴⁹.

Atsız’ın romanlarında aşk önemli bir temadır. *Bozkurtlar Diriliyor* da olay örgüsü Urungu ile Ay Hanım arasında cereyan eden aşkın etrafında şekillenir. *Ruh Adam* Selim Pusat’ın kendisinden yirmi beş yaş küçük bir kıza âşık olmasını ve sonrasında gelişen olayları anlatır. Ancak buradaki aşk, sosyal hayat içerisinde herhangi bir meseleye yol açmaması nedeniyle çalışmamızın kapsamı dışında tutulmuştur. *Deli Kurt*’ta kahraman yarı büyücü bir kıza âşık olur. *Bozkurtların Ölümü* romanında ise aşk teması öne çıkmaz. Almıla ile Pars’ın evlilik yolunda kurdukları ilişki, üzerinde durulmadan verilir. Atsız’ın satirik romanları olan *Dalkavuklar Gecesi* ve *Z Vitamini*’nde aşk hiç yer almaz.

⁴⁷ Ferit Salim Sanlı, *Türkçülük Akımında Din Olgusu Üzerine Aykırı Bir Yaklaşım: Hüseyin Nihal Atsız ve Fikirleri*, T.C. Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010, s. 111

⁴⁸ İbrahim Kafesoğlu, *Türk Millî Kültürü*, 43. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2018, s. 219-220

⁴⁹ Toprak, s. 138

Bozkurtların Ölümü'nde aşk teması Almıla ile Onbaşı Pars üzerinden verilir. Almıla-Şen-king, Almıla-İ-çing Katun, Pars-Şen-king, Pars-İ-çing Katun arasında gerçekleşen çatışmalarla işlenen aşk teması Almıla ile Pars'ın evlenip Batı Türkeline kaçmasıyla sona erer. Dediğimiz gibi aşk teması bu romanda geri plandadır. O sebeple Almıla ile Pars arasındaki aşkın nerede başladığı tam olarak belli değildir. Ancak Almıla ile evlenmek için ondan oğlak kapmak için yarışa girenlerin içinden Pars'ın istendiği anlaşılır:

“Almıla, atlıların önünden geçerek bir aşağı bir yukarı dolaşıyor, kendisini bekleyenlere dikkatle bakıyordu. Şen-king'den başka herkes kendisini bırakmış, dünya güzeline bakarken Çin beği dizginleri sıkı kavramış olduğu hâlde tetikte duruyordu. Almıla, atlıların önünden, onlarla yirmi otuz adım aralığı olarak yeniden geçiyordu. Onbaşı Pars'ın önünden geçerken gözlerinin içinden gülümsemesi, bu gülümsemeyi görenlerin içini sızlatıp yakmıştı. Onlar Onbaşı Pars'ın beğenildiğini, istendiğini anlamışlardı. Fakat sonuna kadar çekişmekten caymayacaklardı.” (s. 223)

Pars aşkına sadık bir Göktürk onbaşısıdır. Aşkından suç işlemek pahasına vazgeçmemiştir. İ-çing Katun Pars'a Almıla'yı bırakması için emir verir ancak emri yerine gelmez:

“— Onbaşı Pars sen misin?

— Evet Katun!

— Almıla ile evlenecek misin?

— Evet Katun!

— Almıla'dan vazgeçmek için benden ne dilersin?

Onbaşı Pars'ın kaşları çatıldı. Gözleri yalazlandı. Sesi toklaştı:

— Katun! Bana Çin kağanlığını versen yine Almıla'dan vazgeçmem!

Öfkelenmek sırası İçing Katuna gelmişti:

— Onbaşı! Katun'un buyruğuna karşı mı geliyorsun? Ben sana buyruk veriyorum: Almıla'yı bırakacaksın!

— Hayır Katun! Almıla'yı bırakmayacağım!

— Buyruğuma karşı mı geliyorsun?

— Evet!

İçing Katun'un istediği olmuştu. Binbaşı'ya dönerek: 'Bunu tutun' diye son buyruğunu verdi." (s. 227)

Sonrasında gelişen olaylarda Almıla ile Pars, İçing Katun'un hilelerinden kaçarak Batı Türkeline gider ve orada evlenirler. Buradaki mesele birbirini seven iki kahramanın aşkları ve aileye verdikleri değer uğruna emirlere bile karşı gelmeleri hatta yurtlarını terk etmeleridir.

Bozkurtlar Diriliyor romanı da *Bozkurtların Ölümü* gibi tarihî bir roman olmasına karşın aşk temasının ön planda olmasıyla farklılık arz eder. Bu aşk, verilen söz-aşk ve devlet-aşk çatışması üzerinden verilir. Urungu Kür Şad'ın oğlu olduğunu kimseye söylemeyeceğine dair ölüm döşeğinde olan annesine söz verir. (s. 15) Urungu Dokuz Oğuz Beyinin kızı Ay Hanım'a sevdalanır ancak bey olmadığı için evlilik teklifi Ay Hanım tarafından reddedilir. Çatışma da burada gerçekleşir. Urungu, annesine Kür Şad'ın oğlu olduğunu kimseye söylemeyeceğine dair söz verdiği için verdiği sözle aşkı arasında kalır. Ancak Ay Hanım Urungu'nun gerçek kimliğini anlar:

"Ay Hanımın sesi artık buyruk veriyordu. Urungu'nun gönlü bir kasırgaya tutulmuş gibiydi. Sevdiği kız kendisinin bir tegin olduğunu öğrendi diye seviniyor, anasının dileği bozuldu diye düşünüyor, Ay Hanım bunları nasıl anladı diye şaşırıyordu. Kağan kızı şimdi bir pars gibiydi. Buyruk vererek yalvarıyor, yalvararak buyruk veriyordu:

— Söyle Göktürk tegini! Anlat, Urungu Şad! Bunu niçin sakladın?

Urungu yere diz vurarak cevap verdi:

— Anamın isteği yerine gelsin diye sakladım Ay Hanım! Ona söz vermiştim."(s.145)

Ay Hanım'ın da Urungu'ya karşı duygular beslediği okuyucuya hissettirilse de romanın sonunda kesinlik kazanır. Göktürklerle Dokuz Oğuzlar arasında yapılan savaşta Ay Hanım öldürülmüştür. Ay Hanım'ın çadırına giren Urungu yerde yaralı hâlde yatan Kadir Bağa'ya Bey kızını sorar:

— Kadir Bağa! Ay Hanım nerede?

Bu sert seste yalvaran bir eda vardı. Ölüm hâlinde olan Dokuz Oğuz beği hıçkırıldı:

— Ay Hanım uçmağa vardı. Onu siz öldürdünüz!

...

— "Ay Hanım! Ay Hanım! diye seslendi. İşte o zaman öldüğüne inanarak derin bir ah çekti. Sonra incitmekten çekinerek onu kucağın aldı ve otağın kapısına yöneldi. Kadır Bağa hâlâ ağlıyordu.

— Onu yalnız bırakma. Hep seni beklemiştii" dedi ve hıçkırıklar arasında öldü."(s.201)

Deli Kurt romanı da *Atsız*'ın tarihî romanlarından. Romanda geçen savaşlar ve reel tarihten alınan olaylar olmakla birlikte *Deli Kurt* ile *Gökçen Kız*'ın arasında geçen aşk kurmacadır. İsa Bey'in oğlu olan ve bir şehzade olduğunu bilmeyen *Deli Kurt* önce efsanesini dinlediği daha sonra kendisini gördüğü *Gökçen Kız*'a âşık olur. *Gökçen Kız* birtakım olağanüstü özellikleri haiz, yeşil gözlerine seveda ile bakılmadığında karşıdakini öldüren biridir. Evli olan *Deli Kurt* ona vurulur. Ancak mensup olduğu din *Gökçen Kız*'a âşık olmasına ve onunla evlenmesine engel değildir. Yaşanan birtakım olaylar neticesinde tesadüfî olarak *Gökçen*'in annesi *Esen Börü*'yle tanışan kahraman onu annesinden ister. *Esen Börü*'de olağanüstü özelliklere sahiptir. Kızının da *Deli Kurt*'ta gönlü olduğunu ancak geleceklerini göremediğini söyler:

“— Osmanlı -!..Gökçen'in de sende gönlü var. İleride sevginin azalmayacağını bilsem bu iş şimdiden olsun derdim. Birbirinize denksiniz. O çok güzel ve yiğit olduğu gibi, sen de yakışıklı ve çok yiğit kişisin. O, çoban kılığı içinde yüce bir soydan geldiği gibi, sen de sipahi kılığı içinde büyük bir beğ soyundansın. Ama sonunuzu göremiyorum sipahi...” (s. 162)

Deli Kurt yaralı hâldeyken *Gökçen* ona yardım eder. Bu bölüm romanın “Sevgi” alt başlığı altında verilir. *Deli Kurt* iyileşirken *Gökçen*'i bekler. Burada *Atsız* aşk unsurunu asker millet olan Türklerin bakış açısıyla verir:

“*Deli Kurt*, o zamana kadar en tatlı bekleyişin düşman beklemek olduğunu sanıyordu. Bu akşam, sevgiliyi beklemenin daha tatlı olduğunu anladı. Gecenin okşayıcı

esintisi arasında, yıldızların titreştiği göğe bakarak: ‘Gökçen’i burada ölünceye kadar bekleyebilirim’ diye düşündü.” (s. 179)

Romanın Kutlu Gece başlığı taşıyan bölümünde Deli Kurt, Gökçen’i evlenmeye razı eder. Bu bölümde aile kavramı da ön plana çıkar. Deli Kurt’un evlenme teklifine Gökçen “fakat sen evlisin” (s. 183) diye yanıt verir. Deli Kurt dininin buna müsaade ettiğini söyler:

“— Senin için yeter sipahi... Fakat sen evlisin...

Deli Kurt, o zaman içindeki acının nereden geldiğini kavradı ve büyük bir çaresizlik içinde:

— Dinimize göre bir erkeğin iki evdeşi olabilir! diye cevap verdi.

Kız, büsbütün güzelleşen sesiyle sordu:

— Evdeki hatunun buna ne der?

Deli Kurt, yanındaki dünya güzelinin kendisini benimsediğinin farkında değildi. O kadar büyük bir bahtiyarlık duyuyordu ki duyguları ve düşünceleri başka zamandakilere hiç de benzemeyen birer şekilde işliyordu. Belki de ne söylediğinin farkında olmadan cevap verdi:

— Hiç bir şey demez.

— Üzülmez mi?

...

Deli Kurt, bu güzel gecede yabancı bir kızın dizlerinde yatarken evdeki Melek Hatun’u hatırladı. Huyu ve yüzü ile gerçekten bir melek kadar güzel olan o sâdık ve vefalı kadın gözünün önüne gelince içi sızladı. Fakat o kadar büyülenmiş, Varsak kızının sevgisine o kadar tutulmuştu ki, onu daha fazla düşünmesine imkân yoktu...” (s. 183)

Romanın sonunda Deli Kurt’un ailesinin tüm fertleri ve çok sevdiği Gökçen tabî bir afette ölür. Buna dayanamayan Deli Kurt her şeyi bırakarak Gökçen’e kavuşma arzusuyla yollara düşer.(s. 260)

Aşk/âile ekseninde incelediğimiz romanlarda dikkati çeken üç unsur vardır. Bunlardan birincisi değindiğimiz gibi Türklerin aileye verdikleri değer uğruna tehlikeleri

göze alabileceğidir. İkincisi ise eski Türklerde tek eşliliğdir. *Bozkurtların Ölümü* ve *Bozkurtlar Diriliyor* romanlarında bütün kahramanların tek eşi vardır. Tarihi bilgiler de dönem Türklerinde umumiyetle tek zevceliğin olduğunu gösterir.⁵⁰ Üçüncüsü ise Türklerin İslâmiyetle tanışmalarının ardından, dinlerinin çok eşliliğe izin vermesidir. *Deli Kurt* romanında kahraman evli olmasına rağmen başka biriyle evlenmek ister ve bunun meşru olduğunu, dininin ikinci bir evliliğe müsaade ettiğini söyler.

4.4. Ozanlık Geleneği

Ozanlık geleneğine *Bozkurtların Ölümü* romanında vurgu yapılır. Romanda iki âşık karşımıza çıkar: Kara Ozan ve Çuçu. Kara Ozan baskın karakterdir. Romanın başından sonuna kadar en duygusal anlarda, okuyucu Kara Ozan'ın dizeleriyle etki altına alınır. Örneğin romanın başında Çuluk Kağan'ın evdeşi İçing Katun tarafından zehirlenerek öldürülmesi hadisesi roman karakterlerinde şaşkınlıkla karşılanır ve acı hissine yol açar. Burada Kara Ozan devreye girerek okuyucuda da bu his uyandırılmaya çalışılır:

“Çuluk Kağan öldü mü?

Türkler başsız kaldı mı?

Korkak Çinli güldü mü?

Parçalanır yürekler!

...

Şimdi bunludur budun,

Kağan bizi tek kodun.

Bunu sen ettin Katun!

Parçalanır yürekler.

Katun seni asmalı,

Öz yurdunu basmalı,

⁵⁰ Kafesoğlu, s. 220

Yüz bin Çinli kesmeli,

Parçalanır yürekler.” (s. 25-27)

Bu dörtlükler bir nazım türü olan romanın içinde duygu yoğunluğunun nesirle verilerek aslında kahramanların uzun cümleler kurmasından kaçınılarak Kara Ozan dörtlükleriyle sağlanır.

Bir başka bölümde Kara Kağan'ın tahta geçmesi şerefine eğlence tertip edilir. Bu eğlence Türk geleneğine göre yapılarak kılıç oyunu, güreş, ok atma yarışı düzenlenir. Tabi bunun yanında ozanlar da karşılıklı deyiş söyleyip atışacaklardır. Söze Kara Ozan başlar:

“Ötüken'in erleri

Bilir benim gücümü.

Kopuzumun mızrabı

Aratmaz kılıcımı.

Kara Ozan! Seninle aşık atan Çuçu mu?

Çuçu cevap verir:

Seni böyle söyleten

Kımız mıdır, sücü mü?

Böyle yaman söylersen

Sende komam öcümü.

Deyişin kılıcından daha öldürücü mü?,

Seni basan şaşkınlık

Ağu gibi acım mı?

Kara Ozan öfkelenir gibi oldu:

Ötüken erlerinin

Acunda çıkmaz eşi.

Ötüken'in kızları

Gökte ayın on beşi.

Yürekleri kan eder

Gözlerinin ateşi.

O şaşkınlık dediğin

Çinli konuğun işi..." (s. 51-52)

Bu son iki dizede az önce ok atma yarışında gülünç duruma düşen Katun'un kardeşi, Türk yurdunda konuk olan Şen-king'den bahsedilir. Katun öfkelenerek Kağan'a:

"— Bu bayağı kişinin yüce konuğu kınamasına göz yumacak mısın? Diye sorar. Kağanın cevabı ise Türklerin ozanlık geleneğine ve ozana verdiği önemi göstermesi bakımından önemlidir:

— Ozanların sözü kutludur, kesilemez." (s. 52)

Görüldüğü üzere ozanların sözüne müdahale yetkisi Kağan'da bile yoktur.

Kara Ozan'a romanın sonunda yer alan Kür Şad ihtilali sırasında da rastlarız. Kara Ozan Çinlileri oyalamak için bir tümseğin üzerine çıkar. Kür Şad'ın ve diğer ihtilalcilerin peşinde olan Çinliler bir Türk çalgısı duyarak diğer yöne gider. Kara Ozan şu dizeleri söylemektedir:

"Kırış günü gelince

Gönül şöyle hoş olur...

Söz kılıçla okundur,

Gayrı sözler boş olur.

Gönül nedir? Bir gonca...

Hayat dikendir onca.
Yaşamaya doyunca
Can, görünmez kuş olur.

Bozkurt bizim ünümüz;
Şan doludur dünümüz.
Erince son günümüz
Bütün dirlik düş olur.

Kırk kişiydi çerimiz,
Düşüp kaldı yarımız.
Baş koyacak yerimiz
Yağız yerle taş olur.

Kara Ozan, söz uzun...
Feryadı çok kopuzun.
Bir bir andıkça, gözün
Kanlı kanlı yaş olur..." (s. 421)

Bu dizeler bittiğinde Çinliler Ozan'ın yanına gelir. Onun da ihtilalcilerden biri olduğunu anlayarak kılıçla öldürürler.

4.5. Ad Alma

Eski Türklerde bir kimsenin makamı yükseldiğinde yeni bir isim alması şart olmamakla birlikte gelenektir. Tarihi kaynaklar I. Göktürk Devleti'ni kuran ilk kağandan

itibaren bu geleneğin devam ettiğini gösterir. 552 yılında devleti kuran Bumin tahta geçtikten sonra İl Kağan unvanını alır.⁵¹ Ardından tahta geçen “Kara, kagan olduktan sonra İ-hsi-chi (İlci) unvanını almıştı”.⁵² Atsız’ın konusunu eski Türk tarihinden aldığı romanları olan *Bozkurtların Ölümü* ve *Bozkurtlar Diriliyor* romanlarında bu geleneği görürüz. *Bozkurtların Ölümü*’nde Çuluk Kağan ölmesinin ardından kardeşi Bağatur Şad, Kara Kağan adıyla tahta oturur. Ayrıca ölen Kağan’ın oğulları Yaşar Şad, Tulu Han; Şu Tegin de Kür Şad ismini alır:

“On gün sonra Ötüken’de Bağatur Şad’ın kağanlığı kutlanıyordu. Bağatur Şad artık Kara Kağan adını almıştı... Çuluk Kağan’ın büyük oğlu Yaşar Şad’a, Kara Kağan tarafından Tulu Han adı verilmişti. Şu Tegin’ e de Kür Şad denilmişti.” (s. 31)

II. Göktürk Devleti’ni kuran Kutlug’un da hükümdar olduktan sonra İlteriş Kağan adıyla tahta geçtiğini kaynaklar açıkça belirtmektedir.⁵³ II. Göktürk Devleti’nin kuruluşunun da konu edildiği *Bozkurtlar Diriliyor* romanında ise birçok bağımsızlık teşebbüsü olmuş ancak bunlar başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Beşinci kalkışmada kurt başlı sancak kaldırılarak devlet kurulur. Hareketin önderi Kutluk Şad, İlteriş Kağan adıyla Türk kağanı ilan edilir:

“Ben Tonyukuk, Boyla Bağa Tarkan ve çeri ile birlikte seni Türk kağanı ilân ediyorum. Bundan sonra sen İlteriş Kağan’sın, dedi.” (s. 66)

4.6. Kineş

Kineş şûra, meşveret anlamlarına gelir. Türk devlet yönetiminde hükümdarlar önemli kararlar almadan önce devletin ileri gelenleriyle toplantı yaparak onların fikirlerini almıştır. “Tarihleri hakkında oldukça ayrıntılı bilgilere sahip olduğumuz Tabgaç, Gök-Türk ve Uygur hâkanlıklarında, hükûmetten ayrı olarak, siyâsî, askerî, iktisâdî ve kültürel bütün meselelerin kararlaştırıldığı bir büyük meclis bulunuyordu.”⁵⁴ Bu meclisin izlerine *Bozkurtların Ölümü* romanında rastlarız. Romanın VII. Bölüm Kineş başlığını taşır. Bölümde Batı Kağanı’ndan elçiler gelir ve dış düşmanlara karşı birlikte hareket etme teklifinde bulunulur. Bunun kabul veya reddedilmesinin yolu da kineşmekten geçer. Kara

⁵¹ Taşağıl, *Göktürkler I-II-III*, s. 22

⁵² age, s. 23

⁵³ age, s. 331

⁵⁴ Kafesoğlu, s. 251

Kağan emir vererek devletin ileri gelenlerini toplar. Toplantıyı Kara Kağan şu sözlerle başlatır:

“Türk beğleri! Ustan üstün us vardır. Ne düşünüyorsanız, gereken ne ise ortaya atın. Kineşelim. Ola ki doğru yolu bulur da ona göre iş ederiz.”(s. 76)

Kineş meclisinde beyler sırasıyla söz alarak konu hakkındaki fikirlerini söyler. Son söz yetkisine sahip olan Kağan tüm fikirleri dinledikten sonra Batı Kağanlığı’na bir cevap vermeden önce gelen elçilere Doğu Göktürklerin gücünün gösterilmesi için Çin’e akın yapılması kararına varır.

Bozkurtların Ölümü ve *Bozkurtlar Diriliyor* romanlarında adı kineşmek olarak geçmese de önemli kararlar alınırken ileri gelenlerin fikrinin alınması unsuru çok fazla yer tutar. Kağan seçimi bile bu minvalde gerçekleşir. Çünkü sözünü ettiğimiz meclis hâkan nasbında tam yetkiye sahip olup yeni hükümdarı uygun görerek onu meşrulaştırır veya hâkan adaylarını çeşitli gerekçelerle reddetmektedir.⁵⁵ *Bozkurtların Ölümü* romanında Bağatur Şad’ın, kağan olmasına, toplanan kurultay karar verir.(s. 30) Aynı durum *Bozkurtlar Diriliyor* romanında da vardır. Kutluk Şad kağan olur ancak bu Tonyukuk, Boyla Bağa Tarkan gibi ileri gelenlerin ve askerlerin kararıyla gerçekleşir.(s. 66)

Savaş kararları da bu danışma meclisinde alınır. *Bozkurtlar Diriliyor*’da Dokuz Oğuzların üzerine yürüme düşüncesinde olan Göktürkler kurultayı toplar:

“Şimdi kurultay savaş için karar verecekti. Beğler birer birer düşüncelerini bildiriyorlardı. Bu bildirmeler uzun sözlerle değil, kısa bir ‘savaşalım’ sözüyle yapılıyordu.” (s. 195) Yine *Bozkurtların Ölümü* romanında Çin’e yapılacak akına kurultayda karar verilir. Bu karar sadece akın kararı değil bir takım içtimâî düzenlemeleri de içerir:

“Yay gelince Çin’e akın edip gücümüzü elçilere göstereceğiz. Çinlilerin öz başlarına tarlası olmayacak, mallarının yarısı Türkler’e dağıtılacak, Türkler Çin kadınlarıyla evlenmeyecekler. Türk erlerini ayartan Çin kadınlarına sopa atılacak. Kocalarının bu işten bilgisi varsa onlar da yok edilecek... Türk türesi evli kadının budununa bakmadığı için bu kadınlara ilişen Türk erleri de öldürülecek!” (s. 82)

⁵⁵ age, s. 251

4.7. Eski Türklerde Ticaret

Tarihin çok eski dönemlerinden günümüze kadar insanlar ihtiyaçlarını giderebilmek için birbirleriyle alış veriş yapmışlardır. Paranın icat edilmediği zamanlarda takas gibi usullerle yapılan bu alış verişler toplumun ihtiyaçlarını gidermek zorunda olan devletler için de çok önemlidir. Bu nedenle devletler ticarî faaliyetleri hem kendileri yapmışlar hem de fertlerin ticaret yapmasını sağlayacak çeşitli tasarruflarda bulunmuşlardır. Eski Türk devletleri de toplumun ihtiyaçlarını giderebilmek için diğer devletlerle ticaret anlaşmaları yapmışlardır. “Türk Devletleri komşu milletlere umûmiyetle başta at olmak üzere canlı hayvan, konserve et, deri, kösele, kürk, hayvanî gıdalar satarlar, karşılığında hubûbat ve giyim eşyası alırlardı.⁵⁶ Atsız’ın eski Türk tarihini konu aldığı romanlarından *Bozkurtların Ölümü*’nde bu ticarî faaliyetlerin izlerini taşıyan bölümler vardır.

Romanda ticaret ön planda olmamakla birlikte bazen kahramanların ağızlarından bazen de kullanılan mekân aracılığıyla okura yansıtılır. Ticaret genellikle takas usulüyle gerçekleşir. Ancak değerli madenlerin kullanımı da görülür. Göktürklerin Çinlilerle yaptığı ticaret, düşmanlık teması altında aktarılır. *Bozkurtların Ölümü*’nde Kür Şad’ın ağzından Çinlilerin Türkleri ticarete aldattığından, savaşmadan zengin olmalarından söz edilir:

“— Peki Kür Şad! Tüng Yabgu Kağan’a elçi göndermeden önce ne yapalım diyorsun?

— Ne mi yapalım? Bu Çinlilerin tutsak olduğunu onlara gösterelim. Çinlilerin öz başlarına tarlası olmasın. Onların koyunlarının yarısını alıp Türklere verelim. Biz gidip akında, savaşta kan döküyor, ölüyoruz. Onlar tutsak diye Ötüken’de oturup tarla sürüyor, koyun üretiyorlar. Sonra bizim Türklerle alış veriş edip, bir koyuna on tane tilki derisi alıyorlar. Sonra da bu tilki derilerini gene Çin’e satıp zengin oluyorlar.” (s. 79)

Bu diyalogda Kür Şad, Ötüken’deki Çinlilerin durumu hakkında meclise malumat verirken geri planda Göktürk Devleti’nin ticarî faaliyetleri hakkında bilgi verilir. Türkler, Çinlilerle mallarına takas ederek alış veriş yapmaktadır. Ancak Türklerin ticarî faaliyetleri ihtiyaçları üzerineyken Çinliler para kazanmak için ticaret yapmaktadır.

⁵⁶ age, s. 312

Yukarıda bahsettiğimiz gibi devletler, toplumun şahsi olarak ticaret yapması için gerekli tasarruflarda bulunmuşlardır. *Bozkurtların Ölümü* romanında Göktürk Devleti ticaretin yapılması için yer temin eder. Burada Türklerle sınır komşusu olan ve ticaretten anlayan Çinliler arasında alış veriş yapılır. Ayrıca bu ticaretten devlet vergisini alarak hem otoritesini gösterir hem de maddî kazanç elde eder.

“Kağan kış günleri alış veriş yapılsın diye ağaçtan, üstü örtülü büyük bir ev yaptırmıştı. Çin tüccarları, çok eski çağlardan beri, bazan Ötüken’de kalırlar, sonra yaz olunca Çin’e dönerlerdi. Onlar alış veriş yaptıkça kağanlar onlardan vergi alırlar, böylece bu alış veriş iki tarafa da yarardı.” (s. 114-115)

Bir başka bölümde Batı Kağanlığı’ndan elçilerle birlikte gelen Suğdaklar’ın ticarî faaliyetlerde bulunduğundan söz edilerek bir Göktürk askerinin onlarla alış veriş yapması ve ticaretin sadece takasla yapılmadığı anlaşılır:

“Çalık Suğdakları bir süzdü. Demek ki alış verişe bunlarla başlayabilirdi. Torbasını açarak kuşları gösterdi:

— Bunları alır mısınız? diye sordu.

Suğdaklar bir ara, birbiriyle kendi dillerinde konuştular. Sonra bir tanesi Çalık’a şöyle dedi:

— Bu kuşların küçüklerine birer akça, büyüklerine ikişer akça veririm.

— Akçayı ne yapalım? Bana kımız ver. Akça karın doyurur mu?

Onbaşı Pars söze karıştı:

— Sen akçaları al. Bu akçalarla da gidip kımız alırsın. Bak, evin öte bucağında Çinliler var. Demin kımız da satıyorlardı. Bitmediyse sen de al.” (s. 115)

Romanda Göktürk-Çin sınırında kurulan küçük pazarlarda da ticaret yapıldığı görülür. Hatta bazı Türkler Çin’in iç kısımlarına kadar girerek ticaret yapmaktadır:

“İşbara Han’ın onbaşılarından Üç Oğul, açığız bir onbaşıydı. Çin’le barış olduğu zaman sımra gidip alış veriş yapar, hattâ daha içerilere bile gidilerek kendisine kazanç sağlardı. Tulu Han elçi olarak Çin’e gidip Kara Kağan adına barış yaptıktan sonra sınır

Türklere açılmış, birçok Türkler, teker teker, yahut küme küme sınıra giderek alış verişe başlamışlardı. At, sığır, koyun, kürk satıyorlar; pirinç, darı, kumaş alıyorlardı.” (s. 254)

4.8. Kıtlık

Kıtlık bir toplumda en büyük sosyal mesele olur. Çünkü en temel ihtiyacı olan beslenmeyi sağlayamayan insan diğer gereksinimlerini de ya sağlayamaz ya da tam olarak yerine getiremez. *Bozkurtların Ölümü* romanında kıtlık önemli bir konu olarak yer alır. Göktürk’ler soğuk geçen kış ve yapılmayan savaşlar neticesinde kıtlıkla baş başa kalır. Buna bağlı olarak güvenlik gereksinimi de tam olarak yerine getirilemez. Açlığın etkisi savaşçı bir millet olan Türkleri olumsuz etkiler. Açlık nedeni ile zihinsel ve bedensel becerilerde olumsuzluklar görülür.

Tarihi vesikalar Göktürklerin 627 yılında büyük bir açlıkla mücadele ettiğini yazar. Son yıllarda kışları fazla kar yağdığı için hayvanları çoğu telef olmuş büyük bir yiyecek sıkıntısı baş göstermiştir. Göktürk Kağanı bu sıkıntıdan kurtulmak için kendisine tâbi olan boylardan ağır vergiler alma yoluna gitti. Ancak boyların çoğu zaten zayıflamış olan devlete karşı isyan etti. Bu isyanlar neticesinde ülkede iç savaş başladı. Aynı yılın sonunda ağır bir kış daha başlayınca Göktürk ülkesinde büyük bir açlık yaşanmıştır.⁵⁷ *Bozkurtların Ölümü* romanında da “Kıtlık” başlığı altında Göktürklerin 627 yılının kışında büyük bir kıtlıkla karşı karşıya geldiği konu edilir:

“Üç gündün beri ağzına bir lokma koymamış olan Yüzbaşı Yamtar, gün doğmadan ava çıkıp gün batımına kadar çabaladıktan sonra elleri boş olarak evine döndüğü zaman gördüğü şey çok acıktıydı: Evdeşi açlıktan yatağa düşmüş, bir yaşındaki oğlu ölüm hâlinde idi. Ötekiler de perişandılar. Fakat küçük çocuk açlığa hiç dayanamamıştı.

Yamtar dışarı fırladı. Ne yapıp yapıp yiyecek bir şey bulmalıydı. Birkaç adım atmıştı ki andası Gök Börü ile karşılaştı.

Onbaşı Gök Börü bu sefer öfkeli değil, hattâ delirmiş gibiydi. Yamtar’a bağırdı:

— Yüzbaşı Yamtar! Bu kepezelik nedir? Bir tek atım, bir tek koyunum kalmadı. Hepsini öldü. Şimdi de evde küçük kızım açlıktan ölüyor. Sen ne yapıyorsun?

⁵⁷ Taşağıl, *Göktürkler I-II-III*, s. 98

— Yapacak bir şey yok. Bir tek atım kaldı. Onu da kesip yiyeceğiz. Gel sana da bir parça vereyim.

İki anda hızlı adımlarla Yamtar'ın ahırına yöneldiler. Albız alsın! Yamtar'ın son atı da dün gece ölmüştü. Çare yoktu. Ölü atı parçaladılar. Hemen orda ateş yakıp kızartmaya koyuldular. Ateş söndükten sonra paylaştıkları kızarmış etleri yiye yiye çadırlarının yollarını tuttular. Geç kalmışlardı. Çünkü evlerine girdikleri zaman Yamtar'ın oğlu, Gök Börü'nün kızı ölmüş bulunuyordu.” (s. 266-267)

Yukarıda bahsettiğimiz iç isyanlar da romanda konu edilir. “İsyan” başlığı taşıyan bölümünde Sırtarduşların, Dokuz Oğuzların ve Bayırkuların isyan ettiğini görürüz. Kara Kağan, başulağı Börü Tarkan'ı Tulu Han'a göndererek isyanı bastırmasını ister. Ancak baş ulağın haberci olarak gönderilmesi bile acı bir durumu gösterir:

“De bakalım Börü Tarkan! Yüce Kağan baş ulağı yollamakla beni yargılamak mı diler?

Çok sert bir adam olan Börü Tarkan tok bir sesle karşılık verdi:

— Hayır Han! Kıtılık ve açlık Ötüken'de adam komadı... Sana yollayacak başka ulak bulamadığı için Kara Kağan beni gönderdi.” (s. 271)

Tulu Han isyanın sebebini sorunca baş ulağın cevabıyla durum anlaşılır:

“— Neye isyan etmişler?

— Açlıktan. Kara Kağan Ötüken'i doyurmak için vergi istemişti.” (s. 272)

Tarihi gerçeklerle roman kurgusu arasında bu konuda da büyük benzerlik vardır. “628 baharında İl Kagan'ın⁵⁸ hakimiyetine isyan eden boylara Moğol kabileleri K'u-mo-hsi ve Hsi'ler de katıldı. Kagan, onların isyanını bastırma vazifesini devletin doğu tarafını idare eden yeğeni T'u-li Kagan'a⁵⁹ verdi. Ancak, Yü-ku ve diğer şadlar gibi o da asilere mağlup olarak atıyla birlikte tek başına geri döndü. Bu hadiseye çok kızan İl Kagan, T'u-li'yi on gün hapsedtirdi ve kırbaçla dövdü.”⁶⁰ Görüldüğü gibi Türklerin karşı karşıya kaldığı büyük

⁵⁸ Romanda Kara Kağan

⁵⁹ Romanda Tulu Han

⁶⁰ Taşağıl, *Göktürkler I-II-III*, s. 98

açlığın yaşandığı yıllar, buna yönelik alınan tedbirlerle, iç isyanlarla ve isyanları bastırmaya memur edilen kişiyle tarihi vesikalar uyuşmaktadır. Bu durum Hüseyin Nihal Atsız'ın eski Türk tarihine dair bilgi birikimini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

4.9. Dilde Yozlaşma Sorunu

Atsız için dil bir milletin en değerli malıdır. “Ordusunu kaybeden bir millet tehlikededir. İstiklâlini kaybeden millet korkunç bir felâkete düşmüştür. Dilini kaybeden milletse yok olmuş demektir”⁶¹ sözü onun dile verdiği önemi göstermesi bakımından önemlidir. Atsız her dilin başka dillerden kelime alarak zenginleştiği fikrine katılmaz. O sebeple Türkçedeki kelimelerin tamamen yabancı sözcüklerden arındırılması gerektiğini savunur. Bunu yaparken de atılan kelimelerin yerine önce Türkiye Türkçesinden sonra da diğer Türkçelerden kelime almayı mümkün olmadığı yerlerde de Türkçenin “kaidelerine, kanunlarına, dil zevkine uymak şartıyla kelime türetmek” lâzım geldiğini söyler.⁶²

Hüseyin Nihal Atsız 1968 yılında yazdığı bir yazısında “Türkiye’de millî ülkünün hükümetler eliyle yok edilmesinden ve millî eğitimin başına uzun yıllar kozmopolit unsurların gelmesinden sonra kültürün bütün alanlarında olduğu gibi ‘dil’de de bir yozlaşmanın ve soysuzlaşmanın başladığı bilinen, görülen bir gerçektir”⁶³ der. Atsız, dilin yozlaşması konusundaki bu büyük sosyal meseleyi sadece makalelerinde değil güçlü satirik özellikler taşıyan *Z Vitamini* romanında da eleştirir. Romanda İsmet İnönü’nün kararıyla dile Türkçede olmayan harf-i tarif ve erkeklik dişilik özelliği getirildiği kurgulanır. Bu karar, bir kurultayda duyurulacaktır ve İsmet İnönü kurultayın açılış nutkunu hazırlar. Burada kurgu olan dil devriminin özellikleri açıklanırken dile gerçekte yapılan tahrifat üstü kapalı bir biçimde eleştirilir:

“Er dil er kurultayın er üyeleri.

Er Beşeristan’da şimdiye kadar kullanılan er dil, medenî di dünyanın er dillerinden çok farklı olarak di harf-i tarifsiz er kelimelerle yapılmıştı. Büyük di devriminden sonra bu er dilin de öteki medeni di milletler gibi di harf-i tarifli bir er dile kavuşması bizim en yüksek

⁶¹ Hüseyin Nihal Atsız, *Makaleler I*, 3. Baskı, İrfan Yayıncılık, 2015, s. 291

⁶² age, s. 297

⁶³ age, s. 307

di emelimizdir. Er kurultayın di himmetiyle bu er dil ve yükselecek, yükselecek, yine yükselecektir.” (s. 117)

Romandan alınan bu satırlarda Atsız Türk Dilinin yapısına ve kurallarına aykırı şekilde yapılan faaliyetlerin gülünç olduğu gerçeğini ironik bir biçimde dile getirir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARİHİ MESELELER

5.1. I. Göktürk Devleti'nin Yıkılması

Bozkurtların Ölümü romanında vaka zamanı I. Göktürk Devleti'nin hükümlanlık zamanını kapsayan 621-639 yılları arasındır. Devlet Kara Kağan'ın iktidarında birçok sorunla uğraşır. Göktürk Çin savaşları, kıtlık ve açlık, diğer boylarla yapılan mücadeleler olay örgüsü içerisinde. 627 yılında halk büyük bir açlıkla karşı karşıya kalır. Kağan başkent Ötüken'i doyurmak için devlete bağlı olan Sırtarduşlardan ve Dokuz Oğuzlardan vergi ister. Bunun üzerine ayaklanan iki boy Tulu Han komutasındaki Göktürk ordusunu yenerek Ötüken'i ele geçirirler. Devlet artık başkentini ve kutlu kentini kaybetmiştir:

“Güneş Türkeli'ne yeni bir yaz daha getirmişti. Fakat artık Ötüken Göktürklerin değildi. Sırtarduşlar oraya hakim olmuşlar, hanları da Çur Bilge Kağan adı ile Gök Türklere rakip bir durum almıştı. O korkunç kıtlık geçmiş, ölen ölüp kalan kalmıştı.” (s. 287)

Tarihi kaynaklar da 629 yılının sonbaharında Göktürk devletinde iç savaştan kaynaklı çözümlerin hızla devam ettiğini yazar. Kağan devleti toparlamak amacıyla Çin'e küçük çaplı akınlar yaptıysa da bu akınlar Çinli kumandanlar tarafından önlenmiştir.⁶⁴ *Bozkurtların Ölümü* romanında da Kara Kağan Çin'e akın buyruğu verir. Ancak Göktürk ordusu yaşanan gelişmeler neticesinde savaşa tam anlamıyla hazır değildir. Kara Kağan İşbara Han ve Kür Şad'ın akında bulunmayışını ve iki tümenle savaşılacak olmasını anlamayıp kendi aralarında bu durumu konuşan iki binbaşının konuşmalarını dinler. Onlara verdiği cevabı bize Göktürk ordusunun durumu hakkında bilgi verir:

“İşbara Han'la Kür Şad'ın bütün çerisini toplasak bir tümen tutmaz. Bunun yarısı da atsızdır. Kendim de ancak iki tümen çeri çıkarabildim. İşbara Han'la Kür Şad bozuk düzen çerileri ve arık atlarıyla Türkeli'ni, biz yokken herhangi bir saldırıya karşı koruyacaklardır. Son kıtlık ve açlıktan ne kadar insan, ne kadar hayvan öldü biliyor musunuz? Bilemezsiniz...

⁶⁴ Ahmet Taşağıl, *Ergenekon'dan Kağanlığa Türk Model Devleti Gök Türkler*, 2. Basım, Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2016, s. 155

Ben, Türk kağanı Kara Kağan, bu orduyu donatmak için binlerce attan elimde kalan bin iki yüz atımı da çerilere dağıttım. Bindiğim tek eşkin atımdan başka bir şeyim yok.” (s. 299)

Göktürk Ordusunun hâli böyle olunca bozgun kaçınılmaz olur. Savaşın ardından barış yapılacağını duyan Kür Şad, Kara Kağan’ın yanına gider. Böyle bir bozgundan sonra yapılacak barış anlaşmasının ağır şartlar taşıyacağını ileri süren Kür Şad son bir savaş yapma önerisinde bulunur. Gerekçesini de savaşı kaybettikleri takdirde durumlarının daha kötü olamayacağına dayandırır:

“Kara Kağan otağında yalnız başına oturmuş, üzüntülü bir yüzle düşünüyordu. Kür Şad’ın gelişi yüzündeki gerginliği dağıttı:

— Kür Şad! Savaşı kaybettik, dedi.

— Birini kaybettikse ikincisini kazanabiliriz.

Kağan acı acı gülümsedi:

— Elimde yorgun argın, yaralı on bin atlı kaldı. Beğlerin çoğu öldü. Bu kadarlık bir çeri ile savaş kazanılır mı?

Kür Şad’ın gözlerinde kıvılcımlar parlayıp söndü:

— Buyruk verirsen şimdi yurda ve İşbara Han’a ulak salar, nice atlı varsa getirtip bir daha talih deneriz.

Kara Kağan sert bakışlarla baktı. Sonra kendisinden umulmayan yumuşak bir sesle sordu:

— Gök Türk Kağanlığı’nın geleceğini bir talih denemesine mi bırakacağız?

Kür Şad sert sert cevap verdi:

— Talih denemek barış yapmaktan yeğdir. Çünkü barışla geleceğimizin kararlı olmasını önceden kabul etmişiz demektir. Talih denersek kazanmak ihtimali vardır.

Kağan mütevekkil bir sesle: “Ben barış için Çin’e elçi yolladım” diye karşılık verdi.

Kür Şad’la bir bakıştılar. Kağanın bakışlarından keder sızıyordu. Ötekinde parlamak üzere olan bir ateşin kıvılcımları görülüyordu. Sesi gittikçe dikleşerek söylemeye başladı:

— Barış için elçi göndermekle kötü ettin kağan! Şimdi Çinliler bizden çok şey isteyeceklerdir. Onların isteğini kabul etmek Çin'e tutsak olmakla denktir. Buyruk ver. Yurda ulak salıp bütün çerimizi burada toplayalım. Bizimle adam gibi konuşurlarsa hoş! Konuşmazlarsa yeniden akın edelim. Burada bekleyip açlıktan ölecek miyiz? Yoksa yaşamak için akın ve çapul mu yapacağız? Ben gelirken Börü Tarkan'a hazır olmasını buyurdum. 2000 atlı yola çıkmak için buyruk bekliyor. İşbara Han da kendi çerisiyle gelirse Çinliler'e bir ders verebiliriz. Yenilirse durumumuz şimdikinden daha kötü olacak değildir. Hiç olmazsa Türk Kağanı baş eğdi diye övünç duymazlar.

Kağan başını önüne eğmiş, düşünüyordu. Yine kararsızlık içinde olduğu belliydi. Otağda derin bir sessizlik oldu. Sonra kağan başını kaldırdı. Kür Şad'ın gözlerinin içine bakarak: "Dilediğin gibi yap" dedi. Kür Şad yere diz vurdu:

— Buyruk senindir kağan!" (s. 305-306)

Daha sonra Çin elçileri Göktürk ordugâhına gelir. Umulanın aksine Çin elçisi barış için ağır şartlar ileri sürmez. Hatta Kara Kağan'a şartlarını sorar. Kür Şad'ın teklifiyle kararını ertesi gün vereceğini bildiren Kara Kağan'ın otağından elçiler çıkar. Çerinin arasında gezen Çin elçileri, yaralı ve aç olan Göktürk erleriyle ilgilenir. Ancak niyet başkadır. Göktürk ordusunun durumunu gözden geçiren elçiler gece yaktıkları ateşle vaziyeti Çin'e bildirir. Ordugâhta gece ateş yandığını gören Kür Şad duruma müdahale eder ancak işten geçmiştir:

"Kür Şad uzun bir uykusuzluktan sonra yatmak için Böğü Alp'tan ayrılmak üzere idi. Birdenbire epey yakınlarında oldukça büyük bir ateş gördüler. Kür Şad od yakmayı yasak ettiği halde böyle büyük bir ateşin yakılması buyruğa karşı gelmek demektir. Hızla ateşe doğru yürüdüler. Çin elçisinin çadır kurduğu tümseğin önünde sert sesle konuşmalar oluyordu. Bir Türk nöbetçisi ateş yakmanın yasak olduğunu, hemen söndürmelerini ihtar ediyor, Çin elçisi de Çince bir şeyler söyleyerek karşılık verirken aşçı yemeğini pişirmeye devam ediyordu. Bu geç vakitte yemek pişirmek garip bir oburluktu. Kür Şad'la Böğü Alp oraya varınca nöbetçi yere diz vurdu:

— Kür Şad! Bu herifler Türkçe anlamıyor, diye haykırdı.

Kür Şad nöbetçiye buyruk verdi:

— Söndür!

Nöbetçi ateşe doğru yürüdü. Önüne geçmek isteyen aşçıyı kavrayınca yere çaldı. Sonra kendi sırtından çabucak kaftanını çıkararak ateşin üzerine kapatıp söndürdü. O zaman ileriden koşarak gelen dilmaç, elçiyle konuştuktan sonra Kür Şad'a bu hareketin sebebini sordu. Kür Şad küçümseyen gözlerle elçiyi ve dilmaçı süzdükten sonra:

— Sen çeri değil misin? Geceleyn ordularda od yakılmayacağını bilmiyor musun? dedi.

Dilmaç yeniden elçiyle konuştu. Sonra çok saygılı bir durumla yeniden başışlanmalarını diledikten sonra böyle bir buyruktan haberi olmadığını söyledi.

Biraz sonra Kür Şad yorgunluktan, Böğü Alp yaralarının ağırlığından ötürü kara toprak üzerinde, birer ince keçeye sarınarak sızmışlarken Çin elçisinin otağında elçi ile dilmaç yavaş sesle konuşuyorlardı. Dilmaç şöyle diyordu:

— Yarıları öldüğüne göre demek buraya aşağı yukarı 10.000 kişi geldi. Gerideki kuvvetlerini de çağırdıklarına bakılırsa şimdi 15.000 kişi olmalı. Bizim aşçı görevini iyi başardı. Ateş işaretiyle Türklerin sayısını bizimkilere bildirdik. Yalnız Kür Şad söndürtmeseydi çoğunun yaralı olduğunu da bildirecektik ama...

Elçi sözünü kesti:

— Bu kadarı yeter. Bizimkiler 60.000 kişiyle gelecekler. Baskın yapılacağı için Türklerin hakkından geliriz.” (s. 311-312)

Kaynaklar, Göktürklerin 630 yılında ani bir baskınla büyük bir yenilgi aldıklarını yazar.⁶⁵ Bu baskın *Bozkurtların Ölümü* romanında da konu edilir. Barış şartlarını konuşmak için gelen Çin elçileri Göktürk nöbetçilerini zehirleyerek kaçar ve Çin ordusu da hızla Göktürlere yaklaşır. Baskınla karşılaşan ve kendisinden sayıca üstün Çin ordusu karşısında Göktürkler yenilir. Kara Kağan, kaçarak Göktürk eline ulaşmayı başarır. Göktürkler Kür Şad da içlerinde bulunduğu hâlde tutsak edilir. Burada romanın II. Bölümü biter. III. Bölüme geçildiğinde ilk başlık 1 Yıl Sonra Adını taşır. Göktürkler bir yıldır Çin başkenti Siganfu'da esarettedir. Kara Kağan da ayrıntıları verilmemekle beraber üç aydır tutsaktır. Savaşı

⁶⁵ Taşağıl, *Göktürkler I-II-III*, s. 102

kaybedip başkenti ele geçirilmiş ve kağanı tutsak edilmiş Göktürkler devletsiz kalmışlardır.
I. Göktürk Devleti yıkılmıştır.

5.2. Kür Şad İhtilali

I. Göktürk Devleti'nin yıkılmasıyla Türkler Çin'de esir hayatı yaşamaya başlarlar. Ancak esaret Türklere ağır gelir ve “639 yılının baharında Gök-Türklere Çin'e sığınan Türk beylerinden birinin isyana kalkıştığı görülmektedir”.⁶⁶ Bu beyin ismini Çin kaynakları Chie-shih-shuai olarak zikreder. Çin'de esirken saray muhafızları rütbesine yükseltilen Chie-shih-shuai “kırktan fazla Gök Türk kabile şefiyle gizli anlaşma sağlamayı başarmıştı”.⁶⁷ Yapılan plana göre her gece dışarı çıkan Çin Prensi Li Chih yakalanarak onunla birlikte Çin İmparatoru'nun yanına gidip esir edilecekti. Plan başarılı olursa Ho-lo-hu kağan seçilecekti.⁶⁸ Ancak isyanın yapılacağı gece fırtına çıkınca prens saraydan çıkmadı. Planlarının öğrenileceğini düşünen Chie-shih-shuai ve arkadaşları saraya saldırma kararı verdiler. Saray muhafızlarını yenen ihtilalciler yardıma gelen Çin kuvvetlerine karşı başarılı olamayınca sarayın ahırından at alarak kaçmaya çalıştılar. “Wei Irmağını geçip, eski topraklarına ulaşmak istiyorlardı. Sınırdaki devriyeler tarafından öldürüldüler.”⁶⁹

Çin kaynaklarında ismi Chie-shih-shuai olarak geçen Türk Bey'i, Atsız Beyin romanı ve makalelerinden sonra Kür Şad ismiyle anılmaya başlar. Atsız, ülkeler almadığı, yüksek kanunlar koymadığı, yoksul milleti zengin etmediği hâlde cihan tarihinin en büyük kahramanının Kür Şad olduğunu söyler.⁷⁰ Bu sözlerin yayımlandığı 1939 tarihinden sonra 1947 yılına gelindiğinde Atsız, Kür Şad hakkında yeni bir makale yayımlar. “En Büyük Türk Kahramanı Kür Şad” başlığını taşıyan yazısında Kür Şad'ı diğer büyüklerinden üstün gördüğünü belirtir:

“Millî ızdırapların şahlandığı ve şahsî ızdıraba karıştığı son yıllarda ölmezler tümeninin zafer ve şeref şehrâhında hayalen çok dolaştım. Yarı masallaşmış çehresiyle Alp Er Tunga'dan, Kahraman Kadın Tomris'ten başlayarak Plevne kahramanı Gazi Osman Paşa'ya, Edirne kahramanı Şükrü Paşa'ya ve kurtuluş savaşının meçhul, fakat meşhur

⁶⁶ age, s. 242

⁶⁷ Taşağıl, *Ergenekon'dan Kağanlığa Türk Model Devleti Gök Türkler*, s. 171

⁶⁸ Taşağıl, *Göktürkler I-II-III*, s. 242

⁶⁹ age, s. 243

⁷⁰ Hüseyin Nihal Atsız, *Makaleler II*, 4. Baskı, İrfan Yayıncılık, 2016, s. 19

şehidine kadar bütün ölmezlerin önünden ihtiramla geçtim. Eskiden olduğu gibi yine Kür Şad'ı büyük buldum. Çünkü o birçok büyüklerde görülen bazı küçüklüklerden uzak, birçok büyüklerde rastlanan menfaat duygusundan sıyrılmış, bazı büyüklerde bulunan yanlış hareketlerden beride kalmış kaya gibi aşılmaz bir devdi.”⁷¹

Değindiğimiz gibi Atsız, makalelerinde olduğu gibi romanlarında da Kür Şad'ı konu alır. *Bozkurtların Ölümü* romanı, Türklerin bağımsızlığına ne kadar düşkün olduğunun timsali olan Kür Şad İhtilali'yle biter. Romanda Göktürkler Kağanlarıyla birlikte esir düştükten sonra Çin'de yaşamaya başlar. Esareti başından beri kabul etmeyen Kür Şad bağımsızlık hareketinin hazırlıklarını kimseye belli etmez. Bu amaçla önce Çin kağanının Tulu Han buyruğunda olan özel çerisinde subay olur. Kara Kağan'la devletin yıkılma sürecini tartışırken Kür Şad'ın bir hareket hazırlığında olduğu anlaşılır:

“— Onun için mi Çin kağanının Tulu Han buyruğunda olan özel çerisinde subay oldun?

— Takındığım kılıç Çin kağanı için değil, Türk budunu için çekilecektir.” (s. 335)

Bozkırda yaşamaya alışmış Türkler'in Çin'in yerleşik şehir kültürüne uyum sağlaması zor olur. Çinliler ekip biçmek için Türklere toprak verseler de av avlamaya, kuş kuşlamaya, kımız içmeye alışkın Türkler için toprağa dayalı geçim alışık olmadıkları bir yaşam tarzıdır. Burada bozkır hayatı ve yerleşik yaşam kültürü birbiriyle çatışır. Bütün bunlar olurken aradan dokuz yıl geçer. Esaretin dokuzuncu yılında ihtilal yapılmasına karar verilmiştir:

“Kür Şad'la Böğü Alp sabahtanberi konuşuyorlardı. Pek çetin bir konu üzerinde oldukları belliydi.

Kür Şad uzun bir sessizlikten sonra şöyle dedi:

— Dokuz yıllık tutsaklık sona ermelidir. Adımız, sanımız yok olmasın diye, budun yeniden dirilsin diye işe koyulmanın çağı geldi. Türk beğleri hep Çin kağanına mı işini gücünü verecek? Teginler, şadlar Çin adları mı taşıyacak? Budunun ahlâkı şimdiden bozulmaya başladı. Ötüken'deki bahadırılık havası artık yüreklerde esmiyor. Çocuklarımız

⁷¹ age, s. 23-24

gözlerini Çin evlerinde dünyaya açıyor. Kadınlarımız kısırlaşıyor, erkeklerimiz meleziyor. Böğü Alp! Enini boyunu düşündüm. Her işi hesapladım. Budunu kurtarmak için ihtilal çıkaracağız!...” (s. 383)

Buraya kadar ihtilalin zeminini hazırlayan Atsız, yukarıdaki diyalogla ihtilalin gerekçesini açıklar. Artık harekete geçme zamanı gelmiştir. İhtilal yapılacak ancak ona başkanlık eden Kür Şad değil, Tulu Han’ın oğlu Urku⁷², kağan olacaktır. Böğü Alp bu karara itiraz etse de Kür Şad en yüce hizmetin karşılık, kazanç beklemeden yapılan hizmet olduğunu söyleyerek ihtilalden sonra Urku’nun kağan olacağı buyruğunu verir. Aynı günün gecesinde Kür Şad’ın evinde toplantı yapılır. Güvenilir Türk beylerinden bazılarına ihtilal yapılacağı söylenerek hazırlık yapmaları istenir. Kür Şad ihtilalin nasıl yapılacağını açıklar:

“— Çin kağanı her gece kılık değiştirerek ve yanına çeri almayarak şehrin sokaklarında geziniyor. Yanında yalnız bir yaver bulunuyor. Onu bu sırada yakalayacağız. Onu tutacağımız yer sarayın ahırlarına yakın olduğu için kendisini güçle ahıra götürerek iyi atları alacak ve seyisleri yok edeceğiz. Çin kağanının özel çerisi olduğumuz için bizden kimse şüphelenemez. Aramızda Çin kağanı olduğu hâlde sarayın batı dairesine gideceğiz. Urku Tegin orada bulunuyor. Oradan Urku’yu kurtarıp Çin kağanına zorla buyrultular yazdıracağız. Urku Tegin’in kapısının kapalı olması ihtimalini de düşünerek yanımızda iri taşlar bulunduracak ve gerekirse bunlarla kapısını kıracağız. Bu işler olurken bir takımımız atları hazır bulundurup çevreyi kollayacak.” (s. 387)

Görüldüğü gibi her şey düşünülmüştür. İhtilal nasıl gerçekleşecek ve ihtilalden sonra neler yapılacak, bütün bunlara karar verilir. Toplantıdan sonraki ikinci gece sayıları kırk bir kişi olur. Karardan sonraki üçüncü gece harekete geçerler. Buluşma noktasına geldiklerinde yağmur çiselemektedir. Kür Şad arkadaşlarının adını sayarak yoklama yapar. Sadece Yüzbaşı Üçoğul’un olmadığı anlaşılır. Yüzbaşı Üçoğul Çin’de ahlâkı bozulanlar arasındadır. Evli bir kadınla ilişkisi olan yüzbaşı son bir kez sevgilisini görmeye gider. Bu sırada eve gelen kadının kocasını öldüren Üçoğul kadınla, kocasını gömmesi üzerine tartışırken vakit geçer. Bu sırada Kür Şad, Üçoğul’un ihtilalciler arasında olan oğullarından onu sorar. Bilmiyorum cevabını alınca Böğü Alp içindeki şüpheyi Kür Şad’a açar:

⁷² Romanda ismi Urku olarak geçen Türk beyinin ismi Çin kaynaklarında Ho-lo-hu olarak geçmektedir.

“— Kür Şad! Son günlerde onu bir Çinli'nin evine geceleri girerken görmüştüm. Olmaya ki...

Böğü Alp sözünü tamamlamadan sustu. Bir Türk beği hakkındaki kuşkularını açığa vurmaktan utanıyor, fakat bu kadar önemli bir anda herhangi bir umulmadık tuzağa düşmemek için de her tedbire başvurmaya kendisini mecbur sayıyordu.

Karanlıkta Kür Şad'ın sesi yeniden yükseldi:

— Yüzbaşı Üçoğul'un nerede olduğunu bilen var mı?

Bir ses cevap verdi:

— Biraz önce kendisini gördüm.

— Nerede gördün?

İhtilalcilerin en yaşlısı olan altmış altı yaşındaki Badruk, Yüzbaşı Üç Oğul'u gördüğü yeri birkaç sözle anlattı. Burasının, geceleri evine girdiği zengin Çin tüccarının dükkânı olduğunu Böğü Alp ve Yumru anlamışlardı. Kür Şad'la Böğü Alp karanlıkta bakıştılar. Şimdi karar vermesi için hepsi Kür Şad'ı bekliyordu.

Yağmur artmıştı. Rüzgâr pek sert esiyordu. Böyle bir gecede Çin kağanının sokağa çıkmasına imkân yoktu. Üç Oğul burada bulunsaydı Kür Şad, yapacakları işi birkaç gün sonraya atabilirdi. Fakat şimdi durum değişiyordu. Ya bir ihanete uğradılarsa? Kür Şad uzun boylu düşünmedi. Kesin bir sesle arkadaşlarına:

— Çin kağanı bu gece sokağa çıkmayacak. Onu tutmak için biz saraya saldıracağız, dedi.” (s. 398)

Artık plan değişmiştir. Sokakta askersiz dolaşan Çin kağanını tutmak sarayında muhafızlarıyla birlikte olan kağanı tutmaktan daha kolaydır elbette. Ancak ihanet şüphesi ihtilalcileri harekete geçmeye zorlar. Önce saray önündeki nöbetçiler öldürülür. O sırada Üç Oğul da ihtilalciler arasına katılır. Ancak gecikmenin cezasını en arkada savaşıarak öder. Saraya girilmesinin ardından ihtilalcilerden Yamtar ve Yumru Çin kağanının kapısını ellerindeki iri taşlarla açmaya çalışır. Bu sırada Çinliler, yardım istemek anlamına gelen tunç levhalara vurarak tehlike olduğunu diğer askerlere bildirirler:

“Kırk bir kişi koşarak kapıya geldiler. İşte artık sarayın içinde idiler. Kür Şad’la Böğü Alp sarayın içini, Çin kağanının ve Urku’nun dairelerini biliyorlardı. Beş altı basamak merdiven çıktıktan sonra çok büyük bir odaya gelmişlerdi. İşte soldaki büyük kapı kağanın dairesine giden kapıydı. Fakat ihtilalciler merdivenleri çıkarken Çince bir haykırış işitilmiş, sonra tokmakların tunç levhalara vurulmasından doğan sesler bütün sarayı çın çın öttürmüştü. Bu tunç sesleri tehlikeyi bildiren, yardım isteyen seslerdi. Yamtar artık kendisine ağır gelmeye başlayan iri taşı var gücü ile kağanın kapısına indirmiş, bunu Yumru’nunki takip etmişti.” (s. 404)

Levhalarından ve savaşımlardan çıkan sesler Çinli’leri harekete geçirir. Yardıma gelen askerlerle kalabalık hâle gelen Çinliler kırk bir ihtilalcıyı zora sokar. Çin Kağanı’nın kapısını kıramayacaklarını anlayan Yamtar ve Yumru da savaşa dâhil olur. Göktürkler aleyhine gelişen saray içindeki savaşta Kür Şad ahıra saldırma emrini verir. İhtilalcilerden bir kısmı düşmanı oyalarken diğerleri ahıra saldırarak atları alacaktır. Oyalamayı başaran askerler de düzenli bir şekilde ahıra doğru geri çekilir. Tabi bir sırada ihtilalcilerden ölenler olur. Ahıra giren Kür Şad ve geriye kalan askerleri gelenleri oyalaması için ahırda dört asker bırakarak gizli kapıdan çıkarlar. Kür Şad sağ kalan on iki askerle at sürmeye başlamıştır:

“Kür Şad, yanında sağ kalan on iki arkadaşı olduğu halde kuzeye doğru son hızla at sürüyordu. Saray ahırından en iyi atları almışlardı. Yağmur hâlâ yağıyor değil, boşanıyor, ortalığı sele boğuyordu. İhtilâl başaramamıştı. Şimdi dağlarda, bayırlarda olan düzensiz Türkleri ayaklandırarak Ötüken’e gitmekten, devleti onlarla kurmaya çalışmaktan başka çare yoktu. Artık kimin kağan olacağı işi sonra düşünülecekti.” (s. 418)

İhtilalciler ırmak kıyısına geldiklerinde yağmurdan dolayı ırmağın yükselmiş, geçecekleri köprünün de olmadığını görürler. Geçit aramak için de sağa ve sola giden atlılardan da olumsuz cevap alındı. Vey⁷³ ırmağının en dar yerini bulan ihtilalcilerin suyu atlarla yüzerek girişimi de başarılı olamayınca düşmanı beklemekten başka seçenek kalmaz. Kür Şad’ın “sonuna kadar” buyruğunu alan ihtilalciler düşmanla savaşmaya başlar:

“Şimdi aydınlıkta birçok atlı birbirine giriyor, saldırıyor, vuruyor, bağırıyor, haykırıyordu. Artık talihin çizdiği sonuç belli olmuştu: İlk düşen Kara Budak oldu. Bir Çinli

⁷³ Romanda ismi Vey olarak geçen ırmağın ismi Çin kaynaklarında Wei’dir.

ile sarmaş dolaş olduğu halde attan yere yıkıldı. Arkasından Yığaç devrildi. Biraz sonra bir Çinlinin karnını deşen Gümüş'ün ensesine bir kılıç indi. Elindeki kılıç kımını bir Çinlinin kafasında kıran Tunga kargı ile sançıldı.

Bu arada sürülerek ırmağın kıyısına kadar gelmişlerdi. Altı kişi, damarlarında kalan son güçle son savunmalarını yapıyorlardı. Bu, artık sona ermiş hayatlarını birkaç kısa an daha uzatmak için değil; Çinli öldürerek öç almak, vazife yapmak, ün kazanmak içindi. Bu kahramanlığı yaparken bin üç yüz yıl sonra bir yazıcının, kendi hâtıralarını yaşatmak için bu satırları yazacağını düşünmüyorlar, şanlı maceralarını Türk oğullarının nasıl bir ihtirasla okuyacaklarını bilmiyorlardı.

...

Kür Şad tek başına kalmıştı. Toluk Tüğe öldürülmüş, Çıgay Börü at üstünde belinden kavradığı bir Çinli ile birlikte ırmağa düşmüş, Küçlük de andası Yığaç'ın ölümünden sonra onu vuran Çinliyi tepelerken can vermişti.

Kür Şad, ölmüş Çinli yığınları üzerinde tek başına Çin kağanlığına karşı vuruşuyordu. Yalın kılıçtı. Börkü düşmüş, kaftanı parça parça olmuştu. Göğsü açıktı. Göğsünden, alnından, yanaklarından, boynundan kan sızıyor; fakat o yine vuruşuyor, dövüşüyor, çarpışıyor.

O şimdi yarı Tanrı gibi bir şeydi. Ölümü de başka türlü olmalıydı. Kırk kahraman birer birer düştükten sonra o hâlâ ayakta idi. Uzun saçları omuzlarında uçuşuyor, gözleri kıvılcımlar saçıyor, kolu yıldırım hızıyla kalkıp iniyor, her inişte bir Çinli devriliyordu.

En sonunda ölüm kızı onun eline bir sağrak sundu. Kür Şad bu acı sağrağı gözünü kırpmadan içti. Atının yelesine kapandı. Başını dayadı. Sağ elinde kılıç hâlâ sımsıkı duruyor, sol eli sarkıyordu.

Kür Şad ölmüş fakat attan düşmemişti.

Ölmüş, fakat yenilmemişti..." (s. 426-427)

Bozkurtların Ölümü romanı Kür Şad ihtilaliyle biter. Devamı niteliğinde olan *Bozkurtlar Diriliyor* romanına zemin teşkil eden XII. Bölüm Son başlığını taşır. Burada ihtilalden hemen sonra gelişen olaylara değinilerek roman sona erer.

5.3. İhtilalden Sonraki Gelişmeler

Kaynaklarda ismi Chie-shih-shuai olarak geçen Kür Şad'ın ve kırk Türk beyinin ayaklanma hareketi bastırılmış olmasına rağmen başta imparator T'ai-tsung olmak üzere tüm Çin Türklerden korkmaya başlar. Dokuz yıldır Çin'de esir olan Türkler artık Çin için bir tehdit oluşturmaya başlar. Bu tehlikenin doğurduğu korku nedeniyle "hemen Gök-Türklerin Çin'den çıkarılabilmesi için hazırlıklara başlandı."⁷⁴ Türkler Çin içlerinden çıkarılmalı ancak kontrol altında tutulmaları gerekirdi. Bunun için Çinlilere yakın bir Türk hanedan ailesinden Ssu-mo kağan yapıldı. "Ssu-mo'nun vücut yapısı Gök Türklerden çok Soğdlulara benziyordu."⁷⁵ Onun için Türkler tarafından hiçbir zaman tam olarak sevilip benimsenmemiş ve terfi alamamıştır. Böyle birini kağan seçmeleri, Türklerin dirayetli bir yönetim tarafından yönetilmeyip Çin kontrolünde tutulması düşüncesinden kaynaklanır. Neticede "641 yılında Ssu-mo'nun idaresinde yüz binden fazla insan ve kırk binden fazla asker doksan bin attan müteşekkil Gök-Türk kafiləsi Sarı Irmağı geçti".⁷⁶

Hüseyin Nihal Atsız, bu gelişmeleri romanlarına konu olarak alır. *Bozkurtların Ölümü* romanının son bölümünde, İhtilalden hemen sonra Siganfu şehrinde mahkemeler kurulur. Urku güney vilayetlerinden birine sürgüne gönderilir. Kür Şad'ın ailesini öldürmek üzere gelen Çinliler sadece kızını bulurlar. İhtilâlcilerin geride kalanlarından Ay Kutluk'un ihtiyar babası ve Turumtay'un eçesi, Kür Şad'ın kızıyla beraber idam ettirilir. *Bozkurtlar Diriliyor* romanı "İhtilal Başarılamadıktan Sonra" başlığını taşıyan bölümle başlar. Çin kağanı ihtilalin kırk bir kişiyle yapıldığına bir türlü inanmaz. Otuz sekiz ceset bulunmuş, üç kişinin ölü bedeni de Vey Irmağı'ndan çıkarılmıştır. Öbür taraftan da üç yüzden çok Çinli'nin ölmüş olması imparatora ihtilalcilerin birkaç yüz kişi olması gerektiğini düşündürür. İhtilalden sonra üç gün geçmiştir. Başkent Siganfu ve çevresi didik didik aranmış, idamlar gerçekleştirilip işkenceli sorgular yapılmıştır ancak ihtilalcilerden kimse ele geçirilememiştir. Bu durum Çin kağanını korkuya sevk eder. Gizlenmiş olan ihtilalcilerden biri(!) sanki her an karşısına çıkacakmış ve onu öldürecekmiş gibi gelmeye başlar. Bu korku sadece sarayda da değildir. Saraya elen raporlara göre ihtilalciler gece

⁷⁴ Taşağıl, *Göktürkler I-II-III*, s. 243

⁷⁵ Taşağıl, *Ergenekon'dan Kağanlığa Türk Model Devleti Gök Türkler*, s. 173

⁷⁶ Taşağıl, *Göktürkler I-II-III*, s. 246

pusatlarıyla sokaklarda gezmektedir. İki kişi onları görmüş ancak ihtilalciler onlara bir şey yapmamıştır. Ancak yaşlı bir kadın ihtilalciler diye bağırdıktan sonra ölmüştür. Vücudunda herhangi bir saldırı yarası olmayan kadınının korkudan öldüğü anlaşılır. Halk da geceleri sokağa çıkamaz hâle gelmiştir. Tüm bu gelişmeler sonucunda Çin kağanı Tay-tsung bir toplantı tertip eder. Burada Türklerin, Çin'deki geleceği hakkında konuşulur:

“Kağan, Kür Şad ihtilâlinde sonraki durumu anlatarak başkentteki rahatsızlığın önüne nasıl geçebileceğini, bunun için yapılması gereken işlerin neler olduğunu sordu. İşin aslına bakılırsa kendisi de onlardan daha az heyecanlı değildi. İl sözü Vey-çing aldı. Koyu bir Türk düşmanı olan bu adamın Türklere karşı duyduğu kin Kür Şad ihtilâlinde sonra büsbütün artmış, Türklerin yok edilmesini kendisine ülkü edinmişti. Düşüncelerini büyük bir konuşkanlıkla anlatarak Türklerin tehlikeli ejderler olduğunu, günün birinde Çin'in batmasına zemin hazırlamaktansa şimdiden bir çare düşünmek lâzım geldiğini söyledi. Çareyi soğukkanlılıkla bildirdi: Çin'deki bütün Türkleri öldürmek...

İşi gücü Vey-çing'e karşı gelmek, onunla tartışmak olan Ven-yen-po bu düşünceye hemen itiraz etti. O, Türkleri Çinlileştirmenin devlet için daha faydalı olacağını ileri sürüyor, bu milletin kabiliyetlerinden faydalanmanın Çin'e getireceği menfaatleri sayıp döküyordu.

Li-pol-le ikisi arasında bir tez müdafaa ediyor, Yenseku da onu destekliyordu.

Çin kağanı bugün çok iradesizdi. Hangi nazır konuşursa onun tesirinde kalıyor, böylelikle durmaksızın fikir değiştiriyordu.

Nihayet, uzun tartışmalardan sonra bir sonuca varılabildi: Atılganlıkları ve korkusuzlukları dolayısıyla Çin'in içinde kalmaları tehlikeli görülen Türkler yeniden eski yurtlarına gönderileceklerdi.” (s. 7)

Aslında bu kararlar Kür Şad İhtilali başarıya ulaşmıştır. Çin kağanı Türklerin korkusundan aslında Kür Şad'a yenildiğini kabul etmiştir. Kür Şad'ın amacı da Türkleri Çin'den çıkarıp bağımsızlıklarına kavuşturmaktı. Ancak yine de tedbir almayı ihmal etmez. Türkeli Sırtarduşların elindedir. Çoğu kadın ve çocuk olan yüz bin kadar Türk'ün, Sırtarduşlarla başa çıkamayacağını düşünür. Ayrıca Türklerin başına çirkin bir adam olan, budunun sevmediği, diğer şadların ve teğınlerin de pek hoşlanmadığı ayrıca soyu hakkında

şüphelerin olduğu Sırba Tegin⁷⁷ kağan olarak geçirir. Birkaç gün sonra Sırba Tegin artık Sırba Kağan olarak yaklaşık yüz bin Türk'le Çin seddinin dışına çıkar.

İhtilalden sonraki bir diğer gelişme ise II. Göktürk Devleti'nin kurulmasıdır. Onu da ayrı bir başlık altında inceleyeceğiz.

5.4. II. Göktürk Devleti'nin Kurulması

Türkler 630-680 yılları arasında elli yıl Çin esareti altında yaşamışlardır. Bu yıllar Orhun Abidelerinde “beylik erkek evladın kul, hanımlık kız evladın cariyeye olduğu”⁷⁸ zamanlar olarak geçer. Kür Şad İhtilâlden sonra Çin'den çıkarılıp kendi yurtlarına gönderilen Türklerin devlet kurma yolunda teşebbüsleri olmuştur. İlk teşebbüs 648 yılında “A-shih-na” soyundan gelen Türk beyi Ch'e-pi'nin hareketidir.⁷⁹ Bu hareket başarısızlıkla sonuçlanır. Kaynaklar bu yıldan sonra “yaklaşık yirmi dokuz sene ufak çapta hareketlenmeler dışında herhangi bir isyan hareketine tesadüf edilmediğini”⁸⁰ yazar. Sonraki yıllarda birkaç bağımsızlık teşebbüsü olsa da onlar da başarısızlıkla sonuçlanır. 682 yılına gelindiğinde ise Doğu Göktürk Devleti'nin son hükümdarı İl Kagan(hsie-li)'ın soyundan gelen Kutlug, yaptığı başarılı savaşlar sonucu II. Göktürk Devleti'nin bağımsızlığını ilan eder.⁸¹

Hüseyin Nihal Atsız, bu gelişmeleri *Bozkurtlar Diriliyor* romanının olay örgüsü içerisine almıştır. *Bozkurtların Ölümü*'nde I. Göktürk Devleti yıkılmış Türkler Çin esareti altına girmiştir. Roman Kür Şad İhtilali'yle biter. *Bozkurtların Ölümü* romanının devamı olarak değerlendirdiğimiz *Bozkurtlar Diriliyor* romanında Kür Şad'ın oğlu olan Urungu ile Dokuz Oğuzlardan Ay Hanım'ın aşkı etrafında cereyan eden olaylarda Göktürklerin, yukarıda söz ettiğimiz yeniden devlet kurma mücadelelerini ve bölgeye hâkim olma çabalarını görürüz.

⁷⁷ Romanda Sırba Tegin olarak geçen kişi için Çin kaynakları Ssu-mo ismini kullanır.

⁷⁸ Ergin, s. 11

⁷⁹ Taşağıl, *Göktürkler I-II-III*, s. 255

⁸⁰ age, s. 273

⁸¹ age, s. 331

Bozkurtlar Diriliyor romanının II. Bölümü olan İhtilâlden Kırk Yıl Sonra (679 yılında)'da annesinin Urungu'ya söyledikleri, esaretten sonra Göktürklerin devlet kurma yolunda yaptıkları mücadeleleri anlatır:

“On beş yaşına girip er adını aldığın zaman yeryüzünde yapacak işim kalmamıştı. O zamandan beri yalnız bir şeyi görmek için yaşamaya çalıştım. O şey, senin yıllardır ardında koştuğun düşünce idi: Ötüken'de Türk kağanının oturduğunu, Türk türesinin yürüdüğünü görmek... Bundan otuz yıl önce, sen daha on bir yaşında bir çocukken Çıbı Tegin, Çinlilere karşı ayaklanıp Gök Türk Devleti'ni kurmaya çalıştığı zaman kurt başlı sancak Ötüken'de dalgalansın diye seni Çıbı Kağan ordusuna ben göndermiştim. Üç yıl, Çıbı Kağan tutsak edilip Çin'e götürülünceye kadar savaşlarda olgunlaştın; ölümcül yaralar aldın. İyi dövüştün.” (s. 12)

Aynı bölümde Kür Şad İhtilali'nden on yıl sonra Göktürklerin devlet kurma teşebbüsü konu edilir. Bu hareketin önderliğini Çıbı Tegin yapar. Romanın III. Bölümü olan “Kür Şad'ın Konçuyu”nda geriye dönüş tekniğiyle bu teşebbüs okura aktarılır.

“Kür Şad ihtilâlden yedi yıl sonra korkunç yüzlü Sırba Kağan, Çinliler hesabına yaptığı Kora akınında ölürken Bozkurt soyundan Çıbı Tegin ayaklanmış, Altay'da epey Türk'ün başına geçerek Göktürk Kağanlığı'nı diriltmeye çalışmıştı.

...

Üç yıl durup dinlenmeden; yaz kış demeden; açlığa, susuzluğa aldırmadan; yorgunluk bilmeden at koşturmuşlar, kılıç çalmışlar, kargı sançmışlar, ok fırlatmışlardı. Urungu, yeryüzünün büyük acılarını ilk defa bu yıllarda görmüş, sevdiklerini bu çarpışmalarda kaybetmişti. Bir savaşta Yüzbaşı Kutluk oklarla delinerek, bir başkasında yoldaşı Arslan kargılarla sançılarak Uçmağa varmıştı. Sonra?.. Sonra işler yine bozulmuş, kendi aralarında geçimsizlikler olmuş, ordu dağılmış ve Çıbı Kağan tutsak olarak Çin'e götürülmüştü.” (s. 20-21)

Bu devlet kurma teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanır.

Başarıyla sonuçlanan devlet kurma girişimi Kutluk Şad önderliğinde gerçekleşir. Türk tarihinin önemli isimlerinden Tonyukuk’la beraber “kurt başlı sancağı kaldırmak için” harekete geçerler:

“Bir ağaçlığın kıyısında atının üstünde ufku gözleyen Kutluk Şad dörtnala iki atlıının geldiğini görünce toprağa dikmiş olduğu gönderini kavradı. Bu gönderin tepesinde altından bir kurt başı vardı.

İki atlı Kutluk Şad’ın yanına gelince atlarından indiler. Yere diz vurarak onu selamladılar. Şad söze başladı:

— Tonyukuk! Boyla Bağa Tarkan! Kurt başlı sancağı artık kaldırıyoruz.

Tonyukuk’u, Çin duvarının dışında beklemiş olan Boyla Bağa Tarkan cevap verdi:

— Kurt başlı sancağı kaldırmak için el elverişli çağdayız. Çünkü Çin’in ruhu yıpranmıştır.

Bozkurt soyunun olgun ve dinç bir oğlu olan Kutluk Şad yine söze girişti.

— Tonyukuk! Tarkan! Kür Şad’dan beri bu beşinci davranıştır. Siz benimle birlik olursanız, Tanrı yardım ile Gök Türk Devleti’ni yeniden kurar, Ötüken’den dört yana ordular yürütürüz. Tanrı yardım ederse çerimiz kurt gibi, yağı çerisi koyun gibi olur. Tanrı dilerse Ötüken’de Türk türesi yürür, Kadırgan’dan Demirkapı’ya dek Türk budunu birleşir. Atalarımın yurdunda, atalarımın devletini diriltmek için sancağı kaldırıyorum. Bu savaşa benimle birlikte atılacağınıza söz veriyor musunuz?

İki şakırtı işitildi: İki Türk beği kılıç çekmişlerdi. Türk göreneğince and içtiler:

— Gök girsin, kızıl çıksın!... (s. 45-46)

Görüldüğü gibi II. Göktürk Devleti’nin kurulma süreci kolay olmamıştır. Kutluk Şad’dan önce dört teşebbüs olmuş ancak başarılı olamamıştır. Önceki girişimler Kutluk Şad isyanının temelini teşkil eder. Bir de yanında Türk tarihinde bilgeliği ile ismini duyuran Tonyukuk da yer alınca okur devletin kurulacağını anlar ve kurulma sürecini merak eder.

İlk iş olarak dağılık Türk obalarına haber yollanır ve Kutluk Şad hareketine davet edilir. Davete ilk olarak on beş kişi icabet der. Bunların arasında Kür Şad’ın oğlu olduğu

bilinmeyen Urungu ve onun oğlu Taçam da vardır. Hareketin sesini duyurması gerekir. İlk iş olarak Çin karakollarından birine saldıracaklardır. Bunun için büyük bir Türk düşmanı ve Türklere zulmeden biri olan Yüzbaşı Ven'in karakolu seçilir. Kurdukları tuzakla Yüzbaşı Ven'i ve askerlerini öldüren Göktürkler amaçlarına ulaşır, Türkler arasında seslerini duyururlar. Bahar gelmeden önce yetmiş kişi olurlar.

Bahar geldiğinde Göktürkler yedi yüz kişi olurlar. Artık Göktürk kağanlığını yeniden kurma vakti gelmiştir. Kutluk Şad, Göktürklerin kağanı olur ve İteriş ismini alır. O andan sonra Tonyukuk'a da Bilge Tonyukuk denilecektir:

“Kutluk Şad elini Tonyukuk'un omzuna koydu:

— Türk kağanı olmayı kabul ediyorum, dedi.

Tonyukuk gülümsedi:

— Ben Tonyukuk, Boyla Bağa Tarkan ve çeri ile birlikte seni Türk kağanı ilân ediyorum. Bundan sonra sen İteriş Kağan'sın, dedi.⁸²

...

Kağan cevap verdi:

— Tonyukuk! Kurt başlı sancağı kaldırdığım zaman bana ilk katılan sen oldun. İki yıllık savaşlarda da yüksek bilgi ve aklınla işi iyi idare ettin. Bundan sonra sana Bilge Tonyukuk denecektir.” (s. 66)

Böylelikle iki yıllık savaşların ardından II. Göktürk Devleti kurulmuş olur.

Sıra alan hâkimiyeti kurmaya ve başkent Ötüken'i geri almaya gelir. Sonraki bölümde anlatacağımız Göktürklerle Dokuz Oğuzlar arasında geçen mücadeleler sonucunda Göktürkler coğrafyaya hâkim olur ve “kutlu şehir” Ötüken'i geri alırlar. Böylece II. Göktürk Devleti'nin kuruluş süreci tamamlanır ve Göktürkler bölgede etkin bir güç hâline gelir.

⁸² Orhun abidelerinde de II. Göktürk Devleti'ni kuran Kutlug'un adı İteriş Kağan olarak geçmektedir. (bkz. Ergin, s. 37)

5.5. Göktürk-Dokuz Oğuz Mücadeleleri

Göktürklerle Dokuz Oğuzlar Türk milletinin iki farklı boyudur. Aynı coğrafyalarda yaşayan bu iki farklı boy zaman zaman birbirinin hükümranlığına girmiş bazen de birbirleriyle iktidar için mücadele etmişlerdir. I. Göktürk Devleti zamanında, Göktürklerin tebaası olan Dokuz Oğuzlar İl Kağan'ın ağır vergilerine isyan eder. Yapılan savaşta Dokuz Oğuzlar, Göktürlere karşı galip gelir. II. Göktürk Devleti zamanında ise devleti kuran İleriş Kağan, bölgede hâkimiyet kurmak için diğer Türk Boylarıyla savaşır. İleriş Kağan'ın yapmış olduğu bu savaşlar Orhun Abideleri'nde de konu edilir.⁸³

Göktürk Dokuz Oğuz çatışması ilk olarak *Bozkurtların Ölümü* romanında karşımıza çıkar. Ötüken'deki açlık Kara Kağan'ı devlete bağlı bulunan boylardan ek vergi istemeye mecbur bırakır. Bunun üzerine Dokuz Oğuzlar, Sırtarduşlar, Bayırkılar isyan eder. Kara Kağan isyanı bastırmak için Tulu Han'ı görevlendirir ve yanına İşbara Han ve Kür Şad'ın tümenlerini verir. Yapılan savaşta, Göktürkler Dokuz Oğuzlara yenilir. Yenilmekten de öte bozguna uğrar. Sonrasına gelişen süreçte başkent Ötüken Dokuz Oğuzların eline geçer:

“Yüzbaşı Yağmur buna:

— Ötüken'den göç mü oluyor? diye karşılık verdi.

Bu söz hepsinin içinde sızı uyandırdı. Çünkü şimdi Ötüken Dokuz Oğuzlarla Sırtarduşların elinde idi...” (s. 282)

Ancak asıl Göktürk Dokuz Oğuz çatışmasını *Bozkurtlar Diriliyor* romanında görürüz. Dokuz Oğuzlar güçlenen Göktürkleri durdurmak için Kıtaylar ve Çinlilerle birleşmek için harekete geçer. Ancak Göktürkler bu girişimden haberdar olarak birleşme gerçekleşmeden Dokuz Oğuzlara saldırır:

“Dokuz Oğuz kağanı Baz Kağan, beğleri çağırmış, otağında toplantı yapıyordu:

— Beğler, dedi; azlık olan Gök Türkler yeniden harekete geçtiler. Böyle giderse hepimiz için tehlike olacaklardır. Çünkü kağanları yiğit, veziri akıllıdır. Bu ikisi var oldukça bizi de, Çin'i de, Kıtayları da yok edeceklerdir. Kıtaylar ve Çinlilerle birleşerek bunları

⁸³ bkz. Ergin, s. 39

ortadan kaldıralım. Çinliler güneyden, Kıtaylar doğudan yürüsün. Biz de kuzeyden saldıralım. Kabilse bu Gök Türk kağanını ortadan kaldıralım. Ne dersiniz?

Beğler: “İyi olur” diye cevap verdiler.

Kağan beğlerden birine döndü:

— Kumı Sengün!

— Buyur Kağan!

— Sen hemen Çin’e teklifimi bildireceksin!

— Buyruk senindir kağan!

Başka bir beğе hitap etti:

— Tunga Sem!

— Buyur Kağan!

— Sen de Kıtay’a gidip aynı şeyi söyleyeceksin!

— Buyruk senindir kağan!

Baz Kağan biraz düşündü. Sonra beğlere bakarak:

— Hemen yola çıkacaksınız ve yaz sonunda Gök Türk karargâhında birleşmek üzere harekete geçmelerini sağlayacaksınız, dedi.” (s. 71-72)

Bu bilgileri casusu vasıtasıyla alan Bilge Tonyukuk, İlteriş Kağan’ın huzuruna çıkarak düşman birleşmeden Dokuz Oğuzlara saldırma fikrini ileri sürer. İlteriş Kağan, Tonyukuk’a izin verir:

“— İlteriş Kağan! Çin, Oğuz, Kıtay; bu üçü birleşip gelecek olursa tehlikede kalacağız. Bir şey yufka iken dermek, ince iken kırmak kolaydır. Yufka kalın olursa dermek güç olur. İnce yoğun olursa kırmak güç olur. Doğuda Kıtay’a, güneyde Çinli’ye, kuzeyde Oğuz’a iki üç bin çerimizle karşı geleceğiz. Bunun için de onlar birleşmeden harekete geçerek her biriyle ayrı ayrı savaşağız.

İlteriş Kağan fazla düşünmedi:

— Orduya gönlünce ilet, dedi.” (s. 73)

Orhun Abideleri'nde de Oğuzlardan, Tonyukuk'a casusun gelmesi ve onun verdiği bilgiler yer alır. Oğuzlar Çin ve Kıtaylara elçi göndererek onlarla birleşip Göktürklerle saldırma teklifinde bulunur. Yine İleriş Kağan'ın Tonyukuk'a “orduyu gönlünce sevk et” dediği ve yapılan savaşta Oğuzların yenildiği yazıtlarda ifâde edilmektedir.⁸⁴

Belirttiğimiz gibi savaşı Göktürkler kazanır Baz Kağan öldürülür. Dokuz Oğuzlar büyük bozgunun ardından dağılır. Ay Hanım dağılık Dokuz Oğuzları toplar. Önce sürekli yer değiştirerek Göktürklerden kaçır daha sonra İleriş Kağanın buyruğu altına girer.

Göktürklerin otoritesini tanıyan Ay Hanım idaresindeki Dokuz Oğuzlar, zamanla sayılarını artırır, zenginleşir ve güçlenirler. Esasında İleriş Kağanın buyruğuna girmek Ay Hanım'ın zaman kazanarak güçlenme stratejisinden başka bir şey değildir. Durumu çok yakından takip eden Bilge Tonyukuk, Dokuz Oğuzların güçlenmesi ve Ay Hanım'ın güzelliği karşısında Göktürklerin ona evlilik teklifi yapmalarını tehdit olarak görerek kurultay toplanmasını İleriş Kağan'dan ister. Kurultayda Dokuz Oğuzlarla savaş kararı alınır. Savaş Göktürkler tarafından kazanılarak Ay Hanım öldürülür. *Bozkurtlar Diriliyor* romanındaki Göktürk Dokuz Oğuz mücadelesi bu olayla sana erer:

“Şimdi kurultay savaş için karar verecekti. Beğler birer birer düşüncelerini bildiriyorlardı. Bu bildirmeler uzun sözlerle değil, kısa ‘savaşım’ sözüyle yapıyordu.

...

İleriş Kağan ayağa kalmıştı. Onunla birlikte herkes de aynı şeyi yaptı. Kağan:

— Yarın erkenden çerimiz yürüyüşe geçecek, dedi...

...

Akşam olurken savaşın sonu belli olmuştu: Dokuz Oğuz ordusu parçalanarak üçe ayrılmış, Ay Hanım'ın otağı sarılmış ve Dokuz Oğuzların çoğu er meydanında can vermişti. Binbaşı Kadir Bağa, yanında kalan son bahadırlarla birlikte Ay Hanım'ı müdafaaya çalışıyor, Ay Hanım da elinde yay olduğu halde bu direnişe katılmış bulunuyordu. Dar bir yerde yapılan kanlı ve kırıcı vuruşma herkesi birbirine karıştırmış ve artık düzen, buyruk,

⁸⁴ Ergin, s. 67-69

sıra kalmamıştı. Binbaşılar, yüzbaşılar, onbaşılar ve erler yan yana ve kendi başlarına vuruşuyorlardı.

...

Urungu irkilerek bir adım attı:

— Kadir Bağa! Ay Hanım nerede?

Bu sert seste yalvaran bir eda vardı. Ölüm halinde olan Dokuz Oğuz Beği hıçkırdı:

— Ay Hanım uçmağa vardı. Onu siz öldürdünüz!

...

Savaş bitmiş Dokuz Oğuzlar yenilmişti.” (s. 195; 196; 199; 201; 203)

5.6. Ankara Savaşı

Ankara Meydan Muharebesi Türk tarihinin önemli vakalarından biridir. Sebeplerinin siyasî nedenlere dayandığı savaşın tarihi tartışmalı olsa da genel kabule göre 23 Temmuz 1402 yılında Ankara'nın Çubuk Ovası'nda gerçekleşir. Sonucunda Osmanlı Devleti, Timur Ordusuna yenilerek on bir yıllık fetret dönemine girer.

Yıldırım Bayezid ve Timur kut anlayışına sahip iki Türk hükümdarıdır. Kendilerine hükümdarlığın Allah tarafından verildiğine inanan iki hükümdar devletlerinin cihana hükmetmesi ülküsünü taşır. Hâl böyle olunca iki tarafın çıkarları çatışma noktasına gelir. Timur'un Osmanlı topraklarına saldırması, Anadolu beylikleriyle Osmanlı Devleti'nin Anadolu'da siyasî birliğin sağlanamamasından kaynaklı çatışmaları, Timur'la Yıldırım Bayezid'in birbirlerine hakarete varan cümleler kurdukları mektupları Ankara Savaşı'yla sonuçlanır. İki ordu savaş kaçınılmaz olunca birbirlerine karşı harekete geçer. Yıldırım Bayezid, Timur'un Sivas civarında olduğunu haber alınca ordusunu oraya doğru sevk eder. Timur, bölgedeki geçitlerin Osmanlılar tarafından tutulması nedeniyle muharebeyi kabul etmeyerek Kayseri'ye geçer. Osmanlı ordusu mevzilerini terk etse de Timur'un istediğini yapmayarak hemen taarruza geçmez. Kayseri'den Kırşehir'e doğru hareket eden Timur'un üzerine Osmanlı ordusu yürür. Burada da savaşı kabul etmeyen Timur, ordusunu Ankara'ya

sevk eder. Ancak Osmanlı kuvvetleri seri bir yürüyüşle Timur'un beklemediği anda Ankara ovasına gelir. Yıldırım Bayezid tüm tavsiyelere rağmen hemen taarruza geçmeyerek büyük bir fırsatı kaçıır. “Tabi bu hareket Timur'a vakit kazandırıp onu düşmüş olduğu tehlikeli durumdan kurtardı. Ankara muharebesi diye meşhur olan ve Osmanlı istilâsını yarım asır gerileten bu savaş ya 19 Zilhicce 804/20 Temmuz 1402 Cuma günü, yahud 27 Zilhicce 804/28 Temmuz 1402 Cuma günü yapılmıştır.”⁸⁵

Osmanlı Devleti'nin yenildiği savaşta Yıldırım Bayezid, Timur'a esir düşer. Anadolu Beyliklerine, Osmanlılara karşı kaybettikleri eski toprakları Timur tarafından verilir. Osmanlı şehzadeleri arasında ise büyük bir saltanat mücadelesi başlar.

Hüseyin Nihal Atsız'ın *Deli Kurt* isimli romanı, vaka zamanı olarak Ankara Savaşı sonrasında başlar. Bu nedenle romanda Ankara Savaşı'ndan ziyâde savaş sonrasında gelişen olaylar konu edilir. Ancak Atsız, savaş sonrasında gelişen vakaları konu ederken Ankara Savaşı hakkındaki görüşlerini de beyan eder. Atsız Bey, bu büyük savaştan “Türkün Türkü kırdığı savaş” olarak bahseder:

“Çakır'ın, gizlice sütanasının evine getirdiği genç kadın, bir tehlikeyi önlemek için böyle saklanıyordu. Amasya Beği Şadgeldi Paşanın küçük yeğeni olan Balâ Hatun, Yıldırım Bayazid'in oğullarından İsa Beğ' in haremiydi. Sel gibi kahraman kanının aktığı, Türkün Türkü kırdığı o korkunç Ankara meydan savaşından sonra Yıldırım Bayazid tutsak düşüp kendi canına kıyınca, oğulları, Osmanoğullarının göreneğine uyarak beğlik dâvasına kalkmışlar, birbirlerine karşı gelmişlerdi. Büyük şehzade Süleyman Beğ Edirne'de, ortanca şehzade İsa Beğ Bursa'daydı.” (s. 13)

Romanın ilerleyen bölümlerinde Ankara Savaşı'nın yarattığı siyasi ortamdan, Fetret Devri'nden ve Çelebi Mehmet'in tahta geçmesinden bahsedilir. Bu kısımları Osmanlı'da Fetret Devri başlığı altınca inceleyeceğiz.

⁸⁵ Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, I. Cilt, 11. Baskı, TTK Yayınları, Ankara 2015, s. 310

5.7. Osmanlı Devleti'nde Fetret Devri

Ankara Savaşı'ndan sonra Timur, Anadolu beyliklerine eski topraklarını geri verir. Yıldırım Bayezid'in oğulları ise etraflarında asker toplayarak saltanat davası güderler. Birbirleriyle savaşan şehzadelerden Çelebi Mehmet kardeşlerine karşı üstün gelerek Osmanlı Devleti'ni tek idare altında toplamayı başarır.

“Yıldırım Bayezid esir düştüğü zaman en büyükleri Emir Süleyman olmak üzere İsa, Mehmed, Musa, Mustafa ve Kasım adlarında altı erkek çocuğu vardı; bunların beşi babalarıyla beraber Ankara muharebesinde bulunup Kasım pek küçük olduğundan Bursa'da bırakılmıştı.”⁸⁶ Süleyman Çelebi savaşın kaybedildiğini görünce kaçmıştı. İsa Çelebi ise Balıkesir taraflarında saklanmış, Mehmed Çelebi Amasya civarına gitmiş Musa ve Mustafa ise Timur'a esir düşmüşlerdi. Timur savaşın ardından Osmanlı ülkesini dört şehzade arasında paylaşmıştır. Edirne'de bulunan Süleyman Çelebi'ye, Balıkesir'de bulunan İsa Çelebi'ye, Amasya'da bulunan Mehmed Çelebi'ye ve Bursa'da bulunan serbest bıraktığı Musa Çelebi'ye ayrı ayrı hükümdarlık alâmetleri gönderen Timur, Osmanlı ülkesini on bir yıl süren kanlı savaşların içine sokmuştur.

Deli Kurt romanının vaka zamanı bu yıllardır. Şehzadelerden İsa Bey'in meçhul bir oğlu olduğunu kurgulayan Atsız, Osmanlıdaki Fetret Devri'ni İsa Bey üzerinden olay örgüsü içine alır. İsa Bey savaştan sonra Balıkesir taraflarında gizlenerek Bursa'yı alır. Ancak Timur tarafından, babası Yıldırım Bayezid'in naaşını Bursa'da defnetmek üzere serbest bırakılan Musa Çelebi, burayı İsa Bey'den alsada bir müddet sonra İsa Bey Bursa'yı tekrar ele geçirir. Büyük çarpışmaları kardeşi Çelebi Mehmed'le yaşayan İsa Çelebi en nihayetinde Karaman ülkesine kaçır. “İsa son bir ara ve son defa Karaman'dan çıkarak Osmanlı arazisine girdi ise de bu taraflara hâkim olan Çelebi Mehmed'in adamları tarafından haber alınarak Eskişehir'de bir hamamda yakalanıp boğuldu; cesedi Bursa'ya getirilerek babasının türbesine defnedildi.”⁸⁷

Deli Kurt'ta tarihsel gerçekliğe uygun olarak İsa Bey'in Bursa'da, Süleyman Bey'in ise Edirne'de padişahlığını ilan ettiğinden söz edilir:

⁸⁶ age, s. 326

⁸⁷ age, s. 333

“Osmanlı ülkesinde Bursa ve Edirne iki başkent olduğu için devletin başına ancak bu şehirleri elde etmekle geçilebilirdi. İsa Beğ böyle düşünüyordu. Ancak şu var ki, kendisi ağasını tanımadığı gibi küçük kardeşleri de kendisini tanımamıştı. Çaresiz vuruşacaklardı. İsa Çelebi de öyle yapmış, vuruşmuştu. Fakat talih kendisine hiç yâr olmuyordu. Sipahi sayısı az olduğu gibi, babasının en değerli devlet adamlarından hayatta olanlar da kardeşlerinin yanında kalmışlardı.” (s. 14)

Romanda fetret devri kısa bir biçimde okura yansıtılır. Şehzadelerin birbirleriyle yaptıkları savaşların ayrıntılarına girilmez; sadece sonuçları söylenir. Roman devlet için her fedakârlığın yapılması gerektiği tezi üzerine kurulduğu için İsa Bey’in oğlu olan Deli Kurt Murad’ın başından geçen olaylar ve Murad’ın İsa Bey’in oğlu olduğu sırrını hayatı pahasına saklayan Çakır etrafında, Osmanlı’nın on bir yıllık fetret devri okura aktarılır:

“Hele Aksak Temür Beğ’in, Türkistan’a dönüşünden sonra Yıldırım’ın oğulları birbirine düştüğü zamanki kavgalar... İşte Çakır ne özü mert olduğunu bu sırada ortaya dökmüştü. Yıldırım Bayazıd’ın oğlu Mehmed Beğ’le yapılan o talihsiz vuruşmada Çakır olmasaydı belki de İsa Beğ şimdi yaşamayacaktı” (s. 14-15)

Deli Kurt’ta Mehmet Bey ve İsa Bey’in savaşı geriye dönüş tekniğiyle aktarılır ancak diğer şehzadelerin savaşlarına değinilmez. Fetret Devri’nin bittiğini okur İsa Bey’in öldüğü ve Mehmet Bey’in padişah olduğu şeklinde verilen anlatma yöntemiyle öğrenir:

“İsa Beğ öldükten sonra işler sarpa ardı. Birkaç yol ölüm tehlikesi geçirdi. İşte o zaman öteki Çakır’ın üstünde bulunduğu buyrultu; Mehmed Beğ’in buyrultusu ile canını kurtardı. Demek ki Allah böyle takdir etmişti. Kardeşlerin en küçüğü olan Mehmed Beğ, Osmanlı ülkesine beğ olmuş, öteki kardeşler bu dünyadan el etek çekmişlerdi.

Artık memlekette iç kavgası kalmamış, düzen kurulmuş, kendisi de Osmanlı padişahı Mehmed Beğ’in sipahileri arasına girmişti.” (s. 31)

Yukarıdaki paragrafla Osmanlı’da Fetret Devri bitirilir ve olay örgüsüne Osmanlı Devleti’nin tek idare altında toplandığı zamanla devam edilir.

5.8. Torlak Kemal Vakası

Osmanlı Devleti, Çelebi Mehmet'in hükümdarlık yıllarında tek idare altında birleştirilse de devlet otoritesinin tam olarak tesis edilememesinden kaynaklı birtakım iç isyanlarla uğraşmak zorunda kalmıştır. Fetret Devri'nde Musa Çelebi'nin kazaskeri olan Şeyh Bedrettin'in isimli biri Çelebi Mehmet'in hükümdar olmasının ardından azledilerek İzmir'de oturmaya memur edilir. Ancak buna uymayan Bedrettin, Anadolu'daki taraftarlarıyla beraber batınî akidesini yaymaya çalışır. Amacı ise “şeyhlikten şahlığa geçmek” olan Şeyh Bedrettin'in müritlerinden Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal isyan ederek Osmanlı kuvvetleriyle çarpışır. Börklüce Mustafa'nın Karaburun'daki isyanını bastırmakla görevlendirilen İzmir sancak beyinin savaşı kaybetmesi ve maktul olması devlet için durumu ciddileştirir. Saruhan Sancak Beyi Ali Bey'in de Börklüce Mustafa'ya mağlup olmasının ardından Çelebi Mehmet, vezir-i âzam Bayezid Paşa'yı ve oğlu Şehzade Murat'ı isyanı bastırması için görevlendirir. Bu isyanı bastıran Osmanlı kuvvetleri Manisa'da isyan eden Torlak Kemâl'in üzerine yürür.

“Manisa taraflarındaki Torlak Kemal isyanı, Karaburun isyanı kadar korkunç olamamakla beraber üç bin kişi kadardı; Şehzade Murad ile Bayezid Paşa, Börklüce isyanını bastırdıktan sonra Torlak Kemal'in üzerine gitti; onun cemiyetini de dağıtıp elde ettiği Torlak ile avanesini astırmak suretiyle bu Alevî kıyamı da bastırıldı.”⁸⁸

Deli Kurt romanında bu hadiselerden Torlak Kemal isyanı konu edilir. Romanda da Torlak Kemal, etrafına müritlerini toplayarak devlete isyan eder. Bu isyan Aydın taraflarında başlar. Aydın beyi, Torlak Kemal ve dervişleri tarafından öldürülür, Manisa beyiyle yapılan savaşta ise Manisa beyi yenilgiye uğratılır. Devlet otoritesini sarsan bu duruma padişah, oğlu Murat Bey ve veziri Bayezid Paşa'yı göndererek müdahale eder:

“Memlekette bir huzursuzluk vardı. Ağızdan ağıza birtakım sözler dolaşıyordu. Yakında keramet sahibi bir evliyanın çıkararak devleti ele alacağı, bütün insanları birleştirerek herkesi mala, nimete boğacağı söyleniyordu. Hattâ bazan daha ileri gidiliyor, yeni bir peygamber geleceğinden bahsolunuyordu.

⁸⁸ age, s. 364

Aydın taraflarında birtakım dervişler ayaklanmışlardı. Hattâ bu dervişler Aydın beği olan Bulgar dönmesi Süleyman'ı öldürmüşler, Manisa beği olan Kara Temürtaşoğlu Ali Beğ'i de bozmuşlardı.

Padişah buna öfkelenmiş, oğlu Murad Beğ ve veziri Bayazıd Paşa'yı büyük bir kuvvetle dervişlerin üzerine göndermişti. Çakır ve cebelileri bu orduda idiler.” (s. 57)

Torlak Kemal'le Manisa önlerinde karşılaşılır. Dervişlerin sesleri duyulmaya başlamıştır. Lâ ilâhe illallah diyor, ardından da ne denildiği anlaşılmayan başka bir şeyler ekliyorlardı. Biraz daha yaklaşıncı anlaşılmayan cümlelerin “baba Resûlullah” olduğu duyulur. Bu seslerin ardından Deli Kurt'un zihninden geçen düşünceler Atsız'ın konu hakkındaki fikirlerini yansıtır:

“Dervişler biraz daha yanaştılar. O zaman bu ikinci sözün ne olduğu anlaşıldı. Herifler “baba Resulullah” diye haykırıyordu. Bu ne biçim müslümanlıktı? Bu “baba” kimdi? Deli Kurt o zaman Çakır'a hak verdi. Bunlar Müslüman falan değil, birtakım delibozuk serserilerdi. Zaten öyle olmasa bir Yahudi dönmesinin arkasından giderler miydi?” (s. 60)

Savaşı dağınık Torlak Kemal dervişlerine karşı düzenli Osmanlı ordusu kazanır. Yazar isyancı Torlak Kemal'i ise Deli Kurt'a yakalatır.

5. 9. Şehzade Mustafa Vakası

Babası Çelebi Mehmet öldükten sonra tahta çıkan I. Murat'ın hükümdarlığının ilk yıllarında uğraştığı sorunlardan biri amcası Mustafa Bey'in hükümdarlık davasına kalkmasıdır. Ankara Savaşı'ndan sonra Timur tarafından Semerkant'a götürülen Şehzade Mustafa 1415 yılında Venedik'e sığınarak Osmanlı'nın Rumeli topraklarında saltanat talep etti. 1421 yılının Ekim ayına gelindiğinde, Bayezid Paşa komutasındaki Osmanlı ordusunu yenen Şehzade Mustafa, Edirne'ye gelerek hükümdarlığını ilan etti. Anadolu'da da Sultan Murat'la savaşıyan Şehzade Mustafa bu kez yenilerek kaçmaya başladı. “Tuna boylarında yakalanan Mustafa, Edirne'ye getirildi ve burada gerçek bir Osmanlı şehzâdesi gibi yay kirişi ile boğulmadı, aksine adi bir dolandırıcı ve suçlu gibi asılarak idam edildi.”⁸⁹ Nicolae

⁸⁹ Nicolae Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, I. Cilt, 5. Baskı, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2017, s. 53

Jorga gibi bazı tarihçiler Şehzade Mustafa olayını Düzmece Mustafa olayı olarak zikretmektedir. Bunun en temel sebebi yanlış bilgi olan Şehzade Mustafa'nın Ankara Savaşı'nda kaybolduğuna inanmalarıdır. Ancak kaynaklar Şehzade Mustafa'nın Ankara Savaşından sonra Timur tarafından esir alındığını yazar.

Hüseyin Nihal Atsız da *Deli Kurt* romanında konu ettiği Mustafa Bey vakasını tarihsel gerçekliğe uygun olarak yazar. Bu konuya romanda şöyle değinilir:

“1422 yılının ortalarındaydı: Osmanlı padişahı Mehmed Beğ, inme inerek ölmüş, büyük oğlu Murad Beğ, İkinci Murad adıyla Osmanlı Beğ'i olmuş, aşağı yukarı yirmi yıl önce, o büyük Ankara Savaşı'nda Aksak Temür Beğ'e tutsak düşerek Semerkand'a kadar götürülen Mustafa Beğ, yâni İkinci Murad'ın amcası ortaya çıkararak padişahlık davasına kalkmış, arada yine epey çarpışmalar olmuştu.

Mustafa Beğ'in ortadan kalkmasını sağlayan savaşlarda Deli Kurt da bulunmuş, Mustafa Beğ'in ölümünden sonra kendisine tımar verilerek sipahi yapılmıştı.” (s. 66)

Atsız'ın Osmanlı Tarihinin bir bölümünü vaka zamanı olarak belirlediği *Deli Kurt* romanında, Şehzade Mustafa Olayına sadece bu paragraflarda yer verilir.

5. 10. Osmanlı-Karaman Savaşları

Ankara Savaşı'ndan sonra Timur diğer Anadolu beyliklerine toraklarını iade ettiği gibi Karamanoğullarına da eski yurtları geri vermiştir. Karamanoğullarına Timur, Karamanoğlu Mehmet'i, bey olarak tayin etmiştir. Kardeşi Ali Bey ise Niğde taraflarına Mehmet Bey'e bağlı olarak sahip olur. Karamanoğulları Osmanlılardan çekindiği için önce Memluk devletinin himayesine girse de daha sonra araları bozulmuştur. Mehmet Bey'in ölümünden sonra Ali Bey'le İbrahim Bey arasında hükümdarlık mücadelesi yaşanmış Osmanlı padişahı II. Murat'ın desteğiyle mücadelede İsmail Bey galip gelmiştir. Ayrıca Sultan Murat, İbrahim Bey'le kız kardeşini evlendirerek daha önce de var olan akrabalık bağı kuvvetlendirmiştir.

Yaşanan bu gelişmelere rağmen Karamanoğlu İbrahim Bey Sırp ve Macarlarla Osmanlı Devleti aleyhine ittifak yapar. Macarlar ve Sırp'lar batıdan, Karamanoğulları ise doğudan Osmanlı topraklarına saldırdı. Önce Macarları mağlup eden “II. Murad bu

muzafferiyeti müteakip vezir Saruca Paşa'yı Edirne muhafazasında bırakarak Karamanoğlu üzerine yürüdü. Akşehir, Konya ve Beyşehir'ni aldı Bozkır'a kadar gidip Karamanoğlu'nun peşini bırakmamak istedi; beraberinde bulunan Karamanoğlu İsa Bey'i Karaman hükümdarı îlân ederek İbrahim Bey'i sonuna kadar takip etmek istedi; İbrahim Bey yüksek âlimlerden Mevlâna Hamza vasıtasıyla sulhe talip olup özür diledi...⁹⁰ Nihayet Osmanlılar işgal edilen yerleri geri almakla iktifa ettiler.

Deli Kurt romanında, Osmanlı-Karaman ilişkilerinin bu kısımlarına yer verilir. Romanda Osmanlılarla Karamanoğulları arasında geçen savaşlara ilk olarak “On Yıl Sonra” başlıklı bölümde değinilir. Deli Kurt'la Çakır'ın gizli İstanbul yolculuğundan sonra on yıl geçmiştir. Bu yolculuğun tarihinin 1422 yılı olduğunu romandan öğreniriz. Romanda “gizli İstanbul yolculuğundan beri on yıl geçmişti” ifadesinden vaka zamanının 1432 olduğunu anlarız. Ancak aradaki on yılda neler olduğunu yazar bize tek cümlede verir:

“Gizli İstanbul yolculuğundan beri on yıl geçmişti. Artık Evren de tımarlı sipahi idi. Rumeli'de Macar'la, Ulah'la, Anadolu'da Karamanoğlu ile yapılan savaşlarda kan akıtmış, can yıpratmışlardı.” (s. 93)

Bu cümlelerden 1422-1432 yılları arasında Osmanlı Devleti ile Karaman Beyliği arasında birden fazla savaş yapıldığı anlaşılır. Romanın ilerleyen bölümlerinde Karamanoğlu Beyliğiyle yapılan bir başka savaşa değinilir. Burada savaşın amacı ve gerekçesi de belirtilir. Osmanlı Devleti'ne Macarlar saldırırken, Karamanoğlu da fırsattan istifade saldırıya geçer. Bunun üzerine savaş kararı alınır. Osmanlı birlikleri çok hızlı hareket ettiği için Karamanlılar toplanamaz; bir iki yerde küçük çarpışmalar yaşanır:

“Seferin nereye olacağını Çakır'dan öğrendiler: Karaman ülkesine yürüyeceklerdi. Macarlar, Evrenuzoğlu Ali Beğ'in akınını püskürtüp Güvercinlik kalesine doğru yürürken Karamanoğlu İbrahim Beğ de fırsattan faydalanıp saldırmış ve Hamideli Sancak Beğ'i Şarabdar İlyas'ı tutsak etmişti. Bu Karamanoğlu hep böyleydi. Osmanoğlu ile yıldızı bir türlü barışmıyordu. Kız alıp verme dolayısıyla araya hısmılık da girdiği hâlde düşmanlık bir türlü silinmiyordu. Fakat bu seferki düşmanlık, öncekileri gölgede bırakmıştı. Çünkü Karamanoğlu, gâvurla birleşerek Osmanlı'ya saldırıyordu ki, bu Müslümanlığa yakışmazdı.

⁹⁰ Uzunçarşılı, s. 414

Padişah İkinci Murad Beğ'in de buna çok kızdığı, hattâ Karaman ülkesinin altını üstüne getirip halkına da bir tırpan atmak için Mısır bilginlerinden fetva aldığı söyleniyordu.

...

Osmanlı ordusu yıldırım hızıyla ilerliyordu.

Molalar çok az ve kısa idi. Böyle bir yürüyüş karşısında Karaman ordusunun toplanamayacağı belliydi. Nitekim öyle oldu. Ancak ufak Karaman birlikleriyle iki üç yerde çarpışıldı.” (s. 130-131)

Görüldüğü gibi Atsız Osmanlı Karaman savaşlarını, *Deli Kurt* romanının olay örgüsü içine, tarihî hakikatlere sadık kalarak almıştır.

5.11. İzledi Geçidi Savaşı

İzledi Geçidi'nde yapılan savaş Osmanlı Devleti'yle Haçlı ordusu arasında yapılmıştır. Daha önce yapılan iki savaşta Osmanlı ordusu yenilmiş Haçlılar balkanların güneyine doğru ilerlemeye başlamışlardır. “Fakat burada yani Balkan dağlarında Derbend denilen dar boğazları geçmek zorunda idiler; uğradıkları Karaboğazı geçidi Türkler tarafından tahkim edilmiş olduğu için tereddüde düştüler; Tarayan geçidi diye maruf olan Balkan geçidini geçmek lâzımdı; fakat burası kaya parçalarıyla kapatılmış ve kış münasebetiyle (1443 Aralık ayı) dağın yamacından sular akıtılarak yollar buz tutmuş olduğundan buradan da geçemediler ve Trayan (Suçi) boğazı önüne geldikleri vakit buranın tahkimatından dolayı duraksadılar ve yollarını değiştirmeye ve daha az müstahkem olan Izladi derbendi tarafına geçmeye mecbur oldular.”⁹¹

İzledi Geçidi'nde yapılan savaş 24 Aralık 1443'te Haçlıların taarruzuyla başladı. Osmanlı ordusunun mağlup olduğu savaşın ardından ağır kış şartlarından dolayı Haçlılar galip gelmelerine rağmen geri çekildiler.

Atsız *Deli Kurt* romanında bu savaşa yer verir. Murat üç yıllık tutsaklığın ardından sancağına döner ancak tüm Karası Sancağı'nın savaş için Tuna boyuna gittiğini öğrenince tımarındaki işleri tamamlayıp orduya katılır. 3 Kasım 1443'te Osmanlı ordusu içlerinde Sırp,

⁹¹ Uzunçarşılı, s. 422

Ulah ve Almanların da olduğu Macar Ordusuyla karşılaşır. Bu savaş daha önce Osmanlı ordusunun Macarlara karşı alınan iki bozgunun öcünü almak için yapılır.

“1443 yılının 3 Kasım günü idi. Osmanlı padişahı İkinci Murad Beğ, bundan önceki iki yenilişinin öcünü almak için ordusunun başına geçmişti. Osmanlı beğlerinin en ünlüsü olan Türk Turahan Beğ, Evranuzoğlu İsa Beğ, Demirtaşoğlu Ali Beğ, Sofya Beği Umur Beğ, Tokat Beğ’i Balaban Beğ, Beğlerbeği Kasım Paşa, padişahın damadı Mahmud Çelebi, Davud Beğ, Civan Beğ hep kendi birliklerinin başında idiler.” (s. 212)

Osmanlı ordusunun başında Padişah İkinci Murad; Macar ordusunun başında Kral Ladislas ve bağbuğ Yanko Hunyad vardır. Ayrıca Sırp komutan Brankoviç de savaştadır. Önce Osmanlı ordusu saldırır. Ancak Macar ordusuna karşı başarı sağlanamaz. Durumun tehlikeye girdiğini gören İkinci Murad ordusunu Sofya’ya doğru çeker. Yapılan savaş romanda “Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan beri Aksak Temür Beğ’le yapılan kırk yıl önceki Ankara Savaşı müstesna, böyle bir yenilme görülmemişti” (s. 214) ifadeleriyle anlatılır. Osmanlı ordusu artık savunma pozisyonundadır. Bunun için de İzledi Geçidi en uygun yer olarak değerlendirilir.

“Osmanlı Başkumandanı Padişah Murad Beğ, en doğru tedbir olarak ordusunu İzledi Geçidi’ne götürüyordu. Burası savunma bakımından en elverişli yerdı. Kışın soğuğunda da buzlardan engeller yapılabilirdi. Murad Beğ, ordusuna korkunç bir buyruk verdi: Askerin bir takımı geçidin her yerine iri buz parçaları yığıyordu. Bu işler sabaha kadar, bir dakika dinlenilmeden yapıldı.” (s. 215)

Ancak tertibata rağmen 24 Aralık 1443’te yapılan savaşta Osmanlı ordusu çokça kayıp vererek savaşı kaybeder.

5.12. II. Murat’ın Tahttan Çekilmesi ve Yerini II. Mehmet’e Bırakması

II. Murat, Macarlarla yapılan savaşlarda üst üste yenilgi alınması, Karamanoğulları’yla uzun süren mücadeleler ve devlet işlerinin ağırlığından kaynaklanan sıkıntılardan dolayı tahttan çekilip yerine oğlu Mehmet’i bırakarak inzivaya çekilmek istemiştir. Ancak tahtı bırakmadan önce ülkeyi güvenli hâlde oğluna teslim etmek isteyen II. Murat, 1444 yılının haziran ayında Macarlarla on senelik bir saldırmazlık muahedesi

imzalamıştır. Bu anlaşmayla ülkenin batı sınırını güvence altına alan padişah Karamanoğulları üzerine yürür. Anlaşmadan bir ay sonra Karamanoğlu toraklarına giren padişah II. Murad, Karamanoğullarını ağır bir yenilgiye uğratarak onlarla da anlaşma yapar. Bundan sonra Sultan Murad Edirne'ye dönmez ve hükümdarlığını hayatta kalan tek oğlu Manisa valisi Mehmed'e bırakarak kendisi Bursa'ya çekilir.⁹²

II. Murat'ın tahttan çekilmesi hadisesi, *Deli Kurt* romanının olay halkalarından biridir. Deli Kurt yalnız başına kaval çalarken Piç İlyas gelir ve II. Murat'ın tahttan çekildiğini yerine oğlu Mehmet Bey'in geçtiğini söyler:

“Piç İlyas, buna gayet tuhaf, fakat yıldırım tesiri yapan bir karşılıkta bulundu:

— Padişah Murad Beğ tahtını bırakıp çekildi de...

Deli Kurt heyecanlandı:

— Ne dedin? Murad Beğ çekildi mi?

— Evet ağam. Macarlarla on yıllık barış yaptı. Eflâk'ı Macar aldı. Sırbistan Sırp beğine verildi. Murad Beğ Macar'a tutsak düşen damadı Mahmud Çelebi'yi kurtarmak için yetmiş bin altın ödedi. Sonra da tahtını bırakarak Manisa'ya çekildi.

— Ya yerine kim geçti?

— Oğlu Mehmed Beğ...

— O daha çocuk be!..

...

— Murad Beğ çekildi ha!.. Demek dünya yükü ona da ağır gelmeye başladı! Diye söylendi” (s. 233-234)

Sonraki süreçte on üç yaşındaki II. Mehmet'in tahta çıkması üzerine Haçlılar Osmanlı toprakları üzerine harekete geçer. Bundan sonra gelişen II. Murat'ın tahta yeniden çıkma hadisesini çalışmamızın bir sonraki bölümünde inceleyeceğiz.

⁹² Uzunçarşılı, s. 430

5.13. II. Murat'ın Tahta Yeniden Çıkması

II. Murat'ın tahttan çekilmesinden sonra Batılı devletlerde Osmanlı'yı tamamen ortadan kaldırma düşüncesi oluşur. Osmanlı Devleti'yle yapılan Edirne-Segedin Muahedesi bozularak Hırvat, Polonya, Macar ve Alman milletleriyle Papa ve Venedikliler ittifak kurar. Bizans ise ellerine tuttıkları Şehzade Orhan'ı serbest bırakır. Ancak muahedenin bozulmasının ardından hemen harekete geçmezler. Anlaşma gereği Osmanlı Devleti'nin Sırlara vereceği toprakların teslimini beklerler. Anlaşmanın bozulduğundan haberi olmayan Osmanlı yönetimi bu toprakları geri verdikten sonra müttefik kuvvetleri saldırıya geçer. Haçlıların hududu geçtikleri haberi duyulunca vezir-i âzam Halil Paşa, sultan Mehmet'i ikna ederek ona babası II. Murad'ı ordunu başına davet ettirir. Bu davetten sonra Sultan Murad kırk bin kişilik Anadolu kuvvetlerini de yanına alarak ordunun başına geçer.⁹³

Deli Kurt romanında II. Murat'ın tahta yeniden geçmesi üzerinde fazla durulmaz. Macarların yapılan anlaşmaya uymayarak Osmanlı üzerine yürüdüğü bilgisi verilerek II. Mehmet'in babası II. Murad'ı ordunun başına geçmesi için çağırdığı aktarılır.

“Üç gün sonra obaya gelen ulak umulmadık bir haber getirdi. Macar ve yandaşları barış andlaşmasını bozarak yeniden yürüyüşe başlamışlar, çocuk padişah Mehmed beğ de Manisa'daki babasına yazarak gelip ordunun başına geçmesini bildirmişti.” (s. 236)

Sultan Murat ordunun başına yeniden geçtikten sonra Haçlılarla Varna Meydan Muharebesi yapılır.

5.14. Varna Meydan Savaşı

Bu savaş *Deli Kurt* isimli romanda Varna Meydan Savaşı başlığıyla olay örgüsü içine alınmıştır. Macarların yapılan barış anlaşmasını bozup Osmanlı toprakları üzerine yürüyüşe geçmesi üzerine II. Murat yeniden tahta geçer. Ordu Bursa üzerinden Gemlik'e oradan da Anadoluhisarı önüne gelir. Oradan Ceneviz gemileriyle Rumeli'ye geçen padişahın amacı düşman kendisini Anadolu'da sanırken, ordusunu düşman kuvvetlerinin gerisinde

⁹³ Uzunçarşılı, s. 434

konumlandırarak savaşın başında üstünlük sağlamaktır. Büyük bir sürat ve sessizlik içinde sevk edilen ordu Macarların arkasında konumlanarak düşmanı şaşırır:

“ 9 Kasım 1444 akşamı Murad Beğ ordusu Varna önüne geldi. Düşman, birkaç saat önce gelmiş ve dört bin adım uzakta Türk karargâhının kurulduğunu görünce dehşete düşmüştü.

Onlar Murad Beğ’i daha hâlâ Anadolu’da sanıyordu.” (s. 242)

Tarihi kaynaklar da II. Murat’ın ordunun başına geçtikten sonra Çanakkale Boğazı kapalı olduğu için İstanbul boğazı tarafına, Anadolu Hisarı’na geldiğini, buradan da Cenevizlilere her bir asker için bir duka altın vererek ordusunu Rumeli’ye geçirdiğini yazar. Sultan Murat’ın Rumeli tarafına geçtiğinin haber alınması üzerine Haçlılarda telaş görülür. Büyük bir hızla Edirne’ye gelen II. Murat, oğlu II. Mehmet’i ve vezir-i âzam Halil Paşa’yı orada bırakarak Varna önünde bulunan Haçlıların üzerine yürür.⁹⁴ İki ordu 9 Kasım 1444 tarihinde Varna önlerinde karşılaşır.

İlk saldırışı Osmanlı ordusu yapar. Önce Macar ordusu içindeki Hırvatlarla yapılan çarpışmada Osmanlı ordusu başarılı olur ancak Macar komutan “Yanko Hunyad” idaresindeki Macarların Deli Kurt’un bölüğünün de bulunduğu Karaca Paşa idaresindeki sol kanada yaptığı saldırıyla geri çekilmek zorunda kalırlar. Bu çarpışmada Beylerbeyi Karaca Paşa şehit olur:

“Hırvatları bataklığa doğru sürüyorlardı. Onlar da kendilerini bekleyen sonucu anlamış, yedekteki bütün kuvvetlerini toplayarak dayanmaya çabalıyorlardı. Boşuna çabaladılar. Kısa bir zaman sonra canlı Hırvat kalmamıştı.

İşte o zaman Anadolu tımarlılarının özlediği iş oldu. Yanko Hunyad zırhlı Macarların ardına Boşnakları da takarak Karaca Paşa’nın sipahilerine yandan saldırdı. Bu saldırış gerçekten yaman ve korkunç bir saldırıştı. Çünkü hem yandan yapılıyor, hem Macarlar tarafından yapılıyor, hem de bunu Yanko Hunyad idâre ediyordu.

Deli Kurt ve bölükdaşları toplu bir halde idiler. Sancak beyinin de yanında bulunuyorlardı. Kıyasıya bir vuruşma oluyordu. Bu, biraz önceki, yalnız Hırvatları kırmakla

⁹⁴ age, s. 435

geçen savaşa benzemiyordu. Bir yandan Macarları deviriyorlar, bir yandan da kendileri düşüyorlardı. Sancak beğinin, gerideki Yeniçerilerin soluna doğru çekilme buyruğunu verdiğini işittiler.” (s. 243-244)

Deli Kurt'ta, Osmanlı ordusunun aldığı savaş düzeni tarihî bilgilerle örtüşmektedir. Osmanlı ordusunun sağ kanadına Anadolu Beylerbeyi Karaca Paşa'nın, sol koluna Hadım Şehabeddin Paşa'nın, merkeze de II. Murat'ın kumanda ettiği bilinmektedir.⁹⁵ Yine Jan Hunyad'ın,⁹⁶ Karaca Paşa komutasındaki sol cenaha yaptığı saldırıda Macarlardan Eğri ve Varad piskoposları ölürken Karaca Paşa da şehit olur.⁹⁷ Karaca Paşa'nın şehadetinin ardından sol kanatta çekilme başlar.

Düşman sol kanattaki geri çekilişin yanında sağ kanadın da geri çekildiğini görünce ortada duran kapıkulu askerlerine saldırır. Macarlar bu hareketle Türklerin asırlarca kullandığı savaş taktiği olan kurt kapanı diğer bir ismiyle kaz kanadı tuzağına düşerler. Sol ve sağ kanadın tekrar harekete geçmesiyle Macar ordusu Osmanlı ordusunun kısılacında kalır. Macar kralı öldürülerek ordusu da yok edilir:

“Deli Kurt, yeniçerilerle kapıkulu sipahilerinin düşmana ok serptikten sonra geri çekildiklerini gördü. Murad Beğ yine kaz kanadı denilen Türk oyununu yapıyordu. Düşman, çekilen ortadan ilerleyecek, böylelikle sağ ve sol kanatlar onun gerisinde kalacak, bu sırada ilerleyecek olan sağ ve sol kanatlar düşmanı çember içine almış olacaktı.

Macarlar, yeniçerileri sürerek Türk karargâhına doğru ilerlerken, sağ ve sol kanatlardan hücum boruları öttü ve düşmanın bitmiş sandığı sipahilerle azaplar ve akıncılar düşman ordusunu kuşatacak şekilde ileri atıldı.

...

Macar kralı, yanında birkaç beğ olduğu halde padişaha doğru ilerliyor, Osmanlı askerleri onları durdurmak için canlarını dişlerine takıyorlardı. Macar zırhlıları adım adım padişaha yaklaşıyorlardı. Murad Beğ bunu görüyor, kılıcını çekmiş olduğu halde

⁹⁵ Uzunçarşılı, s. 436

⁹⁶ Romanda Yanko Hunyad

⁹⁷ Jorga, s. 406

soğukkanlılıkla yerinde duruyor ve her taraftaki durumu görerek ona göre buyruklarını veriyordu. Yanında Azap Beğ vardı.

Birden zırhlı bir Macarın, iki eliyle kaldırdığı büyük kılıcını korkunç bir indirişle indirdiği görüldü. Sekbanbaşı Yazıcı Doğan bu kılıçla yere serilmiş, Deli Kurt da kılıcını, karnına doğru Macarın atına batırmıştı. Fakat arkadan Macar kralı Ladislas geliyordu. Kılıcını Deli Kurt'un başına doğru savurdu. Eğer o sırada bir azap eri vuruşu çelmeseydi, Deli Kurt sağ kalmayacaktı. Rüstem adındaki bu azap, kralın hücumun bu savdıktan sonra atının ayaklarına doğru bir savuruş yaptı. At kapaklanmış, kral yere düşmüştü. Deli Kurt ayağa kalkan kralla karşı karşıya idi. O sırada herkes bir başkasıyla uğraşmakta olduğundan, bu ikisinden birine yardıma gelen kimse yoktu. İki savaşı kılıçlarını çarpıştırdılar. Sonra havada hızla dönen kılıçlar görüldü ve ötekilere benzemeyen bir ses işitildi. Kral devrilmiş, Deli Kurt da alnından aldığı çizikle sersemlemişti.

Murad Beğ, yüzü gözü kan içinde olmasına rağmen adaşını tanımıştı. Gür bir sesle bağırdı:

— Bre Murad! Vuruştüğün yetişir. Artık savaşı kazandık. Buraya gel!..

Deli Kurt, padişahın sesini işitince kendine gelmiş ve Murad Beğ'e doğru yürümüşü. Kılıcını sol eline aldı. Sağ eliyle bağrına basıp baş eğerek padişahı selâmladı. Padişah gülümseyerek eliyle bir şey gösteriyor ve:

— Artık düşman dayanamaz diyordu.

Deli Kurt, Murad Beğ'in gösterdiği yere baktı. Koca Hızır adında yaşlı bir yeniçeri, kralın başını keserek kargıya takmış ve havaya kaldırmıştı.

Gün batarken Macar ordusu yok edilmişti Yanko birkaç bin Ulahla birlikte kaçıyordu.” (s. 247-249)

10 Kasım 1944 günü Varna'da Osmanlı Devleti'yle Haçlılar arasına yapılan meydan muharebesinde, Haçlı ordusu büyük bir bozguna uğrar. Hüseyin Nihal Atsız bu savaş hakkında “Varna Meydan Savaşı imha savaşlarının en güzel örneklerinden biridir. Baştan

sonra kadar iyi idare edilen bir savaşı. Hareketlerini gizleyerek düşmanı gafil avlayan Türk ordusu, bu savaşla tarihimize çok şanlı bir yaprak kazandırmıştır.”⁹⁸ ifadelerini kullanır.

Anadolu Beylerbeyi Karaca Paşa'nın da şehit düştüğü Varna Meydan Savaşı'nda Macar Kralı Ladislas öldürülmüştür. Savaşın sonunda Türklerin daha önce aldığı yenilgilerin lekesi silinerek Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki varlığı sağlamlaştırılmıştır.

⁹⁸ Atsız, *Makaleler I*, s. 147

SONUÇ

Yapmış olduğumuz bu çalışmada Hüseyin Nihal Atsız'ın romanlarından tespit ettiğimiz siyasî, sosyal ve tarihî meseleler incelendi. İlk bölümde hayatına yer verdiğimiz Atsız, hiçbir zaman fikirlerinden taviz vermeden düşüncelerini tüm açıklığıyla dile getirmiştir. Devlet yönetiminde bulunanlarla yaşadığı polemiklerle, karşıt görüşlü insanlarla yaptığı kalem kavgalarıyla, Atsız bütün ömrünü mücadele içerisinde geçirmiştir.

Türk tarihinin en zor devirlerinden birinde yaşayan Atsız'ın, siyasî ve sosyal alanda yaşanan gelişmelerden etkilenmesi kaçınılmazdır. Atsız'ın çocukluk ve ilk gençlik yılları Trablusgarp Savaşı, Balkan Harpleri, I. Dünya Savaşı, Mütareke Devri ve Kurtuluş Savaşı'nın olduğu yıllarda geçmiştir. Daha sonra Cumhuriyet ilan edilir. Yeni sistemin inkılâpları, II. Dünya Savaşı, tek partili yönetim, Demokrat Parti iktidarı, 1961'de ordunun yönetime el koyması gibi meseleler, Atsız'ın yaşadığı dönemde gelişen önemli sosyal ve siyasî olaylardır. Bu sıkıntılı günlerde Atsız Türk milletinin meselelerine duyarsız kalmamış tarih, fikir ve edebî alanda eserler kaleme almıştır.

Çalışmamızın odağında Hüseyin Nihal Atsız'ın romanları yer alır. Tarihî, sembolik ve satirik romanlar olarak üçe ayırdığımız eserleri incelendiğinde Atsız'ın, başarılı bir roman yazarı olduğu görülür.

Atsız fikrî dünyasında önemli olarak gördüğü olaylara romanlarında da yer vermiştir. Makalelerinde ortaya koyduğu fikirlerle, romanda geçen vakalar arasında herhangi bir uyumsuzluk görülmez. Örnek verilecek olursa töre kavramını, dil sorununu, 1944'te yaşanan olayları, Kür Şad İhtilali'ni, Ankara Savaşı'nı makalelerine konu alan Atsız, romanlarını kaleme alırken buradaki fikirlerini değiştirmeden, sanatsal forma dönüştürerek yansıtır.

Tarihî romanlarından Bozkurtların Ölümü, Bozkurtlar Diriliyor ve Deli Kurt, Türk tarihinde yer alan önemli meselelerin konu edildiği romanlardır. Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor'da vaka Göktürk Devleti zamanında geçer. Deli Kurt'ta ise olay örgüsü Osmanlı Devleti'nin Fetret Devri'nden başlayıp Varna Meydan Savaşı'yla sona erer. Bu açıdan, bir eserin tarihî roman olarak değerlendirilmesi için “vakanın zaman mührünü yemesi” şartı yerine gelir. Diğer bir konu ise tarihî romanlarda geçen vakaların, belgelerle örtüşmesi gerektiğidir. Çalışmamızın “Tarihî Meseleler” başlığını taşıyan kısmında tespit

ettiğimiz başlıklar incelenirken, dönem hakkında yazılmış tarih kitaplarından önemli ölçüde istifade edildi. Bu istifade sırasında Atsız'ın romanlarını kaleme alırken, tarihî hakikatlere sadık kaldığını tespit ettik.

Atsız'ın sembolik romanı olan Ruh Adam'da kendi hayatında yer alan pek çok olayın romanda sembolize edildiğini gördük. Roman başkisi "Selim Pusat"ın adının Atsız'ın kullandığı müstear isimlerden biri olması; Atsız'ın yakınlarına yazmış olduğu mektuplarda, romanda geçen olay ve kişilerin pek çoğunun gerçek olduğunu belirtmesi bizi bu tespite yöneltti. Bu nedenle, yazarın Selim Pusat'a söylediği fikirlerin aslında kendi düşüncesi olduğunu anladık.

Dalkavuklar Gecesi ve Z Vitamini ise Atsız'ın satirik romanlarıdır. Atatürk döneminde yaşanan "dalkavuklukların" konu edildiği Dalkavuklar Gecesi'nde yer alan roman kahramanlarının hemen hepsi gerçek kişilerdir. Hantülyas, Şilka, Kral Şuppiluliuma, Tutaşil hariç diğer kahramanların isimleri ters çevrildiğinde ya da küçük ses değişimleri fark edildiğinde tanınan isimler karşımıza çıkar. Şilka ise bizzat Atsız'dır. Şilka isminin Atsız'la ses benzerliği olmasa da oğlu Murya'nın, Atsız'ın oğlu Yağmur'la olan ses benzerliği açıktır.

Z Vitamini romanından tespit edilen meseleler incelenirken, Atsız'ın hicvî yönünün kuvveti görüldü. 3 Mayıs 1944 tarihinde yaşanan olaylar ve Irkçılık-Turancılık Davası'nın izlerinin de görüldüğü romanda Atsız, İsmet İnönü ve dönemin devlet adamlarında gördüğü yanlışları ironik bir biçimde ele alır.

Bu çalışma siyasî, sosyal ve tarihî meselelerin, edebî eserlerde ele alınışını göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Yine bu çalışmanın Hüseyin Nihal Atsız hakkında yapılmış olması, Atsız üzerine yapılacak diğer çalışmalarda yol gösterici olacaktır.

KAYNAKLAR

A. KİTAP

Aktaş, Şerif, *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, 2. Baskı, Akçağ Yayınları, 1991.

Atsız, Hüseyin Nihal, *Bozkurtlar Diriliyor*, 114. Basım, İrfan Yayıncılık, 2017.

Atsız, Hüseyin Nihal, *Bozkurtların Ölümü*, 115. Basım, İrfan Yayıncılık, 2017.

Atsız, Hüseyin Nihal, *Dalkavuklar Gecesi-Z Vitamini*, 5. Baskı, İrfan Yayıncılık, 2015.

Atsız, Hüseyin Nihal, *Deli Kurt*, 60. Baskı, İrfan Yayıncılık, 2016.

Atsız, Hüseyin Nihal, *Makaleler I*, 3. Basım, İrfan Yayıncılık, 2015.

Atsız, Hüseyin Nihal, *Makaleler II*, 4. Basım, İrfan Yayıncılık, 2016.

Atsız, Hüseyin Nihal, *Makaleler III*, 3. Basım, İrfan Yayıncılık, 2015.

Atsız, Hüseyin Nihal, *Makaleler IV*, 3. Basım, İrfan Yayıncılık, 2015.

Atsız, Hüseyin Nihal, *Ruh Adam*, 60. Baskı, İrfan Yayıncılık, 2017.

Atsız, Hüseyin Nihal, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Dördüncü Baskı, İrfan Yayıncılık, 1997.

Atsız, Yağmur, *Ömrümün İlk 65 Yılı*, 2. Baskı, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2016.

Ercilasun, Ahmet Bican, *Atsız Türkçülüğünün Mistik Önderi*, 1. Baskı, Panama Yayıncılık, 2018.

Gökalp, Ziya, *Türk Töresi*, 1. Baskı, Karbon Kitaplar.

Gögebakan, Turgut, *Tarihsel Roman Üzerine*, 1. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.

Hacaloğlu, Yücel, *Atsız'ın Mektupları*, 2. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2013.

Haz. Ergin, Muharrem, *Orhun Abideleri*, 45. Baskı, Boğaziçi Yayınları, 2011.

İnan, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal, *Son Asır Türk Şairleri*, Cilt III, Birinci Baskı, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2000.

Jorga, Nicolae, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, I. Cilt, 5. Baskı, Yedi Tepe Yayınları, İstanbul, 2017.

Kafesoğlu, İbrahim, *Türk Millî Kültürü*, 43. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2018.

Özdemir, Orhan, *Hüseyin Nihal Atsız'ın Hayatı Fikirleri ve Romanları Üzerine Bir İnceleme*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007.

Sançar, Necdet, *1944 Irkçılık Turancılık Dâvâsı Mahkeme Günlükleri*, 1. Baskı, Bozkurt Yayınları, 2018.

Sertkaya, Osman Fikri, *Hüseyin Nihal Atsız Hayatı ve Eserleri*, 2. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2014.

Taşagıl, Ahmet, *Ergenekon'dan Kağanlığa Türk Model Devleti Gök Türkler*, 2. Basım, Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2016.

Taşagıl, Ahmet, *Göktürkler I-II-III*, 2. Baskı, TTK Yayınları, Ankara 2014.

Tural, Sadık Kemal, "Tarihî Roman ve Atsız'ın Tarihî Romanları Üzerine Düşünceler", *Atsız Armağanı*, I. Cilt, Haz. E.Güngör, M. Kafalı, O.F. Sertkaya, Altınordu Yayınları, Ankara, 2017, ss. 83-112

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, I. Cilt, 11. Baskı, TTK Yayınları, Ankara 2015.

B. SÜRELİ YAYIN

Atsız. (1956). *Abdülhamid Han* (= *Gök Sultan*), Ocak Dergisi, 11. Sayı.

Atsız. (1932). *Darülfünunun Kara, Daha Doğru Bir Tabirle Yüz Kızartacak Listesi*, Atsız Mecmua, 17. Sayı.

C. TEZ

Toprak, Abdulhamit, *Hüseyin Nihal Atsız ve Folklor*, T.C. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun 2018.

Sanlı, Ferit Salim, *Türkçülük Akımında Din Olgusu Üzerine Aykırı Bir Yaklaşım: Hüseyin Nihal Atsız ve Fikirleri*, T.C. Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.

D. KONFERANS

Birinci Türk Tarih Kongresi, Konferanslar, *Müzakere Zabıtları*, 1932.

E. SÖZLÜK

Türk Dil Kurumu [TDK], *Yeni Tarama Sözlüğü*, 3. Baskı, TDK Yayınları, Ankara, 2013.

Kaşgarlı, Mahmud, Haz. Ercilasun, Ahmet Bican. Akkoyunlu, Ziyat, *Dîvanu Lûgati 't-Türk*, 2. Baskı, TDK Yayınları, Ankara 2015.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Alper BEYHAN			
Doğum Yeri:	Bolu			
Doğum Tarihi:	27.08.1993			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Taşkesti İlköğretim Okulu		Bolu	1999-2004
Ortaöğretim	Taşkesti İlköğretim Okulu		Bolu	2004-2007
Lise	Bolu Atatürk Lisesi	Eşit Ağırlık	Bolu	2007-2011
Lisans	Atatürk Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	Erzurum	2011-2016
Yüksek Lisans	Artvin Çoruh Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Artvin	2016-2019
İş Deneyimi:	Devlet Memuru (2013-)			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:				
e-posta	alperbeyhan14@gmail.com			
Yayımlarım:				